

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 7 (67/513) 2006

**KAITSELIIDU
MEDITSIINIOHVITSER TAHAB
KUJUNDADA HOIAKUT**

**ERNA RETKEL JA UTRIA DESSANDIL SAADUD KOGEMUSED
EHK KUIDAS KORRALDADA SÕJALIS-SPORTLIKKE VÕISTLUSI**

**24 TUNDI 2006 – TARTU MALEVA
ÖÖPÄEVANE SAJAKILOMEETRIRÄNNAK**

NAISKODUKAITSE – ENESELEIDMINE MUUTUVAS AJAS

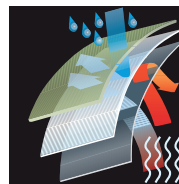
JahtiJakt AIR-TEX ülikond:

Riietus mistahes ilmaga!

OÜ Matkaja/Jahivarustus.ee on spetsialiseerunud erinevate JahtiJakt ja North ICE kaubamärgi all tuntuks saanud väliriiete, jalatsite, jahi- ja matkavarustuse müügile. Kiiresti oleme saanud kindlaks turuliidriks jahiriiete müügi osas. Jahivarustus.ee müüb oma kaupu otse tarbijatele, ilma liigsete vahendajate ja kuludeta, tagades nii väga hea hinna ja kvaliteedi suhte.

Pakume JahtiJakt ülikondade erinevaid komplekte, mis on mõeldud kõigile, kes peavad viibima vabas looduses mistahes ilmaoludes. Meie poolt pakutava kogu valikuga saab tutvuda aadressil www.jahivarustus.ee

AIR-TEX membraankangas

JahtiJakt ülikonna uue mudeli valmistamiseks on kasutatud tarbijate poolehoidu võitnud AIR-TEX membraankangast. AIR-TEX tagab ülikonna veepidavuse (10 000 mm veesammast) ja hea hingavuse, hoides selle kandja sooja ja kuiva mistahes ilmaga!

1. Kõrge püstkrae, seestpoolt kaetud pehme fliiisiga
2. Tugevdused krael ja õlgadel
3. Hingav võrkvooder
4. Mittekahisev ja tugev pindmine kangas
5. Tugevad tõmblukud
6. Tugevad trukknööbid
7. Tugevdused taskutes
8. Vett- ja tuulupidav ning hingav AIR-TEX membraankangas
9. Elastne ja reguleeritav vöökoht
10. Mahukad ja hästi suletavad taskud – jopel 10 tk., pükstel 4 tk
11. Jopel all servas pingutuspael
12. Tuulutusavad külgedel
13. Tugevdustega taskuklapid
14. Mahukad ja hästi suletavad taskud
15. DropStop pinnatöötlus jopel ja pükstel
16. Mugav põuetasku esiliistu all
17. Rinnatasku mobiiltelefonile
18. Rinnatasku, sobib näiteks raadiosaatjale või GPS-ile
19. Kaenlaalused tuulutusavad
20. Varrukaotstes pingutuspael
21. Mugavad soojendustaskud
22. Kõik taskud on AIR-TEX membraaniga
23. Jope ja püksid on hästiistuvad
24. Pükstel kõrgendusega seljaosa
25. Pükste värvilil reguleeritavad pingutused
26. AIR-TEX membraan jopel ja pükstel, kõik õmblused on teibitud
27. Meie metsadele sobiv kaitsevärvi, metsaroheline
28. Säärte otstes pingutuspael

1.

2.

3.

Väärtus 600kr.

4.

Väärtus 200kr.

5.

Väärtus 600kr.

Kiiretele tellijatele kauba peale lisapakett!

1. Vettupidav kapuuts
2. Säasevõrgust kapuust
3. Flanellsärk
4. Sõrmikud
5. JahtiJakt AIR-TEX nokkmüts

TELEFONITELLIMUSED:

E – R Kell 9 – 17 :

6 778 111

TELLIMINE ADRRESSIL:
www.jahivarustus.ee

Jahivarustus

Vähem vahendajaid, parem hind.

www.jahivarustus.ee

LK 10

LK 13

LK 36

LK 25

LK 41

RESERVOHVITSERIDE KOGU ALGATUSEL ON EESTI OHVITSERIDEL TAAS ESINDUSMÕÖGAD

Kaitseliidu 88. aastapäeva puhul pidulikust vastuvõtust andis Eesti Reservohvitseride Kogu esimees kapten Heino Piirsalu Kaitseliidule üle taastatud Eesti kaitseväge ohvitseri mōōga nr 0003, mille võttis vastu Kaitseliidu ülem major Raivo Lumiste. Hetk varem oli mōōk nr 0002 annetatud Eesti kaitsevāele.

KAITSELIIDU VÕIMALUSTEST PÄASTETÕODEL JA ENNETUSEL

Kaitseliit ei saa niisama lihtsalt astuda likvideeritud päästekompaniide asemele, talle tuleb enne anda vastava ülesanne, väljaõpe ja varustus 18

NAISED ÕPPISID ÕPETAMA

Naiskodukaitse punus kuue päevaga valmis esmaabiõpetajate võrgu 29

LASKEORIENTERUJAD TULEJONEL. EESTI EDULUGU

Spordiala, mis on kõige enam seotud kaitsejõudude prioriteetidega: laskeorienteerumine 41

Kaitseliidu ülema major Raivo Lumiste kõne Kaitseliidu aastapäeval

11. novembril 2006 6

Naiskodukaitse – eneseleidmine muutvas ajas 10

Sõjavägi ja demokraatlik ühiskond 12

Kaitseliidu meditsiiniohvitser tahab kujundada hoiakut 13

Riigikaitse kõrgeim juhtimine 20

Bosnia koolijuht tänab Eestit arvutiklassi eest 24

Erna retkel ja Utria dessandil saadud kogemused ehk Kuidas korraldada sõjalis-sportlikke võistlusi 25

Minu vingeim kogemus Kaitseliidus 28

24 tundi 2006 – Tartu maleva ööpäevane sajakilomeetrirännak 32

Naiskodukaitse koormusmatk kui mõnus jalutuskäik pargis 34

Propagandapealikud seadsid paika tegutsemispiire 36

Hiidlased luurasid propagandapealikuid 37

Koerajuht õpib õpetades koerast rohkemgi 38

VAHELEHT:

Tagavaravägi nr 18

Ivar Jõesaar, kapten

Talupojatarkusega virtuaalkeskonnas

Äsja 88-aastaseks saanud Kaitseliit on näidanud ennast äärmiselt nutikalt ja elujõuliselt üles ehitatud organisatsioonina, sest ta on suutnud läbi seedida kõik erinevatel aegadel teele veeretatud takistused. Ometi pole tänased olud sünniaegsetega kaugeltki võrreldavad. Vabadussõja ajal ja osalt mõnda aega pärast sedagi kehtisid tsaaririigi ajal välja kujunenud ühiskonnasuhted ja seadused. Talupojatarkusele tuginev targu tegutsemine pani noorele riigile ja tema kaitseks loodud organisatsioonidele tugeva aluse. Eesti rahvas elas valdavalt maal ning lisaks valla seltsimajale ja päälinna ajalehele polnud kedagi inimesi igapäevarutiinist kõrvale kallutamas. Vaenlasel oli selge tegu ja nägu, riigi kaitseks polnud väljast kellegi abile lootma ning kaugetest maadest rääkisid juttu vaid meremehed ja ilmasõja veteranid.

Täna leiame, et seitsmeteistkümneme aastajooksul, mil oleme Kaitseliitu taas ehitanud, on maailm tublisti uueks saanud. Üleilmastumine on hägustanud rahvusliku kaitseorganisatsiooni ideed ning meelitanud kodust lahkuma palju häid inimesi. Valdav osa rahvast on kolinud ühte linna, mille tempokas lustilelu võtab kogu vaba aja. Vaenlane on ametlikult ohutuks kuulutatud ja turvatunnet tagab kuulumine riike ühendavasse liitudesse. Võõraile maile saab igaüks turistina, ja kellel erihuvi, rahuõdurina. Kõige selle krooniks on sündinud, arenenud ja kõikehõlmavaks saanud enneolematu virtuaalne ehk e-maailm oma uudsete võimaluste, suhete ja ohtudega, millest me veel kakskümmend aastat tagasi ei osanud undki näha.

Selleks, et vana hea Kaitseliit selles uues olukorras tundud headuses toimida suudaks, ongi vaja üle vaadata ja taas kord uuesti sõnastada organisatsiooni põhitõed ja eesmärgid. Ei piisa üksnes järjekordsest arengukavast ja lõpuks ometi ka kodukorra teksti uusversioonist. Igaüks meist peaks endalt küsima, kuidas seda talupojatarkusena tuntud teadmiste ja oskuste kogumit, mida me erinevalt Kaitseliidu liikmepiletist igal pool endaga kaasas kanname, rakendada muutunud oludes Eesti Vabariigi hüvanguks. Püüdlükust rivisammust ja eelmise sõja mõõtu pika püssiga kauge maa taga seisvale märklehele pihtasaamisest üksi ei piisa. Vaja on rakendusi, mis erinevalt sõjaaja üksustesse kinnistatud nimetu vaenlase heidutamise võimekusest oleksid varnast võtta kohe, kui mingi moodsa aja häda on maale tulnud. Mõte selles suunas liigub nii Kaitseliidu kui ka Naiskodukaitse juhtide aruteludes. Ja ei ole kellegi näppude pihta löödud, kes on tahtnud omigi mõtteid vabatahtliku riigikaitsetöö tuleviku koha Kaitse Kodu! lugejatega jagada. **KK!**

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

kaitse.kodu@ksk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

www.staap.ee

www.hot.ee/parnukl

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

akm.zzz.ee

www.hot.ee/laanemk

nomme.kaitseliit.ee

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8

Näitus "Õed Soome lahe kahelt kaldalt"

Kaitseliidu 88. aastapäeval, 11. novembril 2006 avasid Naiskodukaitse ja Soome Lotta Svärd Fond Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis ühishäituse "Õed Soome lahe kahelt kaldalt". Näitus kirjeldab Soome ja Eesti isamaaliste naisorganisatsioonide tegevust iseseisvumispeeriidil ning sõja-aastatel. Näituse on koostanud Lotta Svärd Fond ja Naiskodukaitse koostöös Eesti Okupatsioonide Muuseumi, Soome Instituudi ja Soome suursaatkonnaga. Näituse ettevalmistamise kohta vt ka Iris Assadi kirjutist "Novembrikuus jõuab näitusesaali Naiskodukaitse ja Soome lotade ajalugu" (Kaitse Kodu! 5/2006, lk 11–13).

Pidulikule avamisele järgnes seminar "Nõnda ma mäletan", mille raames astusid üles Naiskodukaitse liige Merike Jürjo ("Naiskodukaitse 1938 – Eesti ühiskonna peegelpilt") ja filosoofiadoktor Tiina Kinnunen ("Lotad Soome kultuuriajaloo"), lisaks esitles Imbi Paju dokumentaalfilmiprogrammi lotade ning naiskodukaitsjate mälestustest.

240 000 liikmega Lotta Svärd oli kõigi aegade Soome suurim naiste vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon. Organisatsiooni tegevus lõpetati Nõukogude Liidu surve all 1944. aastal. Samasugune oli ka Naiskodukaitse saatuse ja

Nõukogude okupatsiooniga seoses tuli endistel liikmetel okupantide poolt tagakiusatuna üle elada raskeid katsumusi.

Nendest mälestustest, koostöövaimust ja organisatsioonide tähelepanuväärsest tegevusest jutustatakse näitusel fotode, esemete, dokumentide ja videointervjuude vahendusel.

Näitus jääb Okupatsioonide Muuseumis avatuks 17. detsembrini 2006, seejärel saab seda näha 9. jaanuarist 4. märtsini 2007 Narva Muuseumis, 8. märtsist 8. aprillini Tartu Linnamuuseumis ning aprillis-mais Läti Okupatsioonimuseumis. **KK!**

SÕNUMID

RAPLA MALEV SPORTLIK AASTAPÄEVIIDU

Rapla malev tähistas Kaitseliidu 88. aastapäeva sportliku perepäevaga Valtu spordihoones, teatas Rapla maleva pealik Aarne Sillamaa. Osales 84 inimest. Eriti tuliseks läksid lahingud võrkpalliplatsil, kus osales neli võistkonda. Võidu võtsid seekord Kaiu miinipildujapatarei noored mehed. Teiseks tulid Märjamaa kompanii liikmed ja kolmandaks Hiie kompanii. Kõigil üritusele tulnuil oli võimalus panna end proovile lauatenises, koroonas, jõusaalis ja ujumises. Perepäev lõppes sauna ja sõdurisupiga spordimaja baaris. Kavas on muuta selline üritus traditsiooniliseks. **KK!**

VIRU MALEV KAARDIHARJUTUS

Ettevalmistus õppuseks Kevadtorm 2007 on Viru maleva maakaitsekompaniisse ja võitlusgruppi kuuluvate kaitseliitlaste tegevusele seadnud konkreetsed suunad, teatas Viru maleva propaganda-pealik Hannes Reinomägi. Kaardiharjutust võitlusgrupi taktikalise õppuse läbi viimise ettevalmistamiseks juhtis suve lõpul Scouts-pataljonist maleva väljaõppeinstruktoriks tulnud leitnant Erik Sild. Edukalt kulgenud õppusel osalesid maakaitsekompanii ülema abi koos rühmaülemate ja võitlusgrupi ülemaga. Malevapealiku kapten Lembit Kerve sõnul oli kõige väärtuslikumaks väljaspoolt Kaitseliitu tulnud ohvitseri positiivne hinnang kaitseliitlaste tegevusele. Kaardiharjutus kindlustas taktikalise õppuse koodnimega Viru Veri 2006 eduka kulgemise. **KK!**

Omavalitsusjuhid õppisid Kaitseliidu Koolis

Maavanematele ja linnapeadele korraldatud erikursus Kaitseliidu Koolis 13. ja 14. novembril andis ülevaate riigi kaitse- ja julgeolekupoliitilisest keskkonnast, Kaitseliidu koostööpartneritest ja riigikaitsest kasvatustööst. Kursuslased osalesid ka öisel laskeharjutusel.

Viljandi maavanem Kale Küttis ütles, et peab iga-aastast Kaitseliidu eriseminari vajalikuks. "Kursus tõstab esile, tuletab meelde riigikaitsega tegelemise tähtsuse, pöörab tähelepanu rahva kaitsetahte arendamisele," ütles Küttis. Tal oli hea meel, et selline koostöövorm toob maavanemad Kaitseliidule lähemale. Küttise enda sõnum Kaitseliidu ülemale oli, et

senisest enam tuleb pöörata tähelepanu territoriaalsusele. "Kõrged sõjalised ülesanded on viinud tegevuse rühma tasandilt kaugemale ja seetõttu on kogu Kaitseliidu tegevus muutunud tuimemaks. Loodame, et tulevikus tõuseb taas väärtuseks Kaitseliidu võimekus sisekaitse, nagu loodusõnnetuste likvideerimine ja kohaliku

korra tagamine," arutles Küttis.

Kuressaare linnapea Urve Tiidus (pildil ees) ütles, et puutus Kaitseliiduga tihedamalt kokku võidupüha paraadi korraldamise ajal. "Nägin, et organisatsioon on tohutult arenenud. Kaitseliitlaste töökorraldus ja suhtlemisoskus on väga kõrgel tasemel," lausus ta ja lisas, et naislinnapeana on meeste-keskse maailmavaate tutvustust jälgida äärmiselt huvitav ja oluline.

Kursuse ülem leitnant Toivo Lipstok ütles, et kui varasematel aastatel oli kursuse peamine rõhk tutvustada kriisiolukorras käitumist, siis seekord oli eesmärk rääkida kaitsepoliitikast laiemalt. **KK!**

Kaitseliidu ülema major Raivo Lumiste kõne Kaitseliidu 88. aastapäeval 11. novembril 2006

Härra admiral!

Lugupeetud kaitseliitlased, head Kaitseliidu sõbrad!

Täna 88 aastat tagasi kutsuti siit Tõnismäelt mitte kaugel, ühel teisel Tallinna tähtsal mäel – Brookusmäel – Tallinna Teataja toimetuse ruumides ellu Kaitseliit. Põranda alt välja tulnud Eesti Ajutise Valitsuse esimest istungit jääb ajaloos tähistama just Kaitseliidu loomise otsus.

Siinkohal pole tähtis omaaegse riigimehe William Tomingase väide, et Kaitseliidu loomisega oli nii kiire seetõttu, et vältida Pagari tänavas asunud suure konjakilao sattumist demoraliseerunud Saksa sõjaväe kätte. Tähtis on, et Kaitseliit esimese jõustruktuurina loodi ning tema baasil mindi Vabadussõtta ja võideti see. Kuigi tänane olukord pole kaugeltki võrreldav 1918. aasta novembrikuuga, on ühiskonna ootused Kaitseliidu suhtes toonastega sarnased.

Kaitseliidu peamine missioon on suurendada kõikjal Eestis rahva turvalisust, liita rahvas ja kaitsevägi riigi ühiseks kaitseks ning vajadusel kaitsta riiki sõjaliselt.

Laiemalt öeldes on Kaitseliit sillaks riigi ja rahva vahel, kitsamalt kaitseväge ja kodanike vahel.

Kaitseliidu sillafunktsioon pole ainult kahesuunalise liikumise tagamine. Kaitseliidu roll on palju laiem ja see algab juba maast-madalast. Oleme täna juba selles päevas, kus võime maitsta vilju, mida Kaitseliidu taastloomine on külvatud. Nii on täna tegevteenistuses hulk ohvitseri, allohvitseri ja sõdureid, kes said esimesed kokkupuuted riigikaitsevaldkonnaga Noorte Kotkaste ja Kodutütarde ridades.

Kui vaatleme sillakujundit teisest otsast, näeme, et Kaitseliit toetab igal sammul kaitseväge professionaalset osa. Naiskodukaitse on koostöös Rahuoperatsioonide Keskusega pannud käima välismissioonidel viibivate kaitseväelaste perede toetusprogrammi. See on väga tähtis ning riigi ja ühiskonna tasandil oluline töö, mis muutub kaitseväge välismissioonide rohkenemisel üha olulisemaks.

Tähelepanu tuleb pöörata sellele, kuidas tagada tegevteenistusest erinevatel põhjustel lahkuvate kaitseväelaste edasine seotus riigikaitsega. Selliste inimeste

Kaitseliidus vabatahtlikena rakendamine on nende kogemusi ja väljaõpet arvestades meie organisatsioonile oluline lisaressurs. Teisalt võimaldaks selliste inimeste kaasamine Kaitseliitu neil tsiviilühiskonda tagasi tulla ja vajaduse tekkides naasta värskena tegevteenistusse.

Isiklikult sain käesoleva aasta suurõppusel Kevadtorm brigaadi juhtides ainulaadse kogemuse seoses Kaitseliidu maakaitsepataljoniga. Kui need mehed-naised on tagatud korraliku väljaõppe ja tänapäevase varustusega, on nad paremad ükskõik millisest üksusest, sest neil on kõikevõitev vaba tahe. Kaitseliidu tõeline tugevus seisnebki vabatahtlikus liikmeskonnas – liikmete vabas tahtes. Kui suudame rakendada selles vabas tahtes tekkiva sünergia, võime liigutada mägesid. Siin on asjakohane näide käesoleva aasta mereparaadist – vaid vabatahtlikest kaitseliitlastest koosnev, korraldustööd tasuta tegev paraadi staap suutis Eestis ette valmistada ja läbi viia kaasatud ressursi, ametkondade ja osalejate poolest erakordselt ulatusliku suurürituse.

Tähtsaim on, et Kaitseliit on inimese jaoks. Peame olema näoga oma liikmete poole. Struktuure kirjeldavaid kaste on staapides küll ilus joonistada, kuid inimesed ei ole kastid. Siin tuleb olla eriti paindlik, sest tegemist on kodanikega, kes tegutsevad – olgu veel kord rõhutatud – omal vabal tahtel. Seda usalduskrediiti saab valesi kasutada vaid korra. Seega – igale liikmele tuleb läheneda individuaalselt. Igaühe panus peab olema tema võimetele, ettevalmistusele ja soovidele vastav. Kui suudame oma inimesi selliselt rakendada, oleme tõeliselt tugevad.

Eesootav 2007. aasta saab olema Kaitseliidule oma tegevuse mõtestamise aasta. Peame aega võtma ja vaatama koos kõigi kaitseliitlastega – nii vabatahtlike kui ka tegevteenistuses olevatega – üle meie 2003. aastast kuni 2008. aastani tehtud arengukavad, hindama saavutatut ning sõnastama uued ülesanded ja eesmärgid keskpikaks perioodiks aastani 2013. Meil tuleb saavutada selline võimekus, et suudaksime pidevalt muutustele reageerida, samas olla oma tegevuses järjepidevad ja tehtust õppida. Meie eesmärk on seega olla igal tasemel usaldusväärsed partnerid ja samas õppiv organisatsioon.

Erinevate astmete juhtidel on oluline mõista, et kõik, mida teeme – olgu need ülesanded operatiiv- või territoriaalstruktuuris –, on omavahel selges ja loogilises seoses. Kui vabatahtlik juht neid seoseid ei näe, on Kaitseliidu ülema ja malevapealiku ülesanne neid talle näidata. Teha nii, et need on igale kaitseliitlasele arusaadavad. Tuletan siinkohal meelde sõjalise juhtimise põhimõtet, et iga ülem peab aru saama ja lahti mõtestama ülesande ja eesmärgi oma tasemest kaks astet ülespoole ja kaks astet allapoole. Kaitseliidu tegevuse mõistmine on ülimalt oluline meie vabatahtlikele liikmetele. Selleks loodud organisatsiooni sise- ja väliskommunikatsioonisüsteemi kasutamine peab olema kõigi tasandite juhtide igapäevase teenistuse üks võtmeülesanne.

Koostöö ja koordineeriv tegevus on Kaitseliidu tegevuses määravad märksõnad, seda ka Eesti riigi siseselt

rahva turvatunde parandamiseks ning valmisoleku suurendamiseks eri- ja hädaolukordades koostöös teiste samas suunas tegutsevate ametkondadega. Rahuaegne kriiside lahendamine ja valmisolek sõjaaegseks tegevuseks peavad olema rohkem tasakaalus. Sest kui on vaja vastu võtta otsuseid ja tegutseda inimelude päästmiseks, ei jää enam ruumi pikkadeks diskussioonideks.

Tänaseks oleme koostöös kaitsevägega ette valmistanud märkimisväärse sõjalise reservi. Reservide juurdeloomine on oluline, kuid nüüd peame hoolitsema nende üksuste taseme säilitamise ja parandamise eest ehk pidama kvantiteedi kõrval senisest enam silmas kvaliteeti.

Rõhutan eriti, et Kaitseliit, nii nagu ka kaitseväge, peab suutma mõelda ja vajadusel tegutseda globaalses võtmes ehk – meie olukorras – NATO kontekstis.

Üks Kaitseliidu oluline ülesanne on rahva kaitsetahte kasvatamine, sest sellest algab ja sellele toetub ka nn NATO julgeoleku vihmavari. Meenutan selles seoses, mida ütles üks Eesti suurimatest riigimeestest Lennart Meri aastal 1999: “Meie kaitsetahe ei ole midagi abstraktset. Seda mõõdetakse ja seda jälgitakse. Mida rohkem me paneme kaitsetahte kaalukausile oma otustavust, südant ja kodumaa-armastust, seda rohkem panevad meie partnerid omalt poolt sinna omi oskusi, relvi ja rahalist abi.”

Täna, seitse aastat hiljem, oleme võrdväärset partnerid nii NATO kui ka Euroopa Liidus, Eesti sõdurid on end näidanud parimast küljest välismissioonidel. Mida professionaalsema panuse anname maailma julgeoleku tagamiseks, seda kindlamalt võime loota teiste abile, kui seda vaja peaks minema. Julgeoleku vallas, nii nagu ka muudes asjades, ei saa Eesti “teha rehepappi” ehk lasta suurematel ja tugevamatel enda eest väljas olla.

Kaitseliidul organisatsioonina on paindlikkust ja mõistlikkust, leidmaks motivatsiooni enestes ja andmaks seda edasi. Tegelikult on ju Kaitseliit meie kodanikuühiskonna võimas instrument, mida tuleb osata kasutada.

Peame töötama selles suunas, et suudaksime Eesti riigile ja rahvale äärmuslikes olukordades oma ülesannetega sama hästi hakkama saada, kui said meie eesiad 88 aasta eest.

Meie riik ja rahvas on liiga väiksed selleks, et saaksime kasutada oma suure naabri tuntud riigimehe sealmail liigagi tihti tõeks osuvat ütlust: “Tahtsime teha kõige paremini, aga välja kukkus nagu alati.”

Lõpetan oma kõne legendaarse Kaitseliidu ülema kindralmajor Johannes Orasmaa sõnadega: “Seista kindlalt ikka valvel! Kuid peetagu meeles, et valvel saab seista ka ilma püssita; peetagu meeles, et valvel saab seista ainult SÜDAMEGA!”

Õnnitlen meid kõiki Kaitseliidu aastapäeval!

Kaitseliidu ülema major Raivo Lumiste 10. novembri 2006 käskkiri nr 379-p

TÄNU AVALDAMINE

Õnnitlen kõiki kaitseliitlasi, eriorganisatsiooni liikmeid ja toetajaid seoses Kaitseliidu 88. aastapäevaga ning soovin teile jõudu ja edu riigikaitsealises töös.

Seoses nimetatud tähtpäevaga, kooskõlas Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8 ning vastavalt Kaitseliidu keskjuhatusse otsustele

1. AVALDADA KESKJUHATUSE 13. SEPTEMBRI

2006 OTSUS NR 18

1.1. Teenetemedali eriklassi kavaler

Jõgeva malev

leitnant Riivo PIIRSON nr 334

1.2. Teenetemedali II klassi kavaler

Jõgeva malev

vanemseersant Taivo LALIN nr 613

1.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Jõgeva malev

nooremleitnant Ranno RAUSIK nr 2298

seersant Eero SAAR nr 2299

Tallinna malev

srs Martti VAKKALA nr 2300

Kaitseliidu peastaap

Anne-Ly VESKILT nr 2301

2. AVALDADA KESKJUHATUSE 12. OKTOOBRI

2006 OTSUS NR 21

2.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

kapten Ülo TUVIKENE nr 590

kapten Ilmar MÄRTSIN nr 591

Pärnumaa malev

nooremleitnant Jan PÖLLUSTE nr 592

Tartu malev

kapten Indrek RAUDSEPP nr 594

Valgamaa malev

major Meelis KIVI nr 593

2.2. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

Reeno KULLAMÄ nr 335

Ain KRUUSE nr 336

Pärnumaa malev

vanemveebel Osmo SUOMNEN nr 337

vanemseersant Harri NURMI nr 338

Viru malev

lipnik Heiki PORVAL nr 340

Alar KARU nr 339

Zemessardze

kapten Kaspars GRIŠINS nr 341

Taani Kodukaitse

kapten Jørgen K. RASMUSSEN nr 342

Maavägi

major Eduard NIKKARI nr 345

Politseiamet

Veikko SAARI nr 344

Päästeamet

major Valdo REIMAN nr 343

2.3. Teenetemedali I klassi kavaleride nimekiri

ESTGUARD-2

veebel Aivar RAUDSEPP nr 28

Harju malev

nooremleitnant Vello SIIDAR nr 29

Pärnumaa malev

kolonelleitnant Erich ORUSTE nr 30

kapral Lembit MÄGEDI nr 31

Tallinna malev

nooremleitnant Hannes VALK nr 32

veebel Siimu SADE nr 33

2.4. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

ESTGUARD-2

veebel Kaido ARULEPP nr 615

nooremseersant Margus PAEKIVI nr 616

Alutaguse malev

kapten Imre KRAMSKOI nr 617

lipnik Aivar KARU nr 618

vanemseersant Aldis KRÜÜTS nr 623

vanemseersant Tõnu KIIVER nr 624

seersant Enn-Jaan VARJEND nr 619

nooremseersant Vello MÄLTON nr 620

kapral Karl VÄHK nr 621

kapral Madis MAAKAAR nr 622

Harju malev

leitnant Anu PAHKA nr 625

lipnik Peeter KAIS nr 626

reamees Rein ALLIKVEE nr 627

Pärnumaa malev

nooremleitnant Jüri KASK nr 631

nooremseersant Hillar PULK nr 628

kapral Harri KORN nr 629

kapral Mart ÕISMAN nr 630

Sakala malev

kapral Endel RÕIGAS nr 632

kapral Ants TINN nr 633

kapral Henno EVERT nr 634

kapral Kalju SIIMAN nr 635

malevlane Indrek LUHASTE nr 636

malevlane Kalev TAHKER nr 637

Tallinna malev

nooremleitnant Roland RANNUS nr 638

vanemseersant Georg NAARITS nr 639

malevlane Tarmo RANNUS nr 640

Valgamaa malev

major Tõnu REINUP nr 641

kapral Nadežda ALLIKSAAR nr 642

naiskodukaitsja Maarja LEESMAA nr 643

Viru malev

vanemseersant Argo VESKILT nr 652

kapral Villu LUIK nr 644

kapral Tiit JÕE nr 645

kapral Raul JÄRVI nr 646

kapral KIVINURM nr 647

reamees Heino KÄRDI nr 648

reamees Jüri TIKKERBER nr 649

reamees Toomas SEPAJÕE nr 650

naiskodukaitsja Tiina LEESIK nr 651

2.5. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

ESTGUARD-2

nooremseersant Heiko PILLESAAR nr 2304

nooremseersant Rünno RÜÜTLI nr 2305

kapral Roman KRUGLOV nr 2306

kapral Villu OIDSALU nr 2307

reamees Tarmo MÄNDLA nr 2308

Alutaguse malev

nooremveebel Oleg MOROZOV nr 2309

nooremveebel Vahur VERI nr 2310

vanemseersant Vello VEIT nr 2316

seersant Urmas OLLISAAR nr 2311

nooremseersant Raimond KALLE nr 2312

kapral Leonid ŠUTOV nr 2313

kapral Toivo MAASIK nr 2317

reamees August ELM nr 2314

malevlane Tiina RAUDMÄE nr 2315

Harju malev

lipnik Ando VASSILJEV nr 2318

nooremseersant Viktor FALKENBERG nr 2319

reamees Peeter UIBO nr 2320

Järva malev

reamees Veljo BANK nr 2321

reamees Olev VISNAPUU nr 2322

reamees Kalle SISKA nr 2323

reamees Ott TÕNTS nr 2324

naiskodukaitsja Maire ARRO nr 2325

naiskodukaitsja Kaja PERNIK nr 2326

naiskodukaitsja Tiiu LAANEOKS nr 2327

Pärnumaa malev

leitnant Vello JAAKSON nr 2328

lipnik Marek SOOMAN nr 2329

veebel Kaspar KOOVIT nr 2330

reamees Jüri BÄÄRS nr 2331

reamees Raivo RAUDKIVI nr 2332

reamees Taavi TILK nr 2333

Kaitseliidu ülema vastuvõtul Eesti Rahvusraamatukogu saalis esines NATO bigbänd.

Tallinna malev

lipnik Jimmy KARP nr 2334
seersant Ragnar-Aleksander JÕGI nr 2335
seersant Karel BRANDT nr 2339
nooremseersant Aleksandr MATEI nr 2336
malevlane Mait TIEDEMANN nr 2337
malevlane Vello JÕESAAR nr 2338

Tartu malev

major Martin HEREM nr 2368

Valgamaa malev

kapten Valdeko NIELSON nr 2340
kapten Ivo JURAK nr 2341
kapten Üllar LUHASTE nr 2342
vanemveebel Vello JASKA nr 2343
vanemveebel Toomas PALUMAA nr 2344
seersant Juhan LIIV nr 2345
nooremseersant Jaanus KÕIVASTIK nr 2346
nooremseersant Siim SAAVASTE nr 2351
nooremseersant Hare UNT nr 2352
reamees Toomas LUIK nr 2347
reamees Madis GROSS nr 2348
reamees Lembit VALDNER nr 2349
reamees Toomas TURGAN nr 2350
malevlane Rein SÄINAS nr 2353
malevlane Viljar KERB nr 2354

Viru malev

nooremleitnant Urmas HIIRE nr 2355
nooremleitnant Hannes SALM nr 2356
nooremseersant Kalev LEPIK nr 2357
nooremseersant Riivo MASING nr 2358
kapral Aivo JÕEMETS nr 2359
reamees Agu LINDAM nr 2363
reamees Urmas LEESNURM nr 2360
reamees Raivo ELKEN nr 2361
reamees Ailar LAANEMÄGI nr 2362
Helju EESMAA nr 2365
naiskodukaitsja Annelly RODITELEV nr 2364

Kaitseliidu peastaap

kapten Erik NIINE nr 2366
nooremseersant Peter SOLMAN nr 2367

3. AVALDADA KESKJUHATUSE 26. OKTOOBRI

2006 OTSUS NR 22

3.1. Valgeristi II klassi kavaler

Sakala malev

Priit SILLA nr 598

3.2. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Pärnumaa malev

nooremleitnant Rait VAENO nr 599

Saaremaa malev

Heimar PÕLD nr 597

Võrumaa malev

Silver SILD nr 596

Kaitseliidu peastaap

major Aivar SARAPIK nr 595

3.3. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Võidupüha 2006 staap

leitnant Margus PIHLAKAS nr 346
leitnant Jüri TERAS nr 347
nooremleitnant Tõnu RAUDSEPP nr 348
Jüri GRIGORJEV nr 349

4. AVALDADA KESKJUHATUSE 9. NOVEMBRI

2006 OTSUS NR 23

4.1. Valgeristi II klassi kavaler

Kaitseliidu peastaap

major Urmas MULD nr 600

4.2. Valgeristi III klassi kavaler

Pärnumaa malev

kapten Mehis BORN nr 601

4.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Võrumaa malev

lipnik Heiki LILL nr 2369
nooremseersant Üllar MEHO nr 2370

5. AVALDAN TÄNUKIRJAGA TÄNU

JÄRGMISTELE KAITSELIITLASTELE:

Alutaguse malev

kapten Imre KRAMSKOI
nooremleitnant Meelis TINNO
vanemveebel Kalev-Tarvo PÄRN
vanemveebel Argo VILLERS
veebel Hannes GRAUBERG
veebel Deiv BOGENS
nooremseersant Ralf NURK
kapral Karl VÄHK
kapral Pjotr VÄHK
kapral Andrus MÄLTON
kapral Igor KREK
reamees Tõnu MÜÜRSEPP
reamees Nikolai SUROVTSEV
reamees Hardy KALAUUS
malevlane Taavi VAINO
malevlane Madis AABNA
malevlane Krister PAAS
malevlane Rein SABOLOTNI
malevlane Siim JUUSE
Anneli BOGENS
Silva KIVESTE
Imbi SUURVÄLI
Riia LEMBERG

Aleksander MAKAROV

live ROHTLA

Harju malev

lipnik Ingvar ALLEKAND
lipnik Ivo MÜÜRSEPP
veebel Jaanek PAHKA
vanemseersant Rando ANNI
vanemseersant Rainer KÄHRIK
vanemseersant Andres SILLAOTS
seersant Tõnu MÄNNIK
seersant Mehis NURMETALU
seersant Gunnar VILMS
nooremseersant Märk PÕLDMA
nooremseersant Erkki TIKAN
nooremseersant Rene TOOME
kapral Mattis ALLIKSOO
kapral Ago PÄHKELMANN
kapral Eino SELTER
kapral Urmas VIRMA
reamees Harry HERKEL
reamees Rein KUURMAA

Jõgeva malev

nooremseersant Andrus VÄITS
Kalli KADASTIK
Hele-Mall EPRO
Heli KEIV
Riina VÕIME
Valli VILEMS
Airiin LAANEVÄLI

Järva malev

kapten Alfons JAKOBSON
leitnant Janek MÄNNIK
nooremseersant Janek TŠELJADINOV
kapral Riho RAIMETS
kapral Kaido PIIBELEHT
reamees Arvo KOIT
reamees Lauri KABONEN
malevlane Adolf TROSS
malevlane Kaljo TAIMRE
malevlane Siim TISCHLER

Pärnumaa malev

kapten Kalju TINKUS
nooremleitnant Romek KOSENKRANIUS
nooremleitnant Marek LEINER
lipnik Roman SILLASTU
veebel Marko MIITER
vanemseersant Rainer RISTIMETS
nooremseersant Salmer SAAR

nooremseersant Heldur TINKUS
reamees Elmar KUURA
reamees Margus JUURIK
reamees Janar RANDMA
Hinge VAIKSOO

Sakala malev

kapral Arvo PEDE
malevlane Andrus VILIDO

Valgamaa malev

vanemveebel Rein RÄTSEPP
seersant Jaak SIIMANN
kapral Ene LIIV
kapral Hannes VANATOJA
malevlane Tõnu KÜRSA
malevlane Aivar OTSALT

Viru malev

nooremleitnant Ants GRUNO
nooremleitnant Kaido JÕESAAR
lipnik Hanno RUM
lipnik Kalle SALUSTE
nooremseersant Ain LANNO
kapral Aare VEEDLA
reamees Ago VEERME
reamees Andres PLAAT
reamees Juhan RATNIK
reamees Kalmar TÜRNAS
reamees Toivo VÄLI
reamees Toomas LEHTMAA
Anu ALEKSEJEV

ESTGUARD-1

vanemveebel Tarmo AMER
veebel Kaido ÕIM
veebel Rainer SÕSOJEV
nooremveebel Margus BERGMANN
nooremveebel Reemet SITS
nooremveebel Andres TURP
Kaitseliidu suvapäevade kohtunikud ja korraldajad

Erik VEST
Ülo KURIG
Uno TUTK
Margus KISEL
Hendrik KURIK
Timo TEHVO
Matis MÄEKAR
Janar TIGANIK
Andreas ANVELT
Andres VAKRA
Eero SAVASON
Aivar KISEL
Airi AGUKAS
Helin PUNGAS
Eva-Leena PRITS
Kristine KAASONEN
Katariina MINITS
Anastasia SPITSÕNA
Dana MUST
Liisi PINTA
Ivi OLEV
Mare PAIST
Terje MEEKSA
Nataly VEST
Kaitseliidu keskrevisjonikomisjon
Martin SCHWINDT (Lääne malev)
Indrek KRUIBERG (Sakala malev)
Tanel JÄRVET (Tallinna malev)
Malevate revisjonikomisjonide liikmed
Uno SÄÄSTLA (Alutaguse malev)
Heino AASA (Jõgeva malev)
Tõnu KIBENA (Järva malev)
Arvo KÄSTIK (Rapla malev)
Uno KÜBAR (Tartu malev)
Mati MOKS (Viru malev)
Aivar ROSENBERG (Võrumaa malev)

Naiskodukaitse – eneseleidmine muutuvast ajast

**Tekst: AIRI NEVE,
Naiskodukaitse esinaine**

Olen olnud Naiskodukaitse esinaine ametis pisut üle poole aasta. Esiolgest saaginast, mõnetisest elevusest ja harjumata ametipostist on saanud argipäev väljakutsetega: organiseerida, motiveerida, diskuteerida, põhjendada ja vastutada. Algas on näidanud kätte organisatsiooni kitsaskohad ja võimalikud lahendusvariandid.

TEGEVUS

Naiskodukaitse kutsuti ellu 1927. aasta sügisel Kaitseliidu eriorganisatsioonina tegutsemaks peamiselt toetava jõuna. Omas ajast oli Naiskodukaitse võrdlemisi innovaatiline nähtus, tähistades naiste võimalust organiseeruda ning tegutseda arvestatava jõuna riigi ja rahva teenimisel, ühendades ühena esimestest naistest oma, ainult naisi koondavasse organisatsiooni.

Usun, et organisatsiooni ajalugu määrab suuresti tema identiteedi ja olemuse, ent seesama minevikulummus ei tohi saada arengut pärssivaks jõuks.

Aeg-ajalt olen kuulnud etteheiteid, et meie praegune tegevus põhineb meie endi poolt välja mõeldud ülesannetel ja me ei tohiks kaugeneda sellest algusest, mille kohaselt korraldame Kaitseliidu tagalateenistust, toitlustame ja korraldame piduüritusi. Kaitseliitlaste hulgas leidub neidki, kelle arvates ei saa naistest kunagi millegagi hakkama ning oleks parem, kui nad ei takistaks *tõsiste meeste tõsiseid tegemisi*.

Ei saa kuidagi selliste mõtetega nõustuda. Asudes Naiskodukaitset juhtima, olen võtnud endale vaikumise kohustuse luua kõik tingimu-

sed selleks, et organisatsioon saaks areneda vastavalt tänapäevastele normidele ning ühiskonna ja oma liikmeskonna ootustele. Nii näen praeguseks juba üsna tugeva arengutõuke saanud missioonil olevate kaadriksõjaväelaste perede toetusprogrammis ning teistes võimalikes tsiviilkoostööprogrammides Naiskodukaitsele võimalust täita riigikaitse süsteemi vajalikku lüli. Säärasteks arengusuundadeks on ideedetandil alus pandud juba eelmise esinaine ametiajal, kuid analüüs, arendus ja ellurakendamine ootavad peamiselt ees.

TEGUTSEMINE KAITSELIIDU MALEVATES

Seotusel Kaitseliidu malevatega on kaks võimalikku stsenaariumi. Ühenduses võib peituda jõud, ent organisatsiooni alusdokumentidega sätestatud allumisloogika võib olla ka mis tahes arengut pidurdavaks teguriks. Tegelikult on näiteid nii esimesest, teisest kui ka vahelpealsest kooslusest.

Süüdlasi pole mõtet otsida, lahendusi aga küll. Võtmesõnadena nimetan koostööd, vastastikust lugupidamist

ning aja ja panuse väärtustamist.

Kindlasti on üheks suuremaks väljakutseks tee leidmine positiivse stsenaariumini: tõdemuseni, et töötatakse ühiste eesmärkide nimel, et pole tähtsamaid ja vähemtähtsaid osapooli, absoluutseid tõdeteadvaid jumalaid ja valgustamist vajavaid uskmataid.

LIIKMESKOND JA PALGALISED TÖÖTAJAD

Naiskodukaitse, nagu ka Kaitseliidu tegevus põhineb vabatahtlikul initsiatiivil ja teotahel. Usutatavasti on kõik liikmed organisatsiooni astudes sellega täie teadmise juures arvestanud. Ent tänases ühiskonnas edukalt toimida sooviva kodaniku ajaressurs on piiratud. Sellest tulenevalt panustab ta oma vaba aega vaid juhul, kui eesmärk on selge, vajalikkus tõestatud ja tegutsemiskeskond motiveeriv. Organisatsioonile peitub siingi suur väljakutse: kuidas rakendada liiget selle arendamisse ja ülesannete täitmisesse tema vabatahtlikku initsiatiivi ja tööpanust kuritarvitamata?

Praegu on Naiskodukaitse palgalistena ametis neli inimest: esinaine ja kolm piirkonnavanemat. Nad kõik panustavad lisaks tulemuslikule tööle ametlikul tööajal veel üsna paljude vabatahtlike tundidega õhtutel ja nädalavahetustel. Ometi pole see kaugelki piisav vabastamiseks vabatahtliku juhi initsiatiivi demotiveerivast administreerimis- ja organiseerimiskoormast.

Nii toetub Naiskodukaitse tegevus ringkondades suuresti vabatahtlike juhtide panusele. Sõltuvalt ringkonnast on kogu administratiivne koorem kas ringkonna esinaine õlul või jagatud juhatuse liikmete vahel.

Nii ühel kui teisel juhul on see vabatahtlikule koormav. Raskendavaks asjaoluks on kõigepealt see, et vabatahtlikud ei saa reeglina malevas käia staabi tööajal, seetõttu tekivad lüngad infovahetuses.

Teisalt on inimesel, kes igapäevaselt ja tööalaselt ei puutu kokku rohke dokumenteerimisega (eelarvestamine, aruandlusformaadid, õppuste dokumentatsioon jne), keeruline seda kõike jooksvalt ja lünkliku info põhjal omandada.

Analüüsidest Naiskodukaitse edasise arendamise võimalusi, oleme jõudnud tõdemiseni, et organisatsiooni edasise arengu jätkamiseks on vaja ringkondadesse palgalisi instruktoreid. Tõsi, praegune liikmeskond on paljudes ringkondades suhteliselt väike, ent samamoodi edasi minnes ei paista ka erilisi võimalusi selle suurendamiseks. Elu on näidanud, et vabatahtlikul initsiatiivil põhineva juhtimise ja administreerimise tulemusena suudetakse töös hoida kuni 100-liikmelist ringkonda (ja seda ka juhul, kui ringkonna eesotsas on väga heade isikomadustega vabatahtlikud juhid). Üle selle on liikmeskond kasvanud vaid kolmandikku Eesti elanikest koondavas Tallinnas ja tudengispetsiifilises Tartus.

Vabatahtlike juhtide endi sõnul on nende suurim probleem praeguses olukorras just asjaajamise keerukus. Samuti ei suuda vabatahtlik tihti peale läheneda süsteemselt püstitatud ülesannetele ja sellest tuleneva väljaõppe korraldamisele. Sellest kõigest johtub omakorda, et vabatahtlike juhte on keeruline leida ning olemasolevate jaoks ja initsiatiiv on raugemas. Nii on juba tükk aega kestnud olukord, kus entusiastlikud vabatahtlikud kulutavad paar aastat kogu oma aja ja entusiasmi Naiskodukaitsele, siis aga väsivad ja eemalduvad organisatsiooni tegevusest.

Nagu näitab Noorte Kotkaste ja Kodutütarde kogemus, võimaldaks palgalise instruktori koostöös vabatahtlikud osaliselt eelkirjeldatud ülesannetest, parandaks infovahetust malevaga (pidev kohalolu

maleva staabis), tagaks dokumentatsiooni korrektsema ja õigeaegse valmimise, võimaldaks süsteemselt läheneda ülesannete täitmisele ja väljaõppe korraldamisele. See omakorda võimaldaks vabatahtlike initsiatiivi ja teotahet suunata organisatsiooni arendamisele, uute liikmete värbamisele jne.

VÄLJAÕPE

Väljaõpe tuleb muuta süsteemsemaks. Alustada tuleb ühisest organisatsioonitunnetusest. Seni on nii Naiskodukaitse kui ka Kaitseliidu kohta antav info baaskursustel kas puudulik, erinev või koguni vastukäiv. Nii kasvatataksegi üles uued naiskodukaitsjad, kellele puuduvad vastused küsimustele ja mis on nende ülesanne. Mida rohkem on naiskodukaitsjaid, kelle arusaam on sarnane, seda efektiivsem on organisatsioon – auru ja viilet ei pea enne iga ülesannet raiskama A ja O peale.

Väljaõppe süsteemseks muutmise all pean silmas seda, et igal liikmel on kindel koht, kus ta saab end aastast aastasse arendada, muutudes ajapikku oma ala parimaks. Praegu on igas ringkonnas on hulk nn uinunud olekus naiskodukaitsjaid ja teatud grupp naisi, kes teevad kõike – toitlustamist, sidet, esmaabi. Jätkata tuleb erialagruppide väljaõpet ning väljaõppe ja õppuste samm-sammult kvaliteetsemaks ja paremaks muutmist.

Arenguruumi on ka organisatsiooni täpsemal positsioneerimisel – milline on Naiskodukaitse seos Kaitseliidu, teiste naisorganisatsioonide, riigiga. Ka tuleks selgeks teha meie konkreetsed ülesanded – militaarses mõttes, tsiviilstruktuuride abistamisel, aga miks mitte ka haridus- ja sotsiaalmaastikul.

PROPAGANDA JA UUED LIHKMED

Naiskodukaitsel oma ametlik propagandateenistus puudub. Kait-

seliit järele ei saa tihti aru, millega need naised tegelevad ja mis üritusi korraldavad. Seega tuleb üsna tihti seda tööd teha oma jõududega ja teiste ülesannete kõrvalt. Käivitatud on hästi toimiv Naiskodukaitse koduleht ja info paremaks levimiseks ka foorum, samuti ringkondade infolistid. Paraku on sellest vähe. Meedia on Naiskodukaitse liikmetest loonud pildi kui Erna retkel osalevatest sõdur-naistest või teise äärmusena – tublidest vanaemadest-kokatädidest. Selline kuvand ei too Naiskodukaitsele kuigi palju liikmeid juurde.

Juba vastuvõetud liikmed tuleb kiiresti adapteerida süsteemi ja organisatsiooni. Kogemused on näidanud, et uued liikmed jäävad pärast baaskursuse läbimist tihti uinunud olekusse peamiselt kahel põhjusel – kas oli eelnevalt loodud pilt Naiskodukaitsest liiga erinev reaalsest elust või ei toimi uute liikmete nn adaptatsioonisüsteem. Mõtteid uute liikmete n-ö käimatõmbamiseks on palju, alates mentorite süsteemi loomisest ja lõpetades kas või ajaliselt seotud kursuste süsteemiga.

KOKKUVÕTTEKS

Julgen siiski väita, et Naiskodukaitse toimib organisatsioonina ehk mõnevõrra Kaitseliidust efektiivsemaltki, sest meid ei ole segi paisatud erinevate struktuuride moodustamisega. Tõsi, ka meil on rahuaja struktuurid (ringkonnad ja jaoskonnad), erialarühmad (meditsiin, side jne) ja osas malevates on naiskodukaitsjaid paigutatud formeerimisüksustesse ning militaarsemad naised on end arvele võtnud kaitseringkonnas ja kuuluvad operatiivstruktuuri. Kuid jagunemine on toimunud vaba tahte alusel, sellega pole pärsitud vabatahtlike initsiatiivi.

Esmatähtis on hästi korraldatud ja tugeva identiteediga organisatsioon, mis peaks olema väärtus iseneses. Kui inimeste tegutsemiseks ja eneseteostuseks on motiveeriv keskkond, on tulemuslik ka mis tahes ülesande täitmine. **KK!**

Praegu on Naiskodukaitse palgalistena ametis neli inimest: esinaine ja kolm piirkonnavanemat.

Meedia on Naiskodukaitse liikmetest loonud pildi kui Erna retkel osalevatest sõdur-naistest või teise äärmusena – tublidest vanaemadest-kokatädidest.

Tekst: MIHKEL MUTT

Sõjavägi ja demokraatlik ühiskond

Meilgi on paar korda juhtunud, et alles mundrit kandev mees on juba poolpoliitilisist juttu rääkinud. See on tühisasi selle kõrval, mida tegi Suurbritannia armee peastaabi juhataja Sir Richard Dannatt 12. oktoobril. Ta väitis ajalehes Daily Mail, et Inglise vägede kohalolek muudab Iraagi julgeolekuolukorra hullemaks, veel enam, see halvendab Briti sõdurite turvalisust mujal maailmas. Ta avaldas arvamust, et mida rutem Inglise väed Iraagist lahkuvad, seda parem, väites ka, et sõjajärgne ülesehitustöö oli kehvalt planeeritud ning Iraagi invasiooni järel on selge, et tegelikult ei näe kohalikud võõrvägesid kunagi ega kusagil heal meelel.

Muidugi ei öelnud ta seda otse ja teravalt. Praegu meedia arutlebki, kui palju oli olemusloo autor kindrali lahtisi vihjeid karmiks kriitikaks tihendanud. Siiski paistab, et kindral polnud naiivik ja juhtis ise jutu teemale. Ta ise muidugi eitas hiljem meedias lahkkelisid peaminister Tony Blairiga. Ometi ei võtnud ta tagasi väidet, et tuleks “kunagi lühitulevikus” väed ära tuua ja et Bushi ja Blairi eesmärk – Lääne-tüüpi demokraatia kehtestamine Lähis-Idas – on saavutamatu.

Igal juhul puhkes avalikkuses torm. Ühelt poolt ei tohi teenistuses olev kindral avalikult kritiseerida valitsust, keda ta teenib. Teiselt poolt – ja see teeb asja keeruliseks – on enamik brite temaga nõus. Vale oli see, kuidas ta oma sõnumi avalikkuse ette tõi. Tal oluks kaks võimalust: avaldada oma kahtlusi peaministrile ja kabinetile privaatselt, suletud uste taga või astuda tagasi ja kritiseerida otse, veel parem, minna parlamenti ja kujundada seal armeesse puudutavaid otsuseid. Muidu, seoses juhtumiga on meenutatud kunagise Prantsusmaa peaministri Georges Clemenceau’ (1841–1929, peaminister 1906–1909 ja 1917–1920) kuulsat ütlust: “Sõda on liiga tähtis asi, et seda sõjaväelastele usaldada.” See puudutab niihästi sõja alustamist kui ka lõpetamist.

Toimunu juhib mõtted tsiviil- ja militaarelu vahekorrale laiemalt. Sõjaväelased on tihti kurjad poliitikute

peale, nõuavad karmi kätt. Osa rahvast nõustub nendega. Aga midagi head ei ole sellest üldjuhul tulnud. Viimasest ajast meenub ainult kaks erandit, mil sõjaväeline pööre on viinud riigi arengut positiivsemas suunas. Üks oli 1999. aastal Pakistanis, kui kindral Pervez Musharraf tuli võimule. Teine üsna hiljuti Tais. Aga kummalgi korral pole sõjaväelaste eesmärk olnud võimu enda kätte jätta, vaid plats puhtaks lüüa. Ja demokraatia on taastatud. Näiteks Tais oli asi ühes isikus, korrumppeerunud peaministris Thaksin Shinawatras, kelle vastu leaalsete demokraatlike vahenditega ei saanud, nii et tehti “skalpellilõige”. Ja rahvas oli õnnelik. Aga harilikult ollakse nõrkinud poliitikute peale tervikuna, sest “igauks on igauhega voodis”, antakse katteta lubadusi, korrupsiooni on kõikjal jne.

Sellisel puhul pole sõjaväelisest pöördest abi. Sest kust võtta uusi poliitikuid? On kaks võimalust: kas vanad tulevad uute siltide all tagasi või peavad sõjaväelased hakkama täitevvõimu teostama. Ent hakates müttama hallis argipäevas, muutuvad nad peagi samasugusteks poliitikuteks. Täpselt nagu iga ajakirjanik, arvamusiidrid või keegi kolmas, kes on enne valitsust piitsutanud, aga minnes poliitikasse kaotab oma aatelise ja ausa aura mõne hooajaga. See on paratamatus, ja mitte sellepärast, et keegi oleks halb inimene, vaid demokraatlik poliitika on reeglina parteipoliitika, kus otsustatakse asju hääletamisega ja leitakse kompromisse. Nii et kõik peavad midagi oma õilsatest soovidest tagasi tõmbuma. See on keeruline saatus ja nõuab spetsiaalset aju, tagumikku ja südametunnistust.

See on ka üks põhjus, miks näiteks Argentiinas (ja mujal Lõuna-Ameerikas) jäi 1980. aastate lõpul sõjaväelisi pööreid üha vähemaks. Mitte et kindralid ja admiralid oleksid sattunud vaimustusse demokraatia ideaalidest, aga nad nägid, mil määral paar aastat praktilist võimuteostamist nende armastatud vägesid ja militaarinstitutsioone korrumppeeris ja madaldas. Seepärast läksid nad kasarmutesse tagasi. **KK!**

Kaitseliidu meditsiiniohvitser tahab kujundada hoiakut

Leitnant Andrus Lehtmets otsib kõiges mõtet ega mõista hoolimatust ja ükskõiksust. Ta armastab loodust ning tal on vajadus anda edasi teadmisi ja oskusi – õpetamine on tema kutsumus.

Tekst: TAIVE KUUSE

Sõidan hilisõhtusel maanteel. Väljas on pime ja ladistab vihma. Turvavöö on mul kinni tugevamini kui iial varem. Täna ei võta ma riski vajutada gaasipedaali lubatust tugevamalt. Sõidan igati liikluseeskirja nõuetele vastavalt ja olen mõttes valmis ootamatusteks, et nendega paremini toime tulla. Miks olen seekord nii ettevaatlik? Sõidan koju Raplamaalt Alult Kaitseliidu Koolist, kus äsja kohtusin meditsiiniohvitser leitnant Andrus Lehtmetsaga. Kuulasin veidi aega tema esmaabiõpetuse õpetamise tundi naiskodukaitsjatele.

Lehtmets räägib esmaabi vajadusest ja õpetab elupäästvaid võtteid nii motiveeritult ja õhinaga, et tund-tunnilt veendud üha enam, kui hädavajalik see kõik on. Tekib küsimus, kuidas ma enne üldse nii hoolimatu ja ükskõikne enda ja teiste ohutuse suhtes olla sain. Usun, et säärase tõdemuseni on jõudnud kõik need, kes on osalenud tema koolitusel.

Kuidas suudab Lehtmets olla nii sütitav? Millised on tema enda eluhoiakud? Mida ta eraelus tähtsaks peab? Kuidas elab?

TEGUTSEB LASTE NIMEL

Loengutel nii jutukas, vaba suhtlemisega ja avatud mees on iseendast rääkides napisõnaline. Pikka aega olen kannatlikult oodanud päeva, mil ta on nõus mulle endast rääkima. Vaimustuses pole ta sellest mõttest kunagi olnud.

Minu esimene mälestus kaitseliitlastest ongi seotud Andrus Lehtmetsaga. Olin ajakirjanikuna ühel patrullvõistlusel. Kaitseliidust ei teadnud ma veel suurt midagi. Oli jahe ke-

vadpäev. Jalutasin kontrollpunktis ringi. Ootasime võistkondi, samas kui kõik mundris mehed ajasid omi asju. Minu soovile saada teada, mis täpselt toimumas, ei olnud kellelgi justkui aega reageerida. Siiski tundis üks meditsiiniauto juures toimetav mees muret, ega mul külm ole. Pakkus kohvi ja andis ülevaate, mis asi on Kaitseliit ja mis võistlusel toimub. Kohvipakkuja oligi Andrus Lehtmets.

Nüüd, kui vestleme temast endast, näitab ta esmalt pilte tütar Airiinist, kes on parajasti Indias tegemas vabatahtliku tööd – õpetamas inglise keelt ja kunsti. Enne Indiasse minekut oli ta õppinud kaks aastat Norras, enne seda aga Tallinnas Pelgulinna Kunstigümnaasiumis. Lehtmets ei kiida tüdarta, aga tema pilgust ja jutustiilist on tunda isaliku uhkust. Sama hoiakut on tunda ka siis, kui ta räägib oma teistest lastest rääkides. On ka põhjust. Poeg õpib sisekaitseakadeemias haldusjuhtimist ja noorem tütar Johanna

käib Vodja koolis, mis on Hannes Tamjärve loodud Rocca al Mare kooli filiaal Eestimaa südames Järvamaal. Lehtmets räägib ilmekalt, kuidas tütar kooli igatseb. “Õhtul ei jõua ära oodata, millal tuleb hommik, et saaks jälle kooli minna. Ehki käia on üsna tüütu, sõitma peab mitme bussiga, lisaks veel muusikakool,” jutustab Lehtmets.

Ka kirjeldab ta pikalt, kuidas poeg pool aastat Austraalias seikles: tegi tööd, veetis öid magamiskotis ja tormas hommikul taas tööd otsima. “See oli rahaliselt valus, aga kogemuslikult lapsele vajalik,” selgitab isa.

See on hobi, raudselt hobi – ei midagi muud, iseloomustab Lehtmets oma tööd kiirabis.

Lehtmets ütleb, et lapsi peab usaldama, andma neile vabadust teha valikuid. Samas on ta alati lapsi oma tegemistesse kaasanud. Olen kuulnud naljatamisi öeldud mõtteavaldust, et Lehtmetsa lapsed on kõige ahistatumad lapsed Kaitseliidus. Sellega on mõeldud tõsiasja, et tema tütre ja poeg on paljudel militaarvõistlustel meditsiiniüles-

Leitnant Andrus Lehtmets hindamas Erna retke võistlejate tegutsemist oma meeskonnaga elutruult lavastatud õnnetuse ohvite päästmisel.

Et õpetada esmaabi, tuleb õppurid viia elutruusse olukorda, seetõttu on vaja osata ka vigastusi imiteerida.

ande kannatanuid mänginud. Ja võistkonnad (ikka kümnete kaupa) on neid “kannatanuid” lohistanud, tassinud, külili keeranud, sidunud.

Lehtmets naerab ja nõustub ahistamisjutuga, kuid usub, et see on lastele pigem kasuks kui kahjuks tulnud. “Ega ma ole neid sundinud, nad on ise tahtnud minuga koos seda kõike kaasa teha. Nad on saanud õige hoiaku eluks ning teavad, mis on vale, mis õige, oskavad aimata, mida keegi võib tunda,” loetleb Lehtmets.

Ta lisab, et laste nimel ta töötabki. “Raha on mulle vahend laste arendamiseks. Et võimaldada neile sellist haridust, mida nad tahavad.”

LOODUSESSE KASVANUD

Lehtmetsa perekond elab Järvamaal. Pereisa lapsepõlv möödus Esnas, kooliteed alustasid vennad Andrus ja Margus Lehtmets Vodja koolis. Lapsepõlve kirjeldamiseks kasutavad nad vaid ühte sõna: normaalne. Käidi koolis, pahandusi ei tehtud. “Ma armastan reegleid, mida ühiskond on paika pannud. Kui on ikka ette nähtud, et sõita tohib kuni 90 km tunnis, siis sõidangi nii. Kui mul

poisina oli valida, kas tekitada jama või mitte, valisin viimase variandi.”

Lehtmets tegeles ka spordiga. Õppis koguni osa kooliajast Tallinna Spordiinternaatkoolis kergejõustiku alal. Enam pole tal aega sportida, aga tervislikud eluviisid on endiselt au sees. Muu hulgas jõuab ta pidada mesilasi: kodumaja juures on kuus mesilastaru. Ise ütleb, et laseb mesilatel rahus elada. “Annan kevadel süüa, võtan hilissuvel mee ära, annan sügisel jälle süüa ja ongi kõik.”

Mett tarbib ta ise suhkru asemel ja kingib sõpradele.

Jutu käigus selgub, et kõige enam saatis Lehtmetsa noorust loodusehuv. Vend Margus ütleb, et mäletab Andrust puude otsa ronimas ja linde rõngastamas. “Käisime metsas ikka koos – tema õhinaga ees ja mina, rõngad kaelas, järel,” meenutab Margus Lehtmets. Esimene raamat, mille Andrus Lehtmets endale ise 1973. aastal ostis, olla olnud “Lindude välimääraja”. “Selline hallide kaantega raamat oli,” täpsustab vend.

“Loodus on mulle oluline,” ütleb Lehtmets. Tema hobi on olnud ka käia loodust pildistamas. Ta

on korraldanud muusikaga ilmes tatud loodusfotode slaidiõusid. Enam ei jõua ta kahjuks nii tihti kui varem loodusesse uitama, kuidgi tahaks. Küll on jäänud püsima tava minna noorema tütreaga korra aastas Matsallu. “Seal korraldatakse loodusfilmide festivale, siis me müttame metsas ja vaatame filme.”

Et aga side loodusega päriselt ei katkeks, hakkas Lehtmets sel sügisel Luua metsanduskoolis loodusretkehiks õppima. “Enne teadsin palju linde – täna enam ei tea. Tundsin taimi, nüüd enam ei oska neid nimetada. Tajusin, et teadmised hakkavad ununema. Tuli vajadus uuesti süveneda,” põhjendab mees koolitee ettevõtmist.

ÕPETAMINE ON KUTSUMUS

Loodusarmastuse kõrval on Lehtmetsal teinegi omadus, mis on teda saatnud peaaegu kogu elu – see on vajadus õpetada. Esimesed sellealased töökogemused sai ta Porkuni Kurtide Koolist, kus õpetas lastele emakeelt ja oli klassiõpetaja. Ta nimetab Porkuni aega parajaks elukooliks. “Kõik lapsed on ühesugused. Ka kurt laps on tavaline laps. Probleem, et ta ei kuule, tundub tühine teiste lapsemurede kõrval,” teab Lehtmets. Ilmselt võttis Leht-

Naljatamisi öeldakse, et Lehtmetsa lapsed on kõige ahistatumad lapsed Kaitsele: nad on paljudel militaarvõistlustel meditsiiniülesande kannatanuid mänginud.

mets Porkunis lastega tegelemist tõsiselt, sest just samal ajal astus ta Tartu Ülikooli defektoloogiat (eripedagoogikat) õppima.

Viis aastat õpetas ta Tamsalu koolis bioloogiat ning hüppas siis õpetaja-toolilt aastaks Harjumaa haridus- ja arenduskeskuse ametnikuks, kus oli juhtiv metoodik õppevahendite alal ning tegeles enda sõnul kooliüüenduselike ideede maaletoomisega.

Minu küsimusele, kas ametniku amet kuiv ei tundunud, kehitab Lehtmets õlgu. "Olen eluaeg teinud vaid seda, mida tahan ja oskan."

Siis tegi elu pöörde. Juhuslikult luges ta ajalehest lühiuudist (joonistab sõrmega väikese ristküliku, ilmestamaks, et tegemist oli tõesti vaid uudisnupuga), kus anti teada, et Mustamäe haigla saab Saksamaalt reanimobiilid ja seetõttu hakatakse komplekteerima meeskonda, kes saadetakse Saksamaale õppima. Anti teada, et oodatakse huvilisi panema end kirja parameedikute kursusele. "Mind see huvitas. Olin koolis anatoomiat õpetanud, inimese ehitus oli mulle tuttav. Otsustasin minna," meenutab Lehtmets.

1992. aastal sõitis tulevane kiirabi-töötaja pooleks aastaks Saksamaale parameedikuks õppima. Hiljem

MATI SEIRE, politseinik

Andrus Lehtmets on jätnud mulle väga hea mulje. Tean teda juba varasest noorusest. Oleme ühe kandi inimesed. Ei mäleta teda üheski negatiivses olukorras – ta on nii positiivne inimene.

Käisin tema esmaabikursusel. Kursus oli huvitav, sest tema jutt on huvitav, ta toob elulisi näiteid, kasutab videomaterjale – tema tunnis juba magama ei jää. Kursusel lükkab ta aegunud tõdesid ümber. Suunab mõtlema selles suunas, et inimesele tuleb anda esmaabi, mitte hakata kõigepealt otsima steriilset sidet, nagu nõukogude ajal räägiti.

Lehtmetsalt kuuldu on mulle töös kasuks tulnud. Pean sageli tegelema kadunud inimeste otsimisega. Selle kohta, kuidas käituda alajahtunutega, sain esimesed teadmised just Lehtmetsalt.

AIRIIN LEHTEMETS, tütar

Olen alati olnud sõna otseses mõttes oma isa laps. Oleme mõlemad natuke kummalised tüübid oma kummaliste huvide ja harjumustega. Alati oleme omavahel sobinud. Ühelt poolt olen pärinud tema peene täpsuse ja killukese liigset ratsionaalsust, mis vahel iseendale palju peavalu tekitab. Teisalt jagame aga armastust kunsti ja fotograafia vastu. Kahju on, et need temale kunagi armsad hovid on jäänud viimase aja kiire tempo tõttu tagaplaanile. Vähesed teavad tema huvi maalimise, joonistamise ja fotograafia vastu. Ent just tema on teinud kõik, et see kunstisäde minusse edasi kanduks.

Meie kõik kolm tema last (mina, Andres ja Johanna) oleme saanud isalt kaasa armastuse looduse vastu. Oleme kasvanud kui looduslapsed (linnuvaatlused, loodusretked, matkad, jalutuskäigud jne). Tema kui tõeline matkasõber on meissegi seda rännukihku süstinud. Indias olles tunnen isa lähedust ehk isegi rohkem kui kodus. Vahemaa on küll pikk, aga see seletamatu miski on temast alati siin. Tihti, kui pildistan või kõnnin mööda mudaseid küladeid, kus minust mööduvad punastes turbaniites vanamehed ja värvikirevates sarides külanaised, mõtlen, et see oleks see, mida temagi naudiks ja milles ta võlu leiaks. Miskipärast arvan, et tema leiaks paeluvat ja inspireerivat selles sürrealistlikus kaoses ning nii drastiliselt erinevas kultuuris, ühiskonnas ja inimestes. Luban, et kunagi tulen siia tagasi ja võtan ta kaasa.

Mingil viisil teab ta alati, mida ütelda või millal üldse mitte midagi öelda. Kui kõik pea kohal kokku jookseb, on tema see, kes ütleb: Hei, see ei ole sugugi nii hull, alati leiame lahenduse... Ja nii ongi.

järgnes veel poolteiseaastane kursus võõral maal – seal koolitati temast kiirabiarsti assistent. 1996. aastal, pärast Saksamaalt saabumist asus tol ajal Lääne-Virumaal elanud Lehtmets tööle Rakvere kiirabisse. Ja töötab seal tänaseni. “See on hobi, raudselt hobi – ei midagi muud. Seal saan suure praktilise kogemuse,” iseloomustab Lehtmets oma tööd kiirabis.

Foto- ja videomaterjalid, mis korjatud kiirabitööl, muudavad Lehtmetsa kursusel õpitud teadmised ja vajaduse neid kasutada väga selgesti tajutavaks. Pildid toovad mõistmise, et abivajaja rolli võib sattuda igaüks. Kuid samas kinnitavad need, et enamasti on võimalik inimest aidata ja päästa, kui vaid oma-ala piisavalt teadmisi ja oskusi.

RUTIINI EI TEKI

Meedikud puutuvad selliste vaatepiltidega iga päev kokku. Kas traumad hinge ei lähe? “Sellepärast, et läheb hinge, ma ju esmaabi õpetangi,” vastab Lehtmets lihtsalt. Hommik võib alata raske õnnetusega, aga töötata tuleb ka pärast seda – oma vahetuse lõpuni. Kuidas vastu pidada? “See on Eestis suur probleem. Arstide toetamisega ei ole siin üldse tegeldud. Arvame, et

oleme tugevad, aga tegelikult on see enesepettus. Peaks olema nagu läänemaailmas, et arstil kindel toetus, võimalus saada psühholoogilist abi. Seda on igal juhul vaja,” vastab Lehtmets.

Kui abi ei saa, üritab inimene end alateadlikult kaitsta, lülitab end välja, muutub tuimaks, langeb rutiini. Oleme kõik näinud selliseidki meedikuid. Kindlasti teame ka oma elust tüdimushetki. Aga kuidas on lood Andrus Lehtmetsaga?

Pildid toovad mõistmise, et abivajaja rolli võib sattuda igaüks.

Muljeltavaldavalt arusaamatu ja mõistmatu näoga (suisa muhelema-ajavalt juhmit) vaatab ta mulle otsa,

kui üritan uurida tüdimuse, rutiini, üleväsimuse kohta. Kuidas ma ka küsimust ümber ei sõnasta, ei saa ta aru, millest räägin. Ometi töötab ta peale kiirabi ka Kaitseliidu peastaabis meditsiiniohvitserina, korraldab esmaabikursusi Kaitseliidus, Sisekaitseakadeemias, Tallinna Ülikoolis jm. Valmistab ette ja viib läbi meditsiiniülesandeid sõjalis-sportlikel võistlustel. Osaleb arendusprojektides ja tegeleb veel tuhande asjaga. Sellise koormuse juures peaks olema loomulik, et mingil hetkel tekib käegalöömise meeoleolu või seejärel vanas rasvas liuglemise sündroom.

“Inimene ei tohi üle oma varju hüpata. Ta peab teadma, mida ta teeb, ja töö peab meeldima,” sõnab Lehtmets. “Kuidas saab muutuda tuimaks või rutiinseks? Iga lugu (patsient ja tema haiguslugu) on erinev,

rutiini lihtsalt ei tohi langeda. Inimesele on iga valu valus. Igale kannatajale on see tema lugu, see on talle oluline ja ka mina pean seda sellisena võtma. Mul peab olema huvi ja hasart teda mõista, teda aidata, tegelda just temaga. Nii ei saagi rutiini tekkida,” arutleb Lehtmets ägenedes. “See on elu vundament – teadmine, mida teed ja miks teed,” jätkab ta. “Kui õpilasi ei armasta, ei saa olla õpetaja. Ei saa teha tööd, mis ei innusta, mis ei meeldi. Hommikul tööle minnes peab tundma, et ma tahan seda teha, peab olema hasart.”

Sama tõsine on Lehtmetsa suhtumine ka õpetamisse. “Elu saab alguse mõttest. Peab endale selgitama, mis on asja mõte. Miks õpetada esmaabi? – Õpetada tuleb enda elu päästjat! Iseenda elupäästjat ei saa ju halvasti õpetada. Peab õpetama nii hästi, kui kalliks hindad oma elu,” ütleb ta. Samas on tal kahju, et meedikud, kes õpetavad esmaabi näiteks autokoolides, müüvad sage-li oma au maha. “Olen oma kursustel kuulnud lugusid, kuidas 16-tunnise loengu asemel on läbi aetud lühema ajaga, antud materjal edasi kiirustades ja pealiskaudselt.”

SUHTUMISE KUJUNDAJA

Lehtmets ütleb, et kursused, kellega ta töötab, on väga erinevad, kuid iga grupiga tekib mingi sünergia. Talle meeldivad isegi rohkem rühmad, kus eelnev suhtumine õppimisse on ükskõikne või hoolimatu. “Ma mõtlen õpilased enda jaoks õigeaks. On põnevam töötada,

Meditsiiniohvitser leitnant ANDRUS LEHTMETS

Sündinud 19. augustil 1963

Elab Lääne-Virumaal Porkunis

Abielus, kolme lapse isa

Saanud keskkooli lõputunnistuse Suure-Jaanis, seejärel õppinud Tartu Ülikoolis defektoloogiat, Saksamaal Bellinni Erakorralise Meditsiini koolis parameedikuks ja kiirabiarsti assistendiks ning omandanud Tallinna Ülikoolis alushariduse pedagoogika bakalaureuse kraadi. Lisaks sellele läbinud Kaitseväe Lahingukoolis reservohvitseride kursuse ja hulga erakorralise meditsiini ning kiirabitöö täiendkoolitusi. Praegu õpib Luua Metsakoolis loodusretkejuhiks.

Töötanud Porkuni eriinternaatkooli õpetaja, Tamsalu keskkooli bioloogiaõpetaja ja Harjumaal Hariduse Arenduskeskuse juhtiva metoodikuna. Alates 1996. aasta novembrist Rakvere kiirabi parameedik. Kõige selle kõrvalt Tallinna Ülikooli ja Sisekaitse Akadeemia lektor ning katastroofimeditsiini ja esmaabi õpetaja.

kui inimesed on ette negatiivselt häälestatud (*ah, mis see esmaabi ikka on!*). On iseäranis tänuväärne tunne, kui selline kursuslane lahku pärast õppust evelil ja täis teadmist, et paneb tulevikus alati turvavöö kinni, ning mõistmisega, et oskus esmaabi anda on elutähtis ja talle isiklikult väga vajalik,” jutustab Lehtmets.

Üliõpilaste seltskond talle meeldib: “Neid on hea õpetada. Nad on ärksad, mõtlevad kaasa, haaravad kiirelt.” Samuti politseinikud, sest nemad oskavad vaadata olukorda ka lihtinimese poole pealt.

“Minu missioon on ümber lükata arusaam, et esmaabi võivad õpetada vaid meedikud. Miks ei võiks seda teha näiteks politseinikud, kes puutuvad töös kokku esmaabi vajavate juhtumitega? Nemad saaksid koguda palju elulisi näiteid. Või õpetajad, kellel on olemas õpetuse edasiandmiseks vajalikud oskused? Kui nad omandavad juurde elupäästmisoskusi, saaksid nad väga edukalt esmaabiõpetust levitada,” selgitab Lehtmets.

Õpetades pole Lehtmetsa sõnul esmaoluline jagada teadmisi, vaid kujundada suhtumist. Ta ütleb, et tema asi on anda inimestele teadmiste vundament ja kindlus. “Hiljem on võimalik kõike selle peale vormida,” selgitab ta. “Esmaabiandja ei tohi jääda mõtisklema, kas või mis ma nüüd teen – ta peab kohe tegutsema. Ole aus enda ees ja tee ära – nii, et jääd rahule. Kui teed, on suurem tõenäosus, et su kaaslane jääb ellu. On kaks olulist asja: taastada elutegevus ja sulgeda veri. Kui oled seda teinud, oled palju ära teinud.”

Selleks aga, et teadmised püsiksid, tuleb harjutada, korrata, treenida. “Ütlen kaitseliitlastele ka, et mitte baasväljaõppekursuse läbimise nimel ei pea te meditsiiniloengus käima. Inimene peab lähtume sellest, et tema pere on see, kes vajab abi. Inimest peab kannustama teadmine, et ta oskab oma lähedasi päästa,” selgitab Lehtmets.

MARET KOMMER, Pärnu ringkonna naiskodukaitsja

See mees – Andrus Lehtmets – on heas mõttes hull. Ta on äärmiselt positiivne inimene, kellel on väga tugev seesmine motivatsioon. Motivatsioon, millega ta suudab kursuslasi tunde ärkvel hoida ja panna nad esmaabist huvituma. Lehtmets suudab tekitada sädeme.

Haruldane on tema huumorimeel. Loengutel teeb ta selliseid pisteid, mis ei lase tunnil igavaks muutuda. Ükski tema loeng ei sarnane teisega. Olen olnud mitmel kursusel, kuid pole näinud korduvaid materjale. Ta lähtub alati seltskonnast, kes kursust kuulab, kohandab end grupi vajadustega.

Väga töökas on ta ka. Ei saa nii suure mahuga kursusi teha, kui sellele ei eelne tõsine ettevalmistustöö. Ta veab kaasa palju näitematerjale. Mugav oleks anda kursuslastele vajalike raamatute nimekiri, tema aga veab kõik kaasa, et neid näidata. Tean kordi, kui ta on pärast kursuse lõppu poolteist tundi asju pakkinud.

Jääb mulje, et ta on ajast ees, tahab muuta inimeste suhtumist, hoiakuid. Tahab, et esmaabiõpetajaid oleks rohkem.

REET SIMSON, AS Rakvere Haigla erakorralise meditsiini osakonna juhataja

Andrus Lehtmets on tore kolleeg, kohusetundlik ja hakkaja. Võib alati kindel olla, et tema toodud patsient jõuab haiglasse kohale nii, et kõik on tehtud – esmaabi võtted korrektselt sooritatud, haige õiges asendis. Ta ei anna patsienti lihtsalt üle, vaid tunneb huvi ka tema edasise saatusse vastu. Kui ei ole vaja kohe uuele kutsele sõita, liigub ta erakorralise meditsiini osakonnas raske haigega kaasa ja aitab, kuidas saab. Kui kohe uus kutse on ootamas, siis uurib hiljem, mis patsient edasi sai. Ta on meedikuhingega. Teab alati, mida teeb.

Ta ei ole kaotanud oma töö vastu uudishimu: kuigi ta on kaua kiirabis töötanud, pole tüdimuse märke näha. Ta on mees, kelle peale võib kindel olla.

On põhimõttekindel. Kuid ei väida kunagi midagi tühjalt kohalt, ta teab, mida räägib. Teeb head meeskonnatööd ja ei kisu tühiste asjade pärast riidu. Sõnaga, Andrus Lehtmets on see mees, kellega võiks julge südamega luurele minna.

KAITSELIITLANE OLGU KÜLAS HINNATUD

Kaitseliitu sattus Lehtmets just esmaabiõpetajana. Kümmeaastat tagasi vajasid naiskodukaitsjad selles valdkonnas Lehtmetsa abi. Sealt algas

Minu missioon on ümber lükata arusaam, et esmaabi võivad õpetada vaid meedikud, ütleb Andrus Lehtmets.

tõhus koostöö, mis tõi augustis 1997 kaasa meditsiiniohvitseritegevteenistuja koha Kaitseliidu peastabis. Praegu on Lehtmets samas ametis riigiametnikuna, aga töö on jäänud samaks. “Ametnikuna on mul parem oma tööd korraldada,” põhjendab Lehtmets.

Olles ise Kaitseliidu Järva maleva liige, hindab Lehtmets kaitseliitlasi kõrgelt. Või vähemalt näeb nende olulist rolli ühiskonnas. “Valdavaks peab saama arusaam, et kui külas elab kaitseliitlane, on seal kõik hästi. Oleks hea, et keerukas olukorras mõeldaks, et oot-oot, küsime kohalikult kaitseliitlaselt, mida teha, sest tema teab,” kirjeldab ta oma ettekujutust. Malevapealik peaks

Lehtmetsa meelest olema maakonnas teine mees maavanema järel. “Peaks olema levinud arusaam, et kellelt siis veel lahendusi küsida kui mitte Kaitseliidu kohaliku maleva pealikul.”

Ta mõistab, et sellise suhtumise kujunemiseni on käia pikk maa. “Aga me käime,” kinnitab ta. “Suhtumist ei kujunda ülevalt, see hakkab lihtinimeste tasemelt peale – külast peale,” selgitab Lehtmets.

Hämmastav on Lehtmetsa oskus teelda asjadega süvitsi. Leida kõiges ja kõikjalt ikka ja jälle uuesti mõte ja eesmärk, et siis andunult ja pühendunult selle nimel tegutseda. Olla valmis end täiendama (kevadepäev lõpetas ta Tallinna Ülikooli) ja jagada teadmisi teistele.

Lehtmetsa soov on kujundada inimeste suhtumist. Kõik saab alguse mõttest, vundamentteadmised on kõige alus ja inimene peab teadma, mida ta teeb. **KK!**

Kaitseliidu võimalustest päästetöödel ja ennetusel

Tekst: TIIT TAMBI

Päästeameti koosseisust likvideeriti (väidetavalt poliitilise otsusega) päästekompaniid. Need olid tugev jõud, mida võis suurõnnetuste korral välja käia. Nende ülesanded anti tsiviilpäästeteenistusele.

KAITSELIIT PÄÄSTETEENISTUST ASENDAMA?

Paraku on elu näidanud, et päästeteenistujad igale poole ei jõua või napib neil inimesi. Seda näitas kevadine merereostus, kus vajati palju eraelust tulnud vabatahtlikke, seda näitasid ka suvised metsapõlengud, mille kustutustöödele kaasati peale vabatahtlike ka kaitseväge ja veidi kaitseliitlasi.

Kui päästekompaniid likvideeriti, väideti, et tulevikus võiks neid asendada Kaitseliit. Kuigi Kaitseliit on ennegi suurõnnetuste korral välja tulnud, napib neil tõenäoliselt sellisel puhul päästetööde juhtimise kogemusi. Kui õnnetus on juba väga suureks paisunud, pole sellest

häda – päästeteenistusel on vajalik juhtimiskogemus ja ettevalmistatud inimesed olemas ning Kaitseliit osaleb ainult abistava jõuna. Kuigi ka see vajab oskusi.

Tõenäoliselt lähebki palju päästeülesandeid tulevikus Kaitseliidule kui organiseeritud jõule. Maakohdades on osa Kaitseliidu liikmeid ka vabatahtlikud priitsimehed, tegutsedes teises struktuuris. Nii- või naapidi kulub neile inimestele ära nii päästealane koolitus kui ka tehnika ja varustus.

REAGEERIMINE

Eriti puudutab mu jutt metsade, rabade ja kulu kustutamist. Sinna on kaitseliitlasi otstarbekas kaasata organiseeritult, mis eeldab ühise tegemise ja selle juhtimise oskusi. Võib arvata, et üks malev või malev-kond ei suudagi vajalikul arvul mehi välja panna, paljugi sõltub inimeste tööandjatest.

Soovitan rakendada päästeteenistuse mudelit. Neil on selline kooslus nagu Eesti päästemeeskond. Selle liikmed teevad päästeteenistustes oma igapäevatööd, kuid suurõnnetuse korral kutsutakse nad välja.

Päästeamet peab aastas jagama umbes 350 000 krooni poolesaja esitatud projekti vahel. Võrdluseks: If Eesti Kindlustus jagab ennetusprojektidele aastas 240 000 krooni – kõigile projektidele, mis seda väärivad, eelistamata oma kliente.

Eelnev väljaõpe ja ühistöökogemus on neil olemas, kõik funktsioonid on dubleeritud – kui üks on ära, läheb teine.

Koosseisus on ka naisi (meedikud). Siin saaks ehk kaasa lüüa Naiskodukaitse?

Teine osa kaitseliitlasi kaasatakse kui vabatahtlike komandode liikmed. Mõlemal juhul ei tee paha eelnev koolitus ja loomulikult varustus – dressipükstes ja kummikutes põlvasse turbarabasse minna ei tohi.

Teine tüüpiline olukord on õlireostuse likvideerimine. Selle juures vajatakse tavaliselt labidamehi. Kui aga reostunud kohta sõjaväesabastes minna, tuleb need pärast välja vahetada.

11. veebruaril 2004 Tartus korraldatud ohupäeval näitasid kõik jõustruktuurid eraldi, mida nad oskavad. Äkki oleks aeg jõud ja oskused ühendada?

Kolmandaks on võimalik tegutsemise keemiaõnnetusel. Selle koolituse võib ühendada juba Kaitseliidu sõjaliste ülesannetega. Rahvusvahelised konventsioonid keelevad küll keemiarelva kasutamise, paraku kirjutavad neile alla riikide esindajad, tänapäeva sõjakolled aga kalduvad üha enam sissisõja ja terrorismi poole.

Neljandaks võimaluseks kaitseliitlasi rakendada on eksinud inimeste otsimine. Siin on vaja eelkõige juhtimiskogemusi. Mis puutub individuaalsesse väljaõppesse, siis sissisõja kursuse läbinu peaks teoreetiliselt leidma ka eksinu.

ENNETAMINE

Tsiteerin kaitseminister Kalle Laanetit, kes väitis, et loomisel on sisejulgeoleku valdkonna arengukava (Postimees, 23. oktoober 2006). "Tähtsamateks märksõnadeks selle ettevalmistamisel on ennetustegevus ja valmisolekuteenus ning sellega seotud organisatsioonide ja ressursside planeerimise ja rakendamise põhimõtted ning sidusus. Lihtsamalt öeldes peetakse silmas seda, et tegutsema ei hakata alles siis, kui tuli on juba lahti või õnnetus juhtunud, vaid tehakse pidevat ennetustööd ja ollakse pidevalt valmis erinevates eluvaldkondades ilmnevate riskide maandamiseks või tagajärgede likvideerimiseks."

Siiani on ennetustööd küll tehtud (politsei ja naabrivalve ning abipolitseinike liikumine, Päästeameti ennetusprojektide rahastamine), kuid seda pole piisavalt rahastatud. Näiteks Päästeamet peab jagama umbes 350 000 krooni aastas poolesaja esitatud projekti vahel. Võrdluseks: üksainus kindlustusselts, If Eesti Kindlustus, jagab ennetuslikele projektidele aastas 240 000 krooni – kõigile projektidele, mis seda väärivad, eelistamata oma kliente. Kui nüüd eelnimetatud arengukava valmis saab ja kujuneb tõesti ka ressursside jaotamise aluseks, on ehk lootust, et asi paraneb.

Kujutan ette, et tulevikus on Kaitseliidul ka sellistes sisejulgeolekuvaldkondades nagu õnnetustele reageerimine ja õnnetuste ennetamine oma sõna öelda. Selleks aga vaja end kõvasti koolitada.

TULEKUSTUTAJATE KOOLITAJATEST

Iga Kaitseliidu ja Naiskodukaitse liige peaks olema sina peal esmaste kustutusvahenditega. Päästeametil on häid kogemusi laste koolituses. Miks mitte rakendada neid Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsioonides?

Tuletõrjeliit on aastaid koolitanud korstnapühkijaid, ta võib anda nende alg- ja täiendkoolitust. See sobib Kaitseliidu liikmeile, kes elavad maakohtades, kus korstnapühkijaid

ei ole. Et ainult selle ametiga ära ei ela, peaks neil olema mingi lisateenistus. Sobivad need, kes teevad ka pottsepatöid, eriti aga need, kes tegutsevad vabatahtlikes tuletõrjekomandodes – mida usinamalt pühid, seda vähem on pärast kustutamist.

Tuletõrjeliit annab ka tuletõõde tegijate (gaaskeevitus- ja gaasleektööd, elekterkeevitus, ketaslõikuriga metalli lõikamine, katusekattetööd jms) koolitust, mis on vajalik ehitusel ja autoremondis. Kuna Kaitseliidu liikmed töötavad enamasti tsiviilsektoris, parandaks selline koolitus ka nende kvalifikatsiooni tööandja silmis, nad saaksid lisäülesandeid koos võimaliku lisatasuga.

Ja veel: võib-olla on mõttekas teha mõningaid koolitusi piirkonniti ja koos kaitsevägega? **KK!**

IN MEMORIAM:

VELLO SAUGA

14. MAI 1930 – 15. OKTOOBER 2006

15. oktoobril lahkus igaviku radadele laitmatu perepea, jahi-, töö- ja aatemees, suurepärane organisaator, Kaitseliidu Põlva maleva asutajaliige Vello Sauga.

See oli Kaitseliidu Põlva malevale raske kaotus. Meie ridadest lahkus mees, kes oli üks maleva asutajatest 22. märtsil 1990 ning seisis Põlva malevkonna tagalarühma pealikuna organisatsiooni arendamise eest hea viimase hetkeni.

Raske on veebel Vello Saugast kõnelda minevikus, sest ta oli teotahte, positiivse ellusuhtumise ja pealehakkamisega alati teistele eeskujuks – seda nii relva hoides, õppustel metsas ragistades, rivis seistes kui ka remonditöid tehes. Ta jääb meie mälestustes alatiseks meie oma Velloks, kellele võis loota, kes kunagi alt ei vedanud, kes oli maleva noortele vankumatuks kaitseliitlikuks eeskujuks. Tema alati rõhutatult sõjaväelik rüht innustas nooremaid mehi selga sirgu lööma, tema sõnad isamaad ja aateid õigesti mõistma, tema manitsused vajakajäämisi vastuvaidlematult ja kiiresti kõrvaldama. Oma iseloomu ja tõekspidamisega nakatas ta kõiki olema parem inimene.

Vello Sauga oli Kaitseliidu teenetemedali kolmanda ja teise klassi ning Valgeristi kolmanda klassi kavalier, lisaks oli teda korduvalt tunnustatud Kaitseliidu ülema tänukirjadega.

Vello Sauga oli Kaitseliidu teenetemedali kolmanda ja teise klassi ning Valgeristi kolmanda klassi kavalier, lisaks oli teda korduvalt tunnustatud Kaitseliidu ülema tänukirjadega.

**Kaitseliidu Põlva malev
Kaitseliidu Põlva maleva juhatus**

Riigikaitse kõrgeim juhtimine

Tekst: AIVAR ENGEL, kapten

Peaegu alati, kui käsitletakse laiemalt Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise vajadust, on arutuse all olnud ka vabariigi presidendi pädevus riigikaitse kõrgeima juhina. Sellel teemal on avaldatud mitmeid kirjutisi, millest osa on ilmunud Kaitse Kodu! veergudel. Käesoleva artikli eesmärgiks on analüüsida Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt, milline on vabariigi presidendi pädevus riigikaitse kõrgeima juhina.

PRESIDENT – RIIGIKAITSE KÕRGEIM JUHT

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 p 16 ja § 127 järgi on riigikaitse kõrgeimaks juhiks vabariigi president. Eesti Vabariigi põhiseaduse ekspertiisikomisjoni lõpparuandes jõutakse järeldusele, et “tuleks loobuda sisutühjast põhiseaduse §-st 127 ning segadust tekitavast sättest, mille järgi on kõrgeimaks juhiks vabariigi president. Riigikaitse juhtimise funktsioon sätestatakse üheselt vabariigi valitsusele. Sellega paigutatakse kõrgem juhtimine meie põhiseaduslikule korraldusele sobivalt täitevõimu alla” (Põhiseaduse Ekspertiisikomisjoni aruanne 1998: 10. ptk).

Muidugisaabväita, et ka vabariigi president teostab täidesaatvat riigivõimu. Samas on tema nõuandvaks organiks riigikaitse nõukogu, mille koosseisus on lisaks peaministrile veel peaaegu pool vabariigi valitsusest.

Eesmärgiks on Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt analüüsida, milline on vabariigi presidendi pädevus riigikaitse kõrgeima juhina.

Põhiseaduse § 127 sätestatut saab tõlgendada ajaloolise tõlgendamise meetodi abil. Raul Naritsa järgi on ajalooline tõlgendamine subjektiivne tõlgendusteooria. “Nimelt võib tõlgendamise eesmärgiks olla selgitada välja, millise idee on ajalooline normilooja kätkenud tõlgendatavasse normi, milline oli ajaloolise seadusandja kavatsus, millised olid tema eesmärgid ja ettekujutused normist selle loomisel. Ajalooline tõlgendamine annab vastuse küsimusele, kuidas sai normi mõttest aru ja kuidas soovis mõista normi ajalooline seadusandja. Ajaloolisel tõlgendamisel on kasulik tutvuda parlamendi aruteludest säilinud dokumentidega (stenogrammid, protokollid). Õiguse sünniga võib kaasneda ka selle avalik arutelu” (Narits 1995: 82). Aulis Aarnio järgi on parlamendi stenogrammid nõrgalt kohustavateks õigusallikateks, mille kaudu saab määratleda seadusandja mõtte ehk *ratio legis* (Aarnio 1996: 174–175).

SEADUSANDJA TAHE EHK *RATIO LEGIS*

Põhiseaduse Assamblee stenogrammi selgub, et riigikaitsetoimikonna esimees Enn Tarto esitas 8. istungil

26. oktoobril 1991 põhjenduse, miks peaks olema riigikaitse kõrgeimaks juhiks vabariigi president ja milline oleks viimase pädevus. Enn Tarto sõnul “on vaja otsustada, kellele Eesti kaitsejõud alluvad, kas nad alluvad presidendile või alluvad valitsusele, st kaitseministrile. See on väga oluline punkt ja kui meil on niimoodi, et seadusandlik võim on parlamendi käes, Riigikogu käes, ja kõik struktuurid, kellel on jõudu, tähendab politsei, piirivalve ja kaitseväge, kõik alluvad valitsusele, kas siis ei teki niisugune olukord, et kui me kardame kogu aeg diktatuuri riigipea poolt, siis samal ajal võib see tulla teiselt poolt. Niisugune lahkuvimine meie toimikonnas oli päris üksmeelne, keegi vastu ei olnud ja arvati, et see on väga vajalik. Valitsuse kompetentsi jääks siis politsei, piirivalve, aga presidendi alluvusse tuleksid kaitsejõud. Ja see on muidugi väga põhimõtteline küsimus, see suurendab küllalt suurel määral presidendi rolli. Kui kõik füüsilised jõud on valitsuse alluvuses, samuti on seal kõik informatsiooni omavad jõud, siis on mitu ohtu. Üks oht on selles, et valitsus võib-olla sellisel puhul lihtsalt ei arvesta seadusandliku kogu otsusega, aga on veel probleeme. Valitsus on moodustatud siiski poliitilistel põhimõtetel, valitsused vahelduvad ja oleks tähtis, et riigikaitse oleks stabiilne, oleks kindlas alluvuses. Tänapäeval on ka niisugune mõiste nagu nupule vajutamine. Kes käivitab siis riigikaitse? Tuumariikide puhul on see muidugi eriti ohtlik ja oluline, aga nii on ka väikeriikide puhul. Oleks vaja, et selleks oleks professionaal. Meie toimikond leidis, et sellisel juhul oleks parem, kui kaitseväge oma ülemjuhataja kaudu alluks riigipeale” (Tarto 1997: 304).

Juhul, kui kaitseväge juhataja alluks valitsusele, peaks see toimuma kaitseministri kaudu. Alates 1992. aastast on Eestil üheteistkümnes kaitseminister (Eesti Vabariigi Kaitseministeerium 2006) ning vabariigi valitsus on 1990. aastast vahetunud üksteist korda (Eesti Vabariigi valitsus 2006).

Riigikaitse juhtimine vajab aga stabiilsust (vastavalt põhiseaduse §-le 80 valitakse president ametisse viieks aastaks) ja apoliitilisust (vastavalt põhiseaduse §-le 84 peatab president oma ametisoleku ajaks erakondliku kuuluvuse), mistõttu neist aspektidest lähtudes on kaitseväge juhataja allumine vabariigi presidendile kui riigikaitse kõrgeimale juhile õigustatud. Ühtlasi peaks vabariigi presidendil olema rohkem riigikaitsealaseid nõunikke, kelle hulgas võiks olla kindralstaabi akadeemilise haridusega (vähemalt koloneli auastmes) varem- või kõrgemaid ohvitseri.

MITMED SEISUKOHAD

Lauri Almann rõhutab, et “Vabariigi presidendi funktsioonid riigikaitse alal on suunatud riigikaitse ühtsuse

tagamisele. Riigikaitse on seotud väga mitme eluala ja institutsiooni tegevusega. Vabariigi president täidab mitmeid olulisi ülesandeid, mis on oma iseloomult suunatud võimude tasakaalustatud koostoime põhimõtte ellurakendamisele. Kui võtta kõige üldisemalt kokku vabariigi presidendi pädevus riigikaitse alal, siis tuleb märkida, et vabariigi president esindab riigikaitse ühtsust” (Almann 2003: 21).

Toonane õiguskantsler Eerik-Juhan Truuväli oli oma 1997. aasta 25. septembril Riigikogus esitatud ettekan- des seisukohal, et “tegelikult on juba põhiseadu- sesse program- meeritud teatud vastuolu kahe struktuuri (mõeldud on kaitseministeeriumi ja kaitse- jõudude peastaapi) vahel. Kuna kaitseväge juhataja saab oma volitused Riigikogult, siis allub ta järelikult Riigi- kogule. Kaitseminister saab oma volitused vabariigi presidendilt, sest president kinnitab vabariigi valitsuse koosseisu. Järelikult ei ole nende kahe institutsiooni vahel – vähemalt mina seda ei näe – otsest vertikaalallu- vust, seda võimalust ei ole” (Truuväli 1997).

RIIGIKOHTU SEISUKOHT

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jõudis oma 1994. aasta 21. detsembri otsuses (Riigi Tea- taja I 1995, 2/3, 35) seisukohale, et “kuna põhiseaduse § 78 p 16 nimetab vabariigi presidenti Eesti riigikaitse kõrgeimaks juhiks, siis peavad tal olema vastavad, sel- le paragrahvi teistes punktides nimetamata volitused riigikaitse alal. Juhtimisfunktsiooni teostamise üheks funktsiooniks on korralduste andmine alluvatele. Isi- kul, kes on mingi valdkonna kõrgeim juht, peab ole- ma õigus anda teatavaid korraldusi selles valdkonnas. Käsku, millega kaitsejõudusid rakendatakse sõjaliseks tegevuseks rahuajal, ei saa anda, mööda minnes põhi- seaduses sätestatud riigikaitse kõrgeimast juhist”.

Ühtlasi leiab Riigikohus, et “vabariigi valitsusel ei ole ainuõigust anda kaitseväge juhatajale korraldus kaitse- jõudude kasutamiseks kooskõlas põhiseaduse §-dega 78 p 16 ja 127 lg 1”.

Samas leiab Riigikohus, et “põhiseaduse §-s 87 ei ole vabariigi valitsuse pädevus sätestatud ammendavalt. Põhiseaduse § 86 kohaselt kuulub täidesaatev riigivõim vabariigi valitsusele. Põhiseaduse § 87 p 1 annab vaba- riigi valitsuse pädevusse riigi sise- ja välispoliitika ellu- viimise, sh ka riigikaitse alal. Põhiseaduse § 87 p 2 jär- gi suunab ja koordineerib vabariigi valitsus riigikaitse alal kõigi valitsusasutuste tegevust. Kaitseministeerium on moodustatud vastava valitsusala korraldamiseks. Kaitseministeeriumi valitsemisalas on nii kaitseväge kui Kaitseliit. Põhiseaduse §-des 1 ja 4 sätestatud põ- himõtted, vabariigi valitsusele ja vabariigi presidendile põhiseadusega antud funktsioonid ja pädevus eelda- vad nende tasakaalustatud koostoimet” (Riigi Teataja I 1995, 2/3, 35).

Riigikohus leiab oma eelnimetatud otsuses, et “põhi- seaduse mõttega ei ole kooskõlas, et vabariigi president annab kaitseväge juhatajale korraldusi, minnes mööda vabariigi valitsusest, kes peab ellu viima riigi sise- ja välispoliitikat. Kaitsejõudude kasutamine rahuajal si- seriikliku julgeoleku tagamiseks on poliitiline küsimus, mida ei saa otsustada, minnes mööda vabariigi valitsu- sest” (Riigi Teataja I 1995, 2/3, 35).

1937/1938. aasta põhiseaduse (Riigi Teataja 1937, 71, 590) § 131 järgi andis vabariigi president seaduse alusel välja riigikaitse ja relvastatud jõududesse puuduta- vaid seadlusi ja määrusi. Eeltoodud põhiseaduse § 134 lg 2 alusel sai vabariigi president anda seaduse alusel korraldusi ja käske relvastatud jõududele, seejuures kaasallkirja andmise juhud määras kindlaks seadus.

Põhiseaduse § 127 lg 3 kohaselt juhib Eesti kaitseväge rahuajal ja riigikaitseorganisatsioon kaitseväge juhata- ja. Ilmselt ei teki kellelgi kahtlust, et kaitseväge juhatajal on juhtimispädevus ja korralduste andmise õigus.

Henn-Jüri Uibopuu järgi erineb presidendi juhtimis- võim kaitseväge juhataja (sõja- või agressiooni korral kaitseväge ülemjuhataja) võimust selle poolest, et vii- mast tuleb mõista funktsionaalsemana, presidendi kä- sutamisvõim aga on rohkem üldpoliitilist laadi, seda tuleks vaadelda vaid käskkirjade andmise õiguse mõt- tes. Üksikud seesugused käskkirjade andmise õigused antakse presidendile kindlasti seadusandlusega, nagu näiteks erakorralisse kaitseteenistusse kutsumine või sellise kutsumise edasilükkamine.

Põhiseaduse “§ 127 sättest ilmneb, et kõigepealt osutatakse presidendile kui riigikaitse kõrgeimale juhile, siis aga antakse kaitseväge ja riigikaitse organite juhtimise kompetents kaitseväge juhatajale – rahuajal – ja kaitseväge ülemjuhata- jale – sõjaajal. Seega tuleb vaadelda Eesti presidendi õi- guslikku asen- dit riigikaitse seisukohalt

Riigikaitse juhtimine vajab aga stabiil- susest ja apoliitilisust, mistõttu neist aspektidest lähtudes on kaitseväge juha- taja allumine vabariigi presidendile kui riigikaitse kõrgeimale juhile õigustatud.

kui tema käskkirjade andmise võimu. Ta on kui kõrgeim tööandja, mis ilmneb presidendi kompetentsist nimetada ametisse kaitseväge juhtkond. Kõrgeima juhi funktsiooni täidab president kui riigipea” (Uibopuu 1993: 54–55).

Seega, Henn-Jüri Uibopuul väitel peab vabariigi pre- sidentil kui riigikaitse kõrgeimal juhil ja täitevvõimu funktsioonide teostajal olema õigus anda seaduse alu- sel kaitseväge juhtajale korraldusi.

Rahuaja riigikaitse seaduse (edaspidi RRKS) § 3 “Vaba- riigi presidendi pädevus riigikaitse korraldamisel” ei võimalda vabariigi presidendil anda nn operatiivkorral- dusi kaitseväge juhatajale sõjalise valmisoleku suuren- damiseks. Teatavasti on sõjalise valmisoleku suuren- damine rahuajal märk agressioonihust. Agressiooni korral on vabariigi presidendil õigus vastavalt põhisea- duse § 128 lg-le 2 kuulutada välja sõjaseisukord ja mo-

bilisatsioon. Operatiivkorralduse andmist sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja kaitseväge ülemjuhataja nimetamisega võimaldab presidendile RRKS § 3 lg 1 p 2, kui toimub Eesti vastu suunatud agressioon. Lisaks võimaldab operatiivkorralduste andmist erakorralise seisukorra seaduse (Riigi Teataja I 1996, 8, 165) § 15 lg 1, mille kohaselt annab vabariigi president omal algatusel või vabariigi valitsuse ettepanekul oma otsusega vabariigi valitsusele loa kasutada erakorralise seisukorra ajal kaitseväge või Kaitseliitu. Sama põhimõtte on sätestatud eriolukorra seaduse (Riigi Teataja I 1996, 8, 164) § 16 lg-s 1, kuid erisusega, et tegemist on eriolukorraga. RRKS § 14 lg 3 p 1 alusel vastab kaitseväge juhataja vabariigi presidendile järelepärimistele ja Riigikogu liikme arupärimistele. RRKS § 30 alusel on vabariigi presidendil õigus otsustada kaitseväge juhataja asendamine viimase haiguse, puhkuse või muu mõjuva põhjuse tõttu.

RRKS § 5 lõike 1 alusel otsustab vabariigi valitsus oma pädevuse piires riigikaitsepoliitika küsimusi ja teostab täidesaatvat riigivõimu riigikaitse korraldamisel. RRKS § 14 lg 3 p 3 alusel on kaitseväge juhataja vabariigi valitsuse ja kaitseministri kõrgeim sõjaline nõuandja. RRKS § 9 alusel korraldab kaitseminister kaitseväge üle teenistuslikku järelevalvet.

RRKS § 9 lg 3 järgi võib kaitseminister kaitseväge juhataja käskkirja või toiminguga ebaotstarbekuse motiivil

Mööda on aga mindud riigikaitse kõrgeimaist juhust vabariigi presidendist, kellel puudub pädevus sõjalise valmisoleku suurendamise osas.

kehtetuks tunnistada. RRKS § 9 lg 4 kohaselt võib kaitseminister ebaotstarbekuse motiivil peatada

kaitseväge juhataja käskkirja või toimingut, mis on seotud kaitseväge ülesehituse, paiknemise ja Eesti riigi rahvusvaheliste sõjaliste kohustuste täitmise küsimustega. Eelnimetatud kaitseväge juhataja käskkirja või toimingut kehtetuks tunnistamise otsustab RRKS § 5 lg 2 p 11 alusel vabariigi valitsus kaitseministri ettepanekul.

Eelnimetatud seadustega on antud vabariigi presidendile kaitseväge kasutamiseks korralduste andmise õigus agressiooni korral, erakorralise seisukorra ja eriolukorra ajal, kuid näiteks RRKS § 21 sätestatud sõjalise valmisoleku suurendamine on jäetud vabariigi valitsuse ja Riigikogu pädevusse.

RRKS § 21 lg 3 kohaselt annab vabariigi valitsus kaitseministri ettepanekul korralduse sõjalise valmisoleku astme muutmiseks. Ühtlasi peab sõjalise valmisoleku suurendamise heaks kiitma Riigikogu. Mööda on aga mindud riigikaitse kõrgeimast juhust vabariigi presidendist, kellel puudub pädevus sõjalise valmisoleku suurendamise osas. Autor mõõnab, et võrreldes varem kehtinud RRKSiga on vabariigi presidendile volitused jäänud praktiliselt samaks. Samas on suurenenud vabariigi valitsuse ja kaitseministri pädevus.

VÕRDLEV ÕIGUS

Prantsusmaa põhiseaduse 15. artikli kohaselt on relvajõudude kõrgeimaks juhiks vabariigi president. Ta

juhib riigikaitse kõrgemaid nõukogusid ja komiteesid. Prantsuse põhiseaduse 20. artikli kohaselt määrab riikliku poliitika kindlaks ja juhib seda valitsus. Valitsuse käsutuses on haldus- ja relvajõud. 34. artikli kohaselt saab parlament vastu võtta ainult põhiseaduses nimetatud seadusi (Laffranque 2002: 5–6).

Seega on Prantsusmaal valitsus pädev reguleerima oma õigusaktidega riigikaitse korraldust, v.a riigikaitse üldise struktuuri puhul, mis põhiseaduse 34. artikli kohaselt määratakse kindlaks seadusega. Võib väita, et RRKSis sätestatud riigikaitsekorraldus on sarnane Prantsusmaa riigikaitsekorraldusega (v.a parlamendi osas), kuid erinevalt Eesti põhiseadusest on Prantsusmaa põhiseaduses valitsuse ja presidendile volitused riigikaitse korraldamisel *expressis verbis* sätestatud.

Eero Riuttala järgi on Soomes riigikaitse juhtumine jagatud operatiivseks, st sõjaliseks juhtimiseks (president – kaitseväge juhataja – peastaap – kaitsejõud) ja administratiivseks (parlament – valitsus – kaitseministeerium koos teiste ministeeriumidega – peastaap – kaitsejõud) (Riuttala 2002: 25).

Arvestades ülaltoodud analüüsi vabariigi presidendile pädevusest riigikaitse juhtimisel, saab väita, et Eesti riigikaitse juhtimine sarnaneb eeltoodud Soome süsteemiga.

KOKKUVÕTTE

Kokkuvõttes võib väita, et RRKSis sätestatud kaitseväge juhataja samaaegne allumine erinevatele institutsioonidele ja vabariigi presidendile pädevuse puudumine sõjalise valmisoleku suurendamisel eirab kaudselt eespool käsitletud Riigikohtu 1994. aasta 21. detsembril otsust selles suhtes, milline peaks olema vabariigi valitsuse ja vabariigi presidendile pädevus ning funktsioonide tasakaalustatus riigikaitse juhtimisel. Nõustuda tuleb Riigikohtu eelnimetatud otsuse ja toonase õiguskantsleri Eerik-Juhan Truuvälja seisukohaga, mille kohaselt põhiseaduse § 78 p 16 ja 127 lg 1 ei võimalda vabariigi valitsusele ainuõigust anda kaitseväge juhatajale korraldusi.

Võiks ju väita, et selline kaitseväge juhataja samaaegne allumine erinevatele institutsioonidele ongi võimude lahususe ja tasakaalustatuse printsiip, kuid see peaks piirnema Riigikohtu eelnimetatud otsusest tulenevalt vabariigi valitsuse poolse ettepanekuga vabariigi presidendile. Põhiseaduse Assamblee riigikaitsetoimikonna seisukoht, mida assamblee toetas, peegeldas endas seadusandja mõtet *ratio legis*, et kaitseväge juhataja allub vabariigi presidendile.

Aulis Aarnio järgi on parlamendi stenogrammid nõrgalt kohustavateks õigusallikateks, mille kaudu saab määratleda seadusandja mõtte ehk *ratio legis* (Aarnio 1996: 174–175). Ka näitab käesoleva teema analüüs, et kaitseväge juhataja allumine vabariigi presidendile tuleneb põhiseadusest. Juhul, kui soovitakse kaitseväge ju-

hataja allutada ainult vabariigi valitsusele, tuleb muuta põhiseadust. **KK!**

Reservkapten Aivar Engel on õigusteaduste magister ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja.

ALLIKAD

Aarnio, Aulis 1996. Õiguse tõlgendamise teooria. Tallinn: Õigusteabe AS Juura.

Almann, Lauri 2003. Eesti Riigikaitse juhtimine. Eesti Vabariigi Kaitseministeerium.

Põhiseaduse Ekspertiisikomisjoni lõpparuanne 1998. Eesti Vabariigi Justiitsministeerium (<http://www.just.ee/index.php3?cath=1581>).

Eesti Vabariigi Kaitseministeerium. EV Kaitseministrid (<http://www.mod.gov.ee/?op=body&id=22> – aprill 2006).

Eesti Vabariigi Valitsus. Valitsuste loetelu (<http://www.valitsus.ee/?id=1069> – aprill 2006).

Engel, Aivar 2005. Riigikaitse õiguslikke küsimusi taasiseseisvunud Eesti Vabariigis. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikooli.

Laffranque, Rodolphe. 16. märts 2002. Prantsuse riigiõiguse üldjooned. Õppematerjal Tartu Ülikooli Õigusinstituudi I aasta magistrantidele.

Narits, Raul 1995. Õiguse entsüklopeedia. Tallinn: Õigusteabe AS Juura.

Riuttala, Eero 2002. Eesti VI Kõrgemad Riigikaitsekursused. Õppematerjal. Kabli 4.04.2002.

Tarto, Enn 1997. Ettekanne Põhiseaduse Assamblee istungil 26.10.1991. Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Tallinn: Õigusteabe AS Juura.

Truuväli, Eerik-Juhan. 25. September 1997. Õiguskantsleri ülevaade seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohalike omavalitsuste õigustloovate aktide kooskõlast põhiseaduse ja seadustega. Riigikogu stenogramm (<http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/1997/09/t97092503.html>).

Uibopuu, Henn-Jüri 1993. Eesti Presidendi kompetentsid 1992. aasta põhiseaduse järgi. Tallinn: Eesti Akadeemiline Õigusteade Selts.

NORMATIIVMATERJAL

Eesti Vabariigi põhiseadus. 28. juuni 1992. Riigi Teataja 1992, 26, 349; 2003, 64, 429.

Eesti Vabariigi põhiseadus. 28. juuli 1937. Riigi Teataja 1937, 71, 590.

Erakorralise seisukorra seadus. 10. jaanuar 1996. Riigi Teataja I 1996, 8, 165; 2002, 63, 387.

Eriolukorra seadus. 10. jaanuar 1996. Riigi Teataja I 1996, 8, 164; 2002, 63, 387.

Rahuaaja riigikaitse seadus. 12. juuni 2002. Riigi Teataja I 2002, 57, 354; 2005, 71, 542.

KOHTULAHEND

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 21. detsembri 1994 otsus: Vabariigi presidendi taotluse tunnistada 8. novembril 1994. a vastu võetud rahuaaja riigikaitse seadus põhiseadusega vastuolus olevaks läbivaatamine. Riigi Teataja I 1995, 2/3, 35.

SÕNUMID

ESTGUARD-2

KAITSELIIDU AASTAPÄEV BOSNIAS

Bosnias missioonil viibiva ESTGUARD-2 rühmaülem leitnant Riivo Piirson andis teada, et 11. novembril peeti Kaitseliidu aastapäeva puhul rühma rivistus, kus isikkoosseisule anti kätte ALTHEA missiooni medalid ja Kaitseliidu teene-temedalid. Piduliku rivistuse järel läks kogu rühm soomlaste juurde sauna. "Kell kuus algas Kaitseliidu 88. aastapäeva tagasihoidlik (sõjaväelaslik) tähistamine, kutsutud olid kõik eestlaste sõbrad ja neid on meil palju," ütles Piirson. **KK!**

ALUTAGUSE MALEV

ALUTAGUSE RETK 2006

Alutaguse retke 2006 kolmeliikmelistele võistkondadele mõeldud tegevus toimus suurtest teedest eemal lisaku ja Kuremäe vahelisel alal, teatas võistluste peakohtunik lipnik Robert Nagel. Vastu ootusi läks ilm novembri alguses kehvaks, hakkas sadama laia lund ja peagi lisandus tuul. Põlluservas ulatus lumi kohati kõhuni. Sellest hoolimata startis 4. novembri varahommikul lisakust Kõnnu järvede suunas üheks võistkonda. Võistlus oli üles ehitatud kiiruse ja oskuste peale. Tähtis oli läbida etteantud punktid (järjekord ja läbimise aeg ei olnud määratud) nii kiiresti kui võimalik ja täita seal ülesanded. Piirkonnas tegutses ka "vastane". Reeglid nägid võistkonnale "vastasega" kokkupuute korral ette 20-minutilise "vangistuse". Raskeimaks osutus kaardiülesanne, millega tuli täiuslikult toime ainult üks võistkond. Füüsiliselt kõige kurnavamad old kaks ülesannet: sangpommi tõstmine ja üllatusülesanne (vee tassimine kolme meetri kõrgusel asuva anuma täitmiseks 150 m kauguselt järskude kallastega järvest). Finišisse jõudis kaheksa võistkonda, nendest kuus suutsid läbida kõik punktid kontrollaja jooksul. Võitis meeskond Pikk & Co ajaga 7.09:58 politsei ja võistkonna Tele 3 ees.. Tulemusi saab vaadata KL Alutaguse maleva koduleheküljelt www.alutaguse.ee/yritus2.htm. **KK!**

AASTAPÄEVAPIDU

Alutaguse malev tähistas Kaitseliidu aastapäeva 10. novembril Maidla rahvamajas, teatas Alutaguse maleva propagandapealik vanemseersant Raivo Reinbärk. Päevakohases peakõnes lausus malevapealik major Arno Kodu muu hulgas, et Kaitseliidu tegevus ei piirdu sõjalises riigikaitstes osalemisega. "Kaitseliitu on koondunud parem osa Eesti ühiskonnast. Need on inimesed, kes saavad aru, et kõik probleemid, mis meie ette kerkivad, tuleb lahendada meil endil. Iga Kaitseliiduga liitunu peab leidma endale koha vastavalt oma võimetele." Seejärel andis major Arno Kodu parimatele Kaitseliidu ja Naiskodukaitse liikmetele ning noortehundajatele tänukirjad ja teenetemärgid. Ka malevkondade pealikud annetasid oma primaile teenetemärke.

Õnnitlussõnu Kaitseliidule olid tulnud ütleva endine Ida-Virumaa maavanem, praegune riigikogulane Rein Aidma, Kiviõli linnapea Voldemar Trumm, Jõhvi vallavanem Tauno Võhmar, Maidla vallavanem Enno Vinni ja kohalike militaarstruktuuride esindajad. **KK!**

SÕNUMID

JÕGEVA MALEV

TULEMUSLIK LASKETEGEVUS

Oktoobrikuu laskepäeval täitis 12 Jõgeva maleva meest-naist oma senisest laskejärgust kõrgema klassi normi, ülejäänute enamik kordas juba varem täidetud lasketulemusi. Esilaskuri klassinormi täitis laskepäeval kuus meest, teiste seas Kaitseliidu keskuhatuse ja Riigikogu liige Torma rühma kaitseliitlane Mati Kepp. Naistest oli edukaim II kütiklassi normi täitnud naiskodukaitsja Küllike Saar. Laskealast tegevust malevas tuleb pidada tulemuslikuks: 52,2% kaitseliitlastest on klassilaskurid. **KK!**

ÕPPEKESKUSE SARIKAPIDU

31. oktoobril peeti Jõgeva maleva Utsali Õppekeskuse majutus-, toitlustus- ja õppehoone sarikapidu. Kahekorruseline arvukate ruumidega õppekeskuse hoone kujuneb Riikliku Looduskaitsekeskuse Jõgeva-Tartu regiooni ja Jõgeva maleva ühiseks õppekeskuseks. Hoone peab valmima 2007. aasta aprillis. Peatöövõtja Merko Tartu ja tellija

koostöö koos omanikujärelevalvega on sedavõrd laabunud, et hetkel on arutusel juba hoone ruumide sisustamise küsimused. **KK!**

LÄÄNE MALEV

ISADEPÄEVA MATK

Lääne malev korraldas 12. novembril isadepäeva Eesti Laseterikaste Perede Liidule, teatas malevapealik kapten Arnold Juhans. Üritus viidi läbi Kiltsi väljaõppekeskuse territooriumil. Vaatamata kehvale ilmale oli huvi ürituse vastu suur ja kohale tuli 135 inimest. Neile oli ette valmistatud 2 km pikkune matkarada, kus peale orienteerumise ootasid ees mitmesugused ülesanded ja üllatused. Täiskasvanutel oli võimalus võistelda väikesekaliibrilisest püssist laskmisel (mehed ja naised eraldi arvestuses). Lapsed panid end proovile õhkrelvast laskmises. Oli avatud relvanäitus. Huvilistel oli võimalus tunda end tõelise sõjamehena ja teha sõit MB Unimogi kastis. Külmaga aitasid võidelda kuum tee ja suur lõke. **KK!**

Bosnia koolijuht tänab Eestit arvutiklassi eest

Tekst: RIIVO PIIRSON, leitnant, ESTGUARD-2 rühmaülem, BiH, EUFOR Tuzla Camp Eagle Base

Missioonil olles võib tulla meeldivaid üllatusi. Need ei pruugigi olla seotud otseselt missiooniülesannete täitmisega, vaid näidata, et igasugune tõeline abi tutvustab Eestit rohkem, kui me seda arvata oskame. Ja tõestab, et tänusõnadki on vahel ütlemata vaid seetõttu, et abisaaja ei tea, kellele neid öelda tuleks.

Nimelt võttis minuga hiljuti ühendust MNTF(N) INFO OPSis töötav lätlasest ohvitser – üks neid missioonikaaslasi, kellega olen kogu aeg hästi läbi saanud – ja rääkis alljärgneva loo.

Nad olid külastanud teenistusülesandeid täites meie *cambi* lähedal asuvat kooli (kool tahtis EUFORi abi, et õpilaste tualettruume remontida). Kui kooli direktor nägi lätlase varrukal Läti lippu, küsis ta mehe üllatuseks, kas Eesti on nende naaber. Kuulnud jaatavat vastust, ütles koolijuht, et tahab väga eestlasi tänada, sest juba 1997. aastal saatis Eesti Bosniale ühe arvutiklassi (14 arvutit) ja loosi tahtel said nemad selle endale. Tänu sellele arvutiklassile on nende

ESTGUARD-2 rühmaülem leitnant Riivo Piirson koos veeblite Aivar Raudsepa ja Kaido Arulepaga Bosnia koolis eestlaste kingitud arvutiklassis.

kool olnud väga edukas igasugustel olümpiaadidel ja aastatel 1997–2006 on selles 9-klassilises koolis saanud arvutialast algväljaõpet üle 2100 õpilase. Direktor aga ei teadnud seni, et ka eestlased on siin Camp Eagle Base'is. Lätlane lubas, et korraldab meiega kohtumise.

Läksimegi 13. oktoobril 2006 – lätlane, kohalikust tõlk ning eestlased veebel Kaido Arulepp, veebel Aivar Raudsepp ja allkirjutanu kooli külastama. Kohtusime direktoriga, jõime kohvi ja ta näitas meile seda nüüd juba ligi kümne aasta vanust arvutiklassi. Imestasime, et need vanad (Pentium I) arvutid olid enamasti veel töökorras ja on üsna hästi hoitud. Kurb oli, et mõned päevad

tagasi oli kooli sisse murtud ja arvutiklassis mõned arvutid lõhutud (sissemurdjad olid mingi jao arvutijuppe kaasa viinud). Rääkisime paar sõna ka õpilastega – enamikul neist oli kodus arvuti ja internet.

Selle kooli direktor tahtis väga tänada Eesti riiki. Oletasime, et arvutid on Bosniale jõudnud haridus- ja teadusministeeriumi kaudu, ning andsime talle kontaktandmed, kuhu ta saab oma tänud saata.

Kirjutasime siis sellest käigust väikese loo ajakirjale EUFOR Forum (www.euforbih.org). Bosnia koolijuhi tänu oli rõõm kuulda. Ja oli hea tunne, et Eesti suudab end niiviisi maailmas tuntuks teha. **KK!**

President Ilvesele anti üle Eesti kaitseväe ohvitseri mõök

Eesti Reservohvitseride Kogu andis 8. novembril Kadriorus president Toomas Hendrik Ilvesele üle Eesti kaitseväe ohvitseri mõõga nr 0001.

Vabariigi presidendi sõnul oli tal suur au ja heameel võtta vastu Eesti kaitseväe ohvitseri sümbolne mõök. "Mõök on traditsiooniliselt vaba mehe tunnus. Miks ei võiks see tänases kontekstis ja riigipeale annetatuna sümboliseerida vaba riiki ja rahvast," lausus president Ilves.

Riigipea lubas mõõka vastu võttes talitada oma ametis viisil, et Eesti riigikaitse oleks jätkuvalt heal järje ja meil ei tuleks oma riiki, relv käes, kaitsta.

President Ilves lisas, et kümme aastat tagasi näitasid reservohvitserid isikliku eeskujuga, et valmisolek oma riiki vajadusel kaitsta on auasi. "See oli nende endi vaba tahe. Nii on ka see ohvitseride mõök meie kaitsetahte sümbol," lausus Ilves.

Eesti Reservohvitseride Kogu nimel kõnelnud kapten Heino Piirsalu sõnul on mõök tänapäeval oma tähtsuse relvana minetanud, kuid seda enam on temast saanud ohvitseriseisuse ja au sümbol, vaba rahva regaal. "Taastades vahepeal katkenud ennesõjaegset tradit-

siooni tuua tagasi mõök meie sõjaväelistesse tseremooniasse, usume, et selle relva kasutuselevõtt paraadidel ja rivistustel aitab neid üritusi kaunimalt läbi viia ja lisab väärikust neil osalejatele," lisas kapten Piirsalu.

"Rahuarmastava riigi kodanikena ei taha me sõda ja soovime, et see mõök jääks jäädavalt tuppe. Sellest hoolimata väljendagu täna-

ne toiming meie valmisolekut Eesti väärtusi ja iseolemist vajadusel relva jõul kaitsta," lausus kapten Piirsalu.

Eesti kaitseväe ohvitseride mõõgad valmistati käsitööna Saksamaal Solingenis W.K.C. meistrikojas ja need on tehtud sõjaeelset ajast säilinud originaali järgi.

Kuidas Eesti ohvitserid oma mõõga said

Reet NABER

Eestlased kandsin ohvitserimõõku juba enne oma vabariiki. Hudivataval kombel on esimeses sõjaministri päevakäsus, mis puudutas vormiriietust, käsitletud endise Vene aumärkide kandmist. Selles 26. novembri 1918 dokumendis on lahinguautasude hulgas ära märgitud ka Georgi mõök (ERA 2124, 2, 413).

Georgi mõök – tsaariohvitseri prestiižikaim autasu

Georgi mõõga kujul oli tegemist Vene armeie ühe kõige prestiižikama autasuga. Nii nagu Georgi ordengi, elas ka Georgi mõök üle Veeb-

ruarirevolutsiooni. Muutus vaid mõõga välimus – selle käepidemelt kadus keisri monogramm. Kuni 1917. aastani pidid kõik ohvitserid kandma oma mõõga käepidemel selle keisri monogrammi, kelle valitsusajal nad olid ohvitseriks ülendatud. Statuudist tulenevalt sai mõõga vaid isikliku vaprus eest (vt <http://www.eha.ee/georgi/index.htm> – koostanud Mati Krõonström).

Eestlastest Georgi mõõga kavalere oli Vabadussõja alguseks poolesaja ringis. Ka pärast Vabadussõda kandsid ohvitserid mõõga rosetti uhkusega rinnas. Georgi mõõga kavalereid olid näiteks kindral Johan Laidoner ja legendaarne soomusronglane Anton Irv.

Esimene "Eesti Rahvaväe uniformi" kirjeldus kinnitati sõjaministri poolt 23. märtsil 1919. Seal

veel oma mõõka mainitud ei ole, aga 1920. aastate algul hakati mõõgaküsimusega tõsisemalt tegelema. Sõjaväe õpetuskomitee juurde kutsuti kokku komisjon, kes sai vormikirjelduse valmis 8. juuniks 1921 (ERA 504, 1, 104, lk 231).

Sellesse kavasse üldist esindusmõõka sisse kirjutatud ei olnud. Ainult suurtüki- ja ratsaväelastele oli lubatud mõõka kanda. Jalaväes võis ohvitseridel olla pika mõõga asemel 12 tolli pikkune Soome puss (ERA 504, 1, 89).

Mõök ja esitisvorm

Vormiküsimusega töötati hoolikalt edasi ning 1922. aasta sügisel oli, nüüd juba Sõjandusnõukogu poolt kokku pandud kavas, ohvitseri-

TASUB TEADA

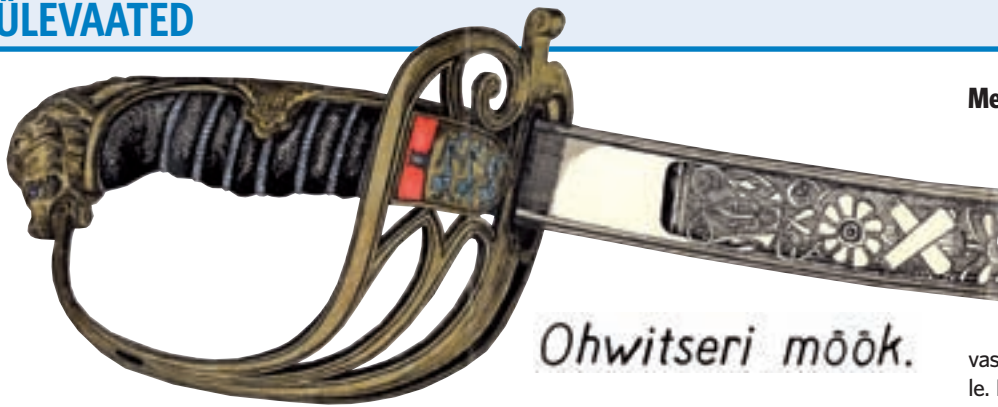
Kuidas Eesti ohvitserid oma mõõga said
Lk 1-2

MÕELGEM KAASA!

Rootsi riigikaitse kaalukaasil
Lk 2-3

ARVAMUS

Kaitseliidu reformist
Lk 3-4

Ohwitseri möök.

de esindusvormi (*esitisvormi*) üks komponent möök. Väga aktiivsed olid ohvitseride kogude liikmed, kes tegid hulgaliselt ettepanekuid, saates ministeeriumi ka jooniseid. Välja olid valitud nii maa- kui ka mereväe mõõga näidisedki. Mõõka lubati kanda kõigil ohvitseridel.

Mõõgavöö oli *esitisvormi* juurde "lihtne ja ilustamata", mõõgarihmad kullakarva ilupaeltest. Mõõgatutt must-hõbedane vöödiiline pottkuju ja lahtiste hõbenarmastega ning sangpaal must hõbedaga põimitud äärtega.

Mõõgatutti lubati kanda üleajateenijatel, kadetidel ja aspirantidel ning ratsaväelastel, mõõgakandjail kahurväelastel ja jalaväelastel. Nendel aga olid mõõgatutt ja sangrihm nahast (ERA 504, 1, 104, lk 344 (Sõjaväeringkonna staap)).

Sõjaväe varustusvalitsuses hakati otsima firmat, kellele tellimus anda. 1923. aasta alguses peeti kirjavahetust ning saadi kaubakatalooge Carl Eickhornilt Solingenist Saksamaalt ja J. R. Gaunt & Son'ilt Birminghamist Inglismaalt (ERA 498, 7, 145, 193). Tellimus läks Saksa firmale, kust saadeti esindaja kohale ja näidati üles paindlikkust eestlaste erisoovide täitmiseks. Sealt tellisid oma mõõgad ka lätlased. Näidised jõudsid kohale märtsikuus. Siis läks veel veidi aega üksikasjade täpsustamiseks ja mõõga lõpliku kuju valimiseks.

Mõõgad muutusid populaarseks

Komisjon asus seisukohale: "Ohvitseri möök tuleks meil valmistada ühtlane omas eeskujus kõige sõjaväelikele tarvis, et ära hoida nende tellimise juures üleliigseid ainelisi kulusid, mis mitmetüübiliste valmistamine nõuab. Niisama peab ta ka olema mitte ükski kui vormiriist, vaid tubli vehklemise ja löögi riist, mis võimaldab anda vastasele tugevaid lööke, neid vastu võtta ja millega torgata hästi võib" (ERA 498, 7, 145).

1925. aastal oli esimene partii valmis. Esimene kast, milles oli 35 mõõka, saabus Tallinna sadamasse aurikuga Nordland jaanuari lõpul. Mõõga hind oli 6,6 dollarit. Vabariigi valitsus kinnitas kirjeldused oma otsusega 4. detsembril 1925 (ERA 31, 2, 1041a, L 7). Müüdi neid mõõkasid Sõjaväe Majandusühisuse kaupluste kaudu. Nõudlust oli, 1926. aasta algul olid ühise peakaupluses Vene tänav 5 müügil olnud *esitusmõõgad* hinnaga 2400 marka ja *esitusvööd* hinnaga 1650 marka peaaegu otsas ning neid hakati juurde tellima (ERA 700, 1, 1183).

Kirja pandi ka vormi kandmise määrused, mida alates 1924. aastast korduvalt muudeti. Suurvormi kandmine nähti ette õhtustel pidulikkudel vastuvõtmistel riigivanema, riigikogu esimehe, ministrite ja välisriikide esitajate juures ning õhtustel vastuvõtmistel välismaa laevades (ERA 504,1,47).

Mereväe terarelvad

Mereväe terarelvad ja nende saamine on aga hoopis teistmoodi lugu.

Siinjuures tasuks ehk meelde tuletada, et esindusmõõga kandmine on igal ajal ja igas sõjaväes rangelt reglementeeritud vormikandmise korruga. Nii ei ole sugugi õige oma mõõgaga välja jalutama minna, kui tahtmine tuleb. Sõjaväelasele on selleks vastav käsk, aga võib-olla ka kutse teatud üritusele. Briti Kuningliku laevastiku paraadi ajal 2005. aastal oli kutsetel selgelt märgitud: vorm see-ja-see, ilma mõõgata.

Väljavõtteid vabariigi valitsuses 21. aprillil 1926 kinnitatud maaväe ohvitseri vormi kandmise määrustest

§ 14. Välvormi juures kantakse rakmeid ja relvu järgmiselt:

1. Rännakrakmed ja revolver (lahingumõõgakandjal ka möök):

a) manöövritel, vaatustel ja inspekteerimistel, kui eraldi korraldust ei ole.

b) vastavates määrustikes ettenähtud juhtumitel.

2. Vahiteenistuse rakmed:

a) mõõgaga ja revolveriga – paraadidel ja sõjaväe orkestrilt saadetavates vahtkondades.

b) Revolveriga – muudes vahtkondades ja toimkondades.

3. Lihtrakmed ja möök, kõigil teenistuse kohustusega seotud esinemistel ülemusele, paraadi pealtvaatamisel, sõjaväelaste matustel ja muudel ametikohuste täitmisel.

§ 15. Suurvormi juures kantakse möõka ja vööd.

§ 17. Relvad võetakse maha kõigil vaimulikkudel talitustel, kui usukombed seda nõuavad, samuti ka ballidel ja pidusöökidel.

MÕELGEM KAASA!

Rootsi riigikaitse kaalukaasil

Vastupidiselt Soomele on Rootsi tänaseks täielikult loobunud kogu riiki katvast territoriaalkaitset ja peab üleval ainult väikest liikuvat vastutusala kaitseüsteemi, mis peaks toimimise põhimõttel "siin ja nüüd". Suurema osa sel printsibil toimivate sõjaaja üksuste lahinguvõime saamine nõuab aga aega kolm aastat... Üks põhjus, miks see nii kaua aega võtab, on see, et Rootsi kogub ressursse, juhtimaks Euroopa Liidu uut lahingugruppi Nordic Battle Group. Lahingugruppi kuulub lisaks Rootsi omadele Soome, Norra ja Eesti väeosi.

Pilt Rootsi riigikaitsest on seega vastuoluline. Ulatusliku ründe tõrjeks üles ehitatud kaitseüsteemi lammutatakse täie hooga, uue doktriini kohasest uuest kaitsekavast aga ongi

olemas vaid kava. Aastatel 2005-2007 läbi viidava reformi tulemusena jääb külma sõja aegsest kaitseorganisatsioonist järele 6%! Kui veel 1990. aastal võidi nelja päeva jooksul mobiliseerida 790 000-meheline massiar mee, siis nüüd on operatiivstruktuuri suureks 65 000 meest, 2009. aastaks jääb sinna vaid 43 000 võitlejat. Rootsi kaitsejõudude oluliseks osaks olnud Kodukaitse (*Hemvärnet*) üksustes oli 1990. aastal 100 000 meest. Ka see arv on nüüd vabas langemises.

Peamine põhjus radikaalseks sõjajõudude kokkutõmbamiseks on loomulikult külma sõja lõpp ja Nõukogude impeeriumi kokkuvarisemine. Rootsi ametlik poliitika külma sõja ajal

oli "väljaspool liitusid rahuajal, neutraalsus sõjaajal". Riigikaitse väideti olevat üles ehitatud kõiki ilmakaari silmas pidades, tegelikult teame täna, et 1989. aastani tehti kõik kaitsekavad vaid üht ohtu – Nõukogude Liitu – silmas pidades.

Maailm ja poliitiline kaart on sellest ajast kardinaalselt teisenenud. Täna nimetab Rootsi ennast ametlikult sõjaliselt väljaspool liitusid olevaks maaks, kuid osaleb sellest hoolimata täielikult Euroopa Liidu kasvavas sõjalises koostöös ja on eriti aktiivne partner NATO-le.

2004. aasta riigikaitsekavast loome nagu Eesti vastavatest kavades maha kirjutatud

Kaitseliidu reformist

Heino PIIRSALU, kapten

Taastatud Kaitseliit on vanem kui taastatud Eesti riik. Nüüd juba 17-aastase uue ajalooga Kaitseliit on läbi käinud keeruka tee ja, olles erinevate jõudude huviorbiidis, suutnud kõigest hoolimata säilitada harvanähtava sisemise sära ja jõu. Miks on Kaitseliit selline, nagu ta on, ja kuhu Kaitseliit peaks arenema?

Avalik tähelepanu Kaitseliidule tipnes 2005. aastal alguses kahe sündmusega – soomuki kaotamise-leidmise ja nn raamatupidamiskandaaliga. Palju avalikku huvi pälvinud teemad on iseenesest tehnilist laadi ja poleks väärtinud ehk kuigi palju tähelepanu, kui mitte Kaitseliidu sees toimivad hoopis tähtsamad protsessid poleks hakanud lööma häirekella.

Saabuva kriisi tundemärkideks olid suured raskused Kaitseliidule püstitatud sõjalise ülesande – operatiivstruktuuri üksuste tootmise – täitmisel. Hea ja võimeka juhtimise korral oleks kriisi saabumist võinud edasi lükata, ehk koguni vältida, kui õigeaegselt oleks taotletud kaitsejõudude peastaabi ja kaitseministeeriumi püstitatud ülesande muutmist. Ent pikaajaline unopoliitika personalitöös ning Kaitseliidu tolleaegse ülema juhiomadused ei lasknud toimivaid protsesse ausalt analüüsida ega olukorra parandamiseks õigeaegseid samme astuda.

Sõnades sageli tunnustatud vajalikku ratsiooni ametnike ja ohvitseride osas kaitsejõudude peastaabi, Kaitseliidu ja kaitseministeeriumi vahel tegelikkuses ei toimunud, Kaitseliit sai vähemalt ohvitseride osas peaaegu et väljasaatmiskohaks, kuhu suunati ühel või

teisel põhjusel ebasobivaks osutunud. Märkida tuleb nii kaitseministeeriumi ametnike kui ka kaitsejõudude peastaabi kõrgete ohvitseride täielikku teadmatust Kaitseliidus tegelikult valitsenud olukorrast ja võimekusest. Häm-mastav oli kaitsejõudude peastaabi huvipuu-dus Kaitseliidu reservõppekogunemiste vastu – neid praktiliselt ei inspekteeritudki, kuid järeldused Kaitseliidu võimekuste kohta siiski kujundati.

Üldlevinud olid hirm kaitseliitlastega suhtlemise ees ja arusaam, et vabatahtlikus riigikaitseorganisatsioonis saab käsu korras teha asju, millega ei tule toime riigiametnikud ega ohvitserid oma tasulistel põhitöökohtadel.

Pilguheit kõrvalt – EROK komisjon

Sellises olukorras kirjutati 30. jaanuaril k.a alla kaitseministeeriumi ja Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) leping Kaitseliidu moderniseerimisetpanekute väljatöötamiseks. EROK osutus sobivaks organisatsiooniks seetõttu, et tema olemus ei sisaldanud endas huvide konflikti ning organisatsiooni liikmed ei olnud ühegi seotud osapoole palgalehel, mis võimaldas teha sisulist objektiivset analüüsi ja anda olukorrale sõltumatu hinnang.

Kaitseliidu moderniseerimise projekti töörühmadesse oli kaasatud peaaegu 50 inimest kaitseministeeriumist, kaitsejõudude peastaabist, Kaitseliidust ja reservohvitseride kogust. Projekti konsulteerisid Jüri Sakkeus KPMG ASist ja Martin Rütberg konsultatsioonibüroost Foronte.

Vastavalt lepingule tuli esialgsed tulemused esitada kaitseministeeriumile 30. aprilliks,

projekti enda lõpptähtaeg on 31. detsember k.a.

Alustasime töörühmade moodustamisega (kokku kaheksa) ja olukorra analüüsiga. Analüüsil sai peamiseks arutlusaineks organisatsiooni liikme vaba tahte ja organisatsioonile seatud kindla garanteeritud mahuga ülesande täitmise vastuolu lahendamine, ehk teisisõnu – kuidas saavutada vabatahtlike kaudu teatud mõõdetav riigikaitse võimekus. Ülesannet raskendas olulisel määral see, et riigi esindajana ei olnud kaitseministeerium seni selgelt sõnastanud Kaitseliidu sõjaaja ülesannet. Vabariigi valitsuse 18. jaanuari 2005 määruse nr 10 “Sõjalise kaitse strateegiline kava” Kaitseliitu puudutav peatükk käsitleb viimast kui sõjaliseks komponendeiks ja eriorganisatsioonideks (Naiskodukaitse, Kodutütred, Noored Kotkad) jagunevat organisatsiooni. Määruse kohaselt on sõjalise komponendi peamine ülesanne ette valmistada üksusi kaitseväge operatiivstruktuuri varri.

Märtsi alguseks sõnastas kaitseministeerium omad ootused Kaitseliidu tuleviku osas alljärgnevalt:

Kaitseliidu moderniseerimise eesmärgiks on tagada Kaitseliidu tänapäeva nõuetele vastav suhestumine nüüdisaegsesse julgeoleku-, õigus-, majandus- ja sotsiaalsesse ruumi. Protsessi tulemusena peab olema määratletud Kaitseliidu selge roll riigikaitse sõjaliste ja mittesõjaliste võimete arendamisel, st leida vastus küsimusele “milline osa riigikaitsemahust võiks jääda Kaitseliidule kui organisatsioonile, mis administreerib vabatahtlikku riigikaitsetahte näol väljenduvat militaar- ja tsiviilsuutlikkust”. ➔

sõnu helgest tulevikust meid ümbritsevas maailmas: sõjaline rünnak Rootsile on “ebatõenäoline lähimas tulevikus (vähemalt kümne aasta jooksul). Territoriaalset terviklikkust ohustavate kokkupõrgete võimalust ei saa siiski välistada”:

2007. aastal peaks Rootsi kaitsejõudude suurus nende peastaabi andmetel olema järgmine: maavägi 21 000, merevägi 5000, õhuvägi 8000, administratiivstruktuur 7500 ja logistikaüksused 5500 inimest, ehk kokku 47 000 võitleja, neile lisaks 46 000 vabatahtlikku Kodukaitse kuulumatut inimest, kes moodustavadki Rootsi suurima relvastatud jõu. Kuid... 2008. aastaks väheneb Kodukaitse isikkoosseis 30 000-le, kusjuures 3000–4000 liiget kuuluvad valmidusüksustesse, kelle ülesandeks on näiteks ka tormikahjustustega võitlemine ja metsatulekahjude tõrje.

Tänapäeva Rootsis on väeosi vähe. Enköpingi ja Bodeniga vahel (750 km) ei asu neist ühtegi. Mehhaniseeritud üksusi on jäänud vaid

nelja garnisoni. Väeosade esmane ülesanne on välismissioonideks mõeldud 2000 mehe väljaõpetamine. Sedagi suudetakse vaevu-vaevu. Käesoleval aastal kutsuti ajateenistusse 8000 kutsealust (Eestis umbes 2200). Rootsi territoriaalkaitse ja kaitseringkonnad on ajalugu. Kogu operatiivjuhtimine käib Uppsalast. Kuigi Rootsil on Läänemere pikim rannajoon, jääb talle vastavalt 2004. aasta riigikaitseavale järele vaid seitse suuremat pealvee sõjalae-va (Soomel kaheksa), õhuväljal sailib vaid 100 Gripen-hävitajat.

Mobilisatsioonist. Soome eesmärgiks on mobiliseerida 15 000 meest (kolm brigaadi) 72 tunni jooksul. Tänapäeva Rootsis pole see võimalik. Heal juhul saadakse kokku 10 000 meest ja seda kolme kuu jooksul. Põhjus on selles, et kogu kiire mobilisatsiooni alused on hävitatud. Külma sõja ajal olid poolel miljonil Rootsi mehel kodus juhised, kuhu tal tuleb minna kriisi puhkedes. Metsastes ja muudes kõrvalistes paikades oli ladustatud kogu

vajalik varustus alates veepudelidest ja relvast kuni vormirõivasteni. Aastal 2000 süsteemist loobuti ja peidetud varustus koondati. Veidi raha hoiti kokku, kuid hävitati kogu valmidus meeskonna kiireks kogumiseks.

Ühesõnaga – Rootsi usub raudselt rahuse oma lähipiiridel. Soome, kes on kolm korda sõdinud oma idanaabriga, tegutseb teisiti. Soome president Tarja Halonen on öelnud: “Meie geopoliitiline asend on selline, et me ei saa teha päris nii nagu rootslased ja jätta kaitseküsimused naabrite mureks.”

Soomlased on visanud kibedat nalja: “Rootsi kaitseb ennast viimse soomlaseni.” Võib-olla tuleb lisada: “... ja ka eestlaseni.”

Refereering Svenska Dagbladeti julgeolekupoliitika toimetaja Mikael Holmströmi artiklist “Rootsi kaitse proovikivi”

Ajaleht Reserviläinen 5, 2006

Antud sõnastus kajastab selget suunda sõjalisele võimekusele (riigikaitsemaht), jätab aga lahti kirjutamata selle, millistele väärtustele organisatsioon oma tegevuse üles ehitab ja millistel alustel endale liikmeid värbab ehk kodanikukasvatuse ja riigikaitsetahte arendamise.

Töörühmade töö tulemusena esitas EROK 30. aprillil ministriumile töö vahearuande kahes variandis, millest üks oli nn kodanikuühenduse variant ja teine nn rahvuskaardi variant. Ministrium soovitas tööd jätkata esitatud kahe variandi ühendamise suunas.

Kolm võimalikku tulevikuteed

Suve möödudes sai üha selgemaks, et Kaitseliit ei suuda etteantud mahus ja tähtjaks täita talle püstitatud ülesannet operatiivstruktuuri üksuste tootmise osas. Ilmnesid ka esimesed probleemid moodustatavate kaitseringkondade ja Kaitseliidu malevate vahel, kus kaitseringkonnad asusid andma korraldusi Kaitseliidu malevatele Kaitseliidu peastaabist mööda minnes.

Eelnevat arvesse võttes esitas EROK töörühm kaitseministeeriumile septembris otsustamiseks kolm Kaitseliidu tulevikumudeli varianti.

I. Juhul, kui me ei muuda Kaitseliidule püstitatud ülesannet saavutada operatiivstruktuuri üksuste tootmise ülesande täitmine kaudu:

a) ajateenistuse osalise läbiviimise Kaitseliidus (neli kuud kasarmus BVÕK läbimiseks, ülejäänud neli kuud kahekümne aasta jooksul RÕKdel Kaitseliidu üksuste koosseisus), milleks tuleks igal aastal lisaks olemasolevale kontingendile kutsuda ajateenistusse 500-600 kutsealust. Ettepanek nõuaks rakendamise korral umbes 90 milj krooni 2006. aasta hindades (kompensatsioonid, lepingud jne);

b) operatiivstruktuuri mehitamise ajateenistuse läbinud reservväelastega, kes ei kuulu valmidusreservis olevatesse operatiivstruktuuri üksustesse ("lepingulised" ehk vabatahtlikud kaitseliitlased, kes on sõlminud reservteenistuse lepingu). Väljaõpe toimub mahus 11 nädalavahetust ehk 22 päeva + kahenädalane reservõppekogunemine igal aastal sarnaselt USA armeereservile. Ettepanek nõuaks rakendamise korral umbes 130 milj krooni 2006. aasta hindades (kompensatsioonid, lepingud jne).

II. Muutes Kaitseliidule püstitatud operatiivstruktuuri üksuste tootmise ülesannet:

a) Kaitseliit toodab vastavalt territoriaalkaitsekavale kohalike maakaitseüksuste kuni kompaniisuurusi tuumikuid. Maakaitseüksuste

tuumikud toodetakse vabatahtliku initsiatiivi ärakasutamisele tuginedes. Kaitseliit valmistab operatiivstruktuuri jaoks ja toetamiseks ette rühma- kuni kompaniisuurusi spetsiaalse suunitlusega üksusi vastavalt väljatöötatud kaitsekava eesmärkidele ja ülesannetele (näiteks: HNS - Ämari ja Paldiski, väekaitse võimekus, võitlusgrupid, TT-rühmad, kaugluuregrupid (NB! Erna), snaibrid, pioneerid, sideüksused, sisekaitse rühmad jne).

Kõigi kolme variandi puhul on aga hädavajalik kaitseringkondade alluvussuhte läbi vaatamine. Praegu alluvad kaitseringkonnad otse kaitseväge juhatajale. Territoriaalkaitset ja territoriaalüksusi üles ehitades tuleks kõige tõsisemalt kaaluda kaitseringkondade allutamist Kaitseliidu ülemale, kes oleks ka tegelik maakaitse eest vastutaja.

Kaitseliidul on uus ja energiline ülem ning artikli ilmumise ajal on ilmselt ametis ka uus kaitseväge juhataja. Sellega on loodud kõik eeldused teha kolmnurgas kaitseministeerium - kaitsejõudude peastaap - Kaitseliit otsuseid, millel on pikem perspektiiv kui vaid mõned kuud või aastad. Organisatsioon on määratlemisest väsinud ja väärib seda, et vaba tahe saaks asuda jälle riiki teenima.

ARMAMENT
militaarvarustuse tellimiskeskus
Kaitseliidu Männiku lasketiirus

Eesti reservväelaste varustusprobleemide lahendamiseks ellu kutsutud OÜ ARMAMENT alustas tegevust 2005. aastal. Äriühing kuulub MTÜ-le Eesti Reservohvitseride Kogu ja toetab oma tegevusega EROK eesmärkide täitmist. 2006. aasta juunikuust on avatud OÜ Armamenti varustuse tellimiskeskus Kaitseliidu Männiku lasketiirus, kust huvilistel on võimalik soetada Eesti militaarmaastikul enimlevinud varustust. Vormikandmise õigusega Eesti Kaitseliidu, Eesti Reservohvitseride Kogu ja Eesti Eruohvitseride Kogu liikmed saavad meie keskkonna kaudu tellida ka Eesti kaitseväes kasutusel olevaid vormielemente.

MÜÜGIL:

KOTID, RAKMED, KABUURID
KAITSEPRILLID JA KÕRVAKLAPID
OPTIKA JA LAMBID
KIIVRID JA TÕÕRIISTAD

VABAAJARIIE TUS 5.11 TACTICAL
SAAPAD JA SOKID
LASKMISE- JA TEENISTUSKINDAD
CD-D, DVD-D, RAAMATUD

Avatud tööpäevadel kell 14-19
Tel/faks 660 1231
armament@armament.ee
Netipood EROK liikmetele
www.armament.ee

Eesti Reservohvitseride Kogu

JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul
10. veebruaril 2005
Juhatuse esimees
kapten **Heino Piirsalu**
(heino.piirsalu@baltflex.ee,
tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimkond
kapten **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimkond
kapten **Olavi Tammemäe**
(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee,
tel 501 1675)

Propagandatoimkond
leitnant **Tiit Ling**
(tiit@abnet.ee, tel 5635 9812)

Välisostoimkond
kapten **Tiit Meren**
(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimkond
leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee)
Väljaõppeoimkond
nooremleitnant **Tanel Järvet**
(tanel.jarvet@erok.ee)

EROK postiaadress:
Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja Kaitse Kodu!
vahelahena.
Toimetaja leitnant Lauri Kurvits
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

Erna retkel ja Utria dessandil saadud kogemused

ehk Kuidas korraldada sõjalis-sportlikke võistlusi

**Tekst: MEELIS RÄTSEP,
kapten, Erna Seltsi president**

Kui minna ajas tagasi Erna retke esimestesse aastatesse (1994 ja 1995), meenub tollastele võistlejatele trass, mis nõudis valdavalt füüsilist vastupidavust ja orienteerumiskust. Loomulikult tuli ka siis täita ülesandeid, kuid need polnud kuigi mitmekülgsed ja neid polnud ka eriti palju. Varustusest ei tasu aga üldse rääkida – vahe praeguse ja toonase vahel on sedavõrd suur. Kui varustus ja relvastus ei sõltunud korraldajatest, siis trass ja ülesanded sõltusid neist küll, nagu need sõltuvad praegugi. Paljuski taandub kõik sellele, et meie, korraldajad, ei omanud algaastatel veel ei vajalike teadmisi, oskusi ega kogemusi ning ei osanud ka aimata, millega ajapikku rinda tuleb pista. Vaevaliselt Erna retk siia maailma sündis, aga ta tuli ja jäi.

KOGEMUSED ÕPETAVAD ETTENÄGELIKUS

Mida aeg edasi, seda suuremat tähendust hakkas omandama väljaõpe. Võistlust ette valmistades pöörasime tähelepanu nii füüsilisele koormusele kui ka väljaõppele. Praeguseks on Erna retk kui selline enamalt jaolt kontrollpunktide raskustaseme poolest tasakaalu viidud. See tähendab, et füüsiline pool ei tohiks domineerida väljaõppelise üle ja vastupidi. Loomulikult päris võrdseks ei saa neid pooli teha, sest palju sõltub läbitavast maastikust – trass kulgeb aga igal aastal veidi erinevalt.

Kui 1999. aasta jaanuaris lisandus Utria dessant, saime sealt järgmise suure kogemuse. Nimelt pole siiani ühtegi Utria dessandi ilmas-

tikutingimused korranud eelmiste omi. Eestimaa talvel on mitu nägu ja neid on võimatu ette arvata. Sellest ka põhimõte: trassi koostamisel tuleb arvestada nii ideaalseid tingimusi kui ka nn musta stsenaariumi. Organiseerija peab ette nägema ka kõige hullemat võimalikku situatsiooni, mis surub peale operatiivsed otsused võistluse käigus. Sõnaga, trass tuleb paigutada maastikule nii, et vajaduse korral saab seda kiiresti kärpida või koguni katkestada, kui seda nõuab mingi korraldajatest sõltumatu ekstreemne olukord (näiteks Utrial -20 kraadi ja tuisk, Ernal metsatulekahju jne, jne).

Jõudnud sellele äratundmisele, hakkasime võistkondadele mõeldud ajagraafikut tegema juba 2–3 erinevas variandis. Vähemalt Utrial on meil tavaliselt neid nii tehtud, sest talvine ilm muutub kiiresti. Kõige suuremad temperatuurivahed on olnud Utrial temperatuuri tõus 24 tunni jooksul 38 külmakraadilt 4

soojakraadini, Erna retkel aga lan-
gus 12 tunni jooksul 32 soojakraadilt 2 külmakraadini. Eesti on küll väike, kuid temperatuurikõikumised on suured.

Et antud kirjutus siin pole mõeldud memuaaridena, püüan järgnevalt kirjeldada sõjalis-sportliku võistluse organiseerimist etapiti. Loodan, et sellest on kasu inimestele, kes plaanivad midagi samalaadset teha või juba teevad. Kirjutan seda, võttes aluseks oma kogemusi. Need ei ole kohustuslikud seadusesätted, vaid soovitusel, millest midagi ehk sobib kasutada ka teistel.

VÕISTLUSE PLANEERIMINE JA EELTÖÖ

Võistlust peaks asuma planeerima vähemalt aasta enne selle algust. Igal võistlusel on oma kandev idee, mida üritatakse ellu viia. Vastavalt sellele alustan tavaliselt nn kodutööd erinevatel kaartidel. Otsin sealt punkte, mis vastaksid antud võistluse legendile. Tavaliselt on neid kaardil palju. Leidnud sobilikud punktid, on järgmine samm antud

Meeskond peab töötama nii, et juhil poleks vaja võistluse käigus teha muud peale juhtimise ja kontrollimise.

Utria retk korraldakse jaanuari alguses – ajal, mis pakub äärmuslikult kõikevaid ilmastikuolusid.

punktide maa-alade omanike tutvastamine.

Kui õnnestub punktid paigutada riigimaale, on kooskõlastusi tunduvalt lihtsam saada. Tavaliselt antakse sealt kaasa ka kaart, kuhu on märgitud kõik “punased alad” (looduskaitsealad, sihtkaitsevööndid

jne). Keerulisem ja aeganõudvam on kooskõlastuste saamine eramaaadel, kuid seegi pole võimatu.

Kui see töö tehtud, tuleb hakata käima maastikul. Ja käia tuleb seal väga palju. See on juba nagu reegel, et siis tekib olukord, kus kaardil valitud mitmetest punktidest jääb

kaalukausile ainult üks või tuleb leida suisa uus. Üks on kindel: esmane trass maastikul peab valmis olema umbes 2–4 kuud enne võistlust (sõltuvalt võistluse suuruselt ja keerukusest). See on minimaalne ajavaru, mida on organiseerijal vaja, et vajaduse korral trassi muuta või täiendada.

MÕTE & MÕÖK

Hea lugeja, OLED KUTSUTUD LIITUMA RAAMATUKLUBIGA “MÕTE JA MÕÖK”!

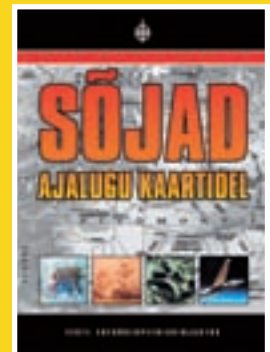

RAAMATUKLUBI ON ELLU KUTSUTUD EESTI ENTSÜKLOPEEDIAKIRJASTUSE JA KAITSEMINISTEERIUMI KOOSTÖÖS ILMUVA SAMANIMELISE SÕJANDUSALASE TÖLKERAAMATUTE SARJA TUTVUSTAMISEKS.

RAAMATUKLUBI:

- teavitab regulaarselt oma liikmeid ilmuvast uuest erialasest tõlkekirjandusest
- aitab kaasa raamatute jõudmisele huvitatud lugejani
- korraldab silmapaistvate sõjandus- ja julgeolekupoliitikaasjatundjate loenguid Eestis
- pakub liikmetele raamatute ostmisel 25%list hinnasoodustust, elektroonilist tellimisvõimalust ja raamatute kojutoimetamist.

Raamatuklubiga “Mõte ja mõök” liituda, aga ka ilmunud ja ilmuvate raamatutega lähemalt tutvuda on võimalik kirjastuse koduleheküljel: www.ene.ee

RAAMATU “STRATEEGIA. SÕJA JA RAHU LOOGIKA” AUTOR
EDWARD N. LUTTWAK EESTIS!

Ettekanded ja diskussioonid 29. novembril
Tallinnas ja 1. detsembril Tartus

Esinevad Edward N. Luttwak,
kindralmajor Ants Laaneots ja Riigikogu liige Sven Mikser

Kui endal kodutöö on tehtud, tuleb üksikasjadesse pühendada ka antud alade instruktorid, et anda neile aimu, mida on ühte või teise punkti on kavas teha. Äärmiselt vajalik on, et instruktorid saaksid õigeaegselt kätte oma kontrollpunktid. Kui tahad, et kontrollpunkt ja ülesanne oleksid hästi ette valmistatud, käib instruktor seal eelnevalt ise kohal ja annab teada oma nägemuse antud punktist. Sa pead olema kursis praktiliselt iga ülesande ülesehituse ja selle asendiga maastikul.

Et võistluse põhiline osa on trass, tuleb loomulikult leida üks väga oluline inimene – trassiülem. Ta peab olema hea orienteeruja, oskama lugeda erinevates mõõtkavades kaarte ning aero- ja ortofotosid, tundma maastikku, olema kursis ohutustehnika eeskirjadega ja soovituslikult ohvitser. Võimaluse korral tuleb leida ka eraldi ohutustehnika eest vastutav ohvitser. Kui trassiülem on leitud, saab temale delegeerida enamiku trassi puudutavatest asjadest ja ise keskenduda muule olulisele.

MEESKONNA KOOSTAMINE

Ääretult oluline on meeskond. Kui on õnnestunud hea meeskond luua ja tööle panna, on kindel, et see on suuteline lahendama enamiku tekkivaid probleeme operatiivselt ja hästi. Loomulikult peab sellist meeskonda vedav juht olema suuteline vastu võtma otsuseid ja ka vastutama. Ainus juhi privileeg oma meeskonna ja muu maailma ees on õigus ja kohustus vastutada.

TRASSI HÄÄLESTAMINE JA LOGISTIKA PLANEERIMINE

Kui on jõutud juba nii kaugemale, et esmane trass on paigas, tuleb trass häälestada: et võistluse ajal kulgeks kõik minuti pealt, tuleb kõik asjad enne järele proovida. Selleks on vaja erapooletut katsejänesete meeskonda. Nende tegevuseks on kogu trass ja ülesanded läbi katsetada. Trass käiakse reeglina läbi ühe korraga. Seetõttu peavad need vabatahtlikud olema väga võimekad inimesed. Vastavalt häälestamisele tulevad ka esimesed

MEESKONNA KOOSTAMISEL PEAKS LÄHTUMA JÄRGMISTEST PÕHIMÕTETEST:

- 1) igale alale panna parim spetsialist, keda suudad leida (tavaliselt on just see võistluse koostamisel kõige raskem). Juht ei tohi karta endast targemaid alluvaid, pigem vastupidi – ta peab oskama neid hästi ja õigesti rakendada;
- 2) meeskonna “kokkusulatamine” toimivaks masinavärgiks (kui sa seda ei suuda, võivad tekkida probleemid üksteisemõistmisel ja erinevad tõlgendused püstitatud ülesande täitmisel);
- 3) meeskonnatöö koordineerimisel ei tohi karta ebapopulaarseid otsuseid ega kriitikat;
- 4) ükski meeskond ei suuda tööd teha ideaalselt. Alati juhtub midagi, mida ette ei suudeta näha. Hea meeskond on see, kes suudab sellised probleemid operatiivselt lahendada ega otsi põhjusi ja võimalusi, kuidas nende lahendamistest kõrvale hiilida;
- 5) meeskond peab olema nii suur kui vajalik ja nii väike kui võimalik. Näiteks Erna retke operatiivstaap (tagab võistluse operatiivtöö veerandil Eesti territooriumist) koosneb viimasel ajal kolmest ohvitserist.

VÕISTLUSTE AJAL EI TOHI:

- 1) närvi minna;
- 2) unustada meeskonna sisekliima kontrolli;
- 3) unustada isegi pisiasju, sest kõik suured asjad koosnevad väikeste kogumist (valdkond, milles mina kahjuks eriti tugev pole);
- 4) eksida antud hetke prioriteetides;
- 5) unustada delegeerida (sest muidu jooksed ise tühjaks);
- 6) oma meeskonna peale häält tõsta;
- 7) kaotada huumorimeelt (soovituslik omadus kõigile);
- 8) kaotada enesekriitikat, kuid sellega ei või ka liialdada;
- 9) karta vastutust;
- 10) karta otsuste tegemist.

VÕISTLUSTE AJAL PEAB:

- 1) meeskond puhkama;
- 2) usaldama igat meeskonnaliiget (muidu ei saaks delegeerida);
- 3) mitte häbenema küsida endast targemalt, kui sa ei valda teemat (selleks on spetsialistid, kes igaüks on omas valdkonnas sinust kordi targem);
- 4) alati omama “varumõistust ja -mälu” (st sülearvutit, kus on kõik vajalik sees ja mida teised näppida ei tohi, v.a sinu loal või sinuga juhtunud õnnetuse korral);
- 5) leidma päevas vähemalt korra aega oma mõtete korrastamiseks.

trassimuudatused. Pole veel kunagi juhtunud nii, et kõik läheb esmase plaani järgi. Tavaliselt tuleb ikka muudatusi, kas siis postkastidena või kontrollpunktide lisamise ja kärpimisega.

Vaevaliselt Erna retk
siia maailma sündis, aga ta tuli ja jäi.

Kui trass on paigas, tuleb alustada tööd logistikaga. Logistikaga on valdkond, millest on tegelikult vähe räägitud. Organiseerijatel võib kõik võistlusega seonduv korras olla, kuid kui logistika lonkab, jookseb võistlus suure tõenäosusega

mingil hetkel kokku. Logistikale tuleb anda aegselt eelinfot, mida nad vajavad. Nn sensitiivse info (kontrollpunktid) saab anda näiteks kilomeetrites, et nad teaksid juba eelnevalt arvestada kütusekulu ja transpordigraafikut. Logistikutel on vaja toitlustuse korraldamiseks teada ka toitlustatavate hulka ja kohta, kuhu toit viia või kus seda teha.

Müts maha kõigi nende logistikute ees, kes on Erna retkel osalenud. Igale logistikule on see tegelikult õudusunenägu. Liiga palju on in-

formatsiooni, mida saab neile anda alles viimasel hetkel. Tuleb teha tööd logistikameeskonnaga, kus on vabatahtlikud ja militaristid koos (ja see meeskond peab töötama teineteist toetades, mitte konkureerides). Kuid vaatamata kõigele sellele on nad seni hakkama saanud.

Ajaliselt peab trass olema häälestatud hiljemalt 1–3 kuud enne võistlust. Näiteks Utria dessandi trassi häälestust ei saa paraku teha enne kui 1 kuu enne võistlust ja siis ka lootuses, et ehk on ilmastik ja lumi samasugused ka jaanuaris. See üks kuu on minimaalne aeg, et valmistada vajalik dokumentatsioon

ja kaardimaterjal võistlusteks. Just siis tundub, et 24 tundi ööpäevas on liiga vähe ja seitse päeva nädalas samuti.

OTSTE KOKKUTÕMBAMINE

Lõppfaas algab umbes 2–3 nädalat enne võistlust. Meeskond, kes on alustanud tööd nn filiaalides, tuleb vahetult enne võistlust kokku tuua. Iga ala eest vastutaja on oma ettevalmistavate töödega selleks ajaks lõpusirgele jõudnud ja need kõikide valdkondade lõpusirged on vaja kokku viia, et moodustuks üks ja ainumas lõpusirge, mida veetakse ühiselt kuni võistluse lõpuni ja natuke edasigi.

Kõige suuremad temperatuurivahed on olnud Utrial temperatuuri tõus 24 tunni jooksul 38 külmakraadilt 4 soojakraadini, Erna retkel aga langus 12 tunni jooksul 32 soojakraadilt 2 külmakraadini.

See natuke edasigi tähendab, et võitluse lõpuks on selgunud palju asju, mida sellel võistlusel rakendada ei jõutud, kuid järgmisel tuleks arvesse võtta. Seega tuleb kõik sellised tähelepanekud fikseerida järgmiseks võistluseks (juhul, kui organiseerijal selleks tahtmist on).

Kindlasti on neid asju, mida võib, mida ei või ja mida peab, veel väga palju. Üks asi on aga kindel – kui pead hakkama võistluse ajal veel midagi tegema peale juhtimise ja kontrolli, on kodutöö jäänud poolikuks.

Selles artiklis olid toodud pelgalt soovitusel, mille aluseks on mu enda kogemused. Eks oma vigadest need kogemused tulegi. Inimene on juba kord selline, et millegipärast ei õpi ta teiste, vaid ainult enda vigadest. **KK!**

Minu vingeim kogemus Kaitseliidus

Tekst: MADIS MINTEL, lipnik, Kaitseliidu Lääne malev

Olen olnud Kaitseliidu liige kaheksa aastat. Selle aja jooksul olen osa võtnud üsna paljudest toredatest õppustest. Näiteks meredessandist Vormsile ja objektivalveõppusest Taanis, kus me taanlastele diversante mängisime. Aga mitte nendest üritustest ei tahtnud ma rääkida.

Räägin ma oma esimesest kokkupuutest Kaitseliiduga. Oli 1996. aasta suvi. Teenisin aega Paldiskis asuvas Põhja Üksik-jalaväekompaniis ja olin just äsja lõpetanud allohvitseride kursused Kaitseväe Lahingukoolis. Ühel ilusal hommikul kästi meil asjad pakkida ja anti teada, et läheme Haapsallu Kaitseliidu õppustele instruktoriks. Muidugi oli tore kodukanti minna.

Läksime neljakesi – üks palgaline allohvitser ja kolm ajateenijat. Jõudsin Pullapääle endisesse Vene radarijaama pisut varem kui kokku lepitud. Kasutasime aega otstarbekalt ja vaatasime üle maastiku ning maalisisime näod pähe, et rohkem tõeliste *rangerite* moodi välja näha.

Et aega veel oli, käisime ujumas ja kinnitasime keha. Siis hakkas õppus peale.

Meie ülesandeks oli õpetada kaitseliitlastele üksikvõitleja liikumisviise – roomamist, sööstmist, hiilimist. Meile, ajateenijatele, tegi see kamp kõvasti nalja. Nagu ikka, tekib esmamulje esimese 10 sekundiga. Hea see ei olnud. Meile nii tähtsaks tehtud välimisest sidemest ehk ühtsest vormist polnud juttugi. Igaühel oli isesugune varustus – kellel laiguline, kellel mingid tavalised tunked või hoopis dressid ja tossud. Aga erinevalt keskmisest ajateenijast olid mehed tahtmist täis ja tegid kaasa kuidas jaksasid.

Õhtuks oli planeeritud väike luureülesanne. Jaosurustele üksustele anti ülesandeks otsida mingilt alalt üles kütusemahutid ja imiteerida nende õhkimist. Meid saadeti nende jagudega kaasa. Samal ajal, kui teele asusime, hakkas sadama. Et meie jaoülemale oli maastik tuttav, liikusime kütusemahutite suunas ja ootasime pimedust.

Ilm oli ülesande läbiviimiseks ideaalne – sadas vihma, oli pime ja

tuuline. Objekti valvajatel oluaks üsna raske kedagi näha või kuulda. Ja siis äkki tuli jaoülemale raadiojaamale teade, et õppus katkestatakse. Ma ei tea siiani, et selleks oleks olnud muud põhjust peale vihma. Meie, ajateenijad, olime vihased ja tülpinud. Teate ehk seda tunnet, kui oled ennast katsumuseks valmis pannud ja siis äkki selgub, et sinu pingutust polegi vaja. Olime läbi-märjad ja pidime oma asjad kokku pakkima ning hakkama veoauto kasti tagasi Paldiski poole sõitma. Oli külm ja vastik.

Järgnevatel nädalatel selle ürituse üle naerdes ja arutledes küpses minus soov astuda Kaitseliitu. Mul oli tol hetkel nii kogemus kui ka haridus, mida enamikul vabatahtlikest sel ajal polnud. Nii astusingi ajateenistuse lõppedes kohe Kaitseliitu. Tänu tollaegsele Põhja Üksik-jalaväekompanii juhtidele, et võimaldasid ka minu varustuse ülekandmise Kaitseliidu arvele. Nüüd olen palju nii õpetanud kui ka õppinud ja seda sammu pole pidanud kahetsema. Muide, ilma ajateenistuse ja eelkirjeldatud õppetunnita poleks ma ilmselt kunagi Kaitseliitu sattunud. **KK!**

Naised õppisid õpetama

Naiskodukaitse punus kuue päevaga valmis esmaabiõpetajate võrgu

Tekst: TAIVE KUUSE

Kaitseliidu meditsiiniohvitseril leitnant Andrus Lehtmetsal on soov, et esmaabiõpetus oleks kättesaadav kõigile. Ta on veendunud, et neid oskusi ei pea jagama vaid meditsiinitöötajad. Esmaabi baasteadmisi – elupäästvaid võtteid – suudab omandada igaüks ja neid teadmisi saab jagada iga inimene, kes oskab õpitut edasi anda.

Naiskodukaitse Põhja piirkonna vanem Triin Tõnsing teab, et vajadus es-

maabiõpetajate järgi on suur. “Ei ole piisavalt pädevaid koolitajaid, kes oskaksid uusi liikmeid koolitada. Lehtmets on hinnatud õpetaja ja seetõttu ka väga hõivatud, me ei saa teda igale poole kutsuda,” ütles Tõnsing.

Kaks huvi said kokku ja nii sai teoks Naiskodukaitse esmaabiõpetajate kursus – 17 naiskodukaitset kogu Eestist õppisid oktoobrikuu kahel nädalavahetusel Kaitseliidu Koolis leitnant Lehtmetsa käe.

RÕHK ÕPETAMISE METOODIKAL

Triin Tõnsing selgitas, et kursusel ei pööratud tähelepanu vaid elupäästvate võtete harjutamisele. “Naised õppisid õpetamisoskusi, harjutasid esinemist ja said kõnetehnikatunde,” ütles Tõnsing.

Leitnant Lehtmets kinnitas, et tavalise inimese asi pole panna kannatanule täpset diagnoosi ega väänata murdunud jalaluu tagasi õigesse asendisse. Tähtis on näha, mis on juhtunud, ja anda esmast abi, et päästa inimese elu. Neid teadmisi suudab omandada ka inimene, kellel ei ole meditsiiniharidust ega töökogemust. Kes on materjali häs-

ti omandanud ning oskab ja tahab seda edasi anda, võibki saada õpetajaks.

Kursuse kokkukutsumisel rõhutasid korraldajad, et osalema on oodatud eelkõige naised, kellel on pedagoogitöö kogemusi või kes on muidu head suhtlejad ja valmis oma ringkonnas õppusi korraldama. “Programm koostati nii, et õpijad omandaksid nii instruktori kui ka esmaabiandja oskused. Eesmärk on, et iga kursusel osalenu viib läbi 16-tunnise esmaabikursuse oma ringkonnas, malevas,” selgitas Tõnsing.

Nagu leitnant Lehtmetsale omane, olid ka naiskodukaitsete õppepäevad võrreldavad videotreeningutega. Kursuslastel tuli korduvalt sõna võtta, esineda ja Lehtmets filmis kõiki. Hiljem analüüsiti ühiselt esinemis- oskust. Kõneosavust aitas lihvida näitleja Vahur-Paul Põldma.

Tõnsing ütles, et Lehtmets julgustas naisi avatumalt mõtlema. Näiteks saatis ta nad õue, kus tuli välja mõelda kriitiline olukord, kus keegi osalejatest vajab abi. Stseen tuli lavastada, maha mängida ja esmaabi anda ning kõik see võeti ka videosse. Ühiselt vaadati materjalid üle. Lehtmets ütles, et selline ülesanne oli hea õppetund mõistmaks, et õppematerjale saab ise valmistada.

Naiskodukaitsete uurisid põhjalikult ka kõikvõimalikke vigastuste mulaaže ja proovisid teha tervele inimkehale väga tõetruu ilmega vigastusi inimest ennast tegelikult lõhkumata. Abiks olid värvid, geelid, pulbrid, vedelikud, mitmesugused kummist abivahendid. Naised pildistasid pettevigastused üles – jälle üks näitlik õppematerjal olemas.

KODUTÖÖDEST VALMIB ÕPPEMATERJAL

Kahe nädalavahetuse vahel anti kursuslastele ka kodutöö. Kõik said ülesande valmistada ette üks osa

Esmaabiõpetuse õpetajate kursusel osalenud jälgivad, kuidas instruktore Margus Lehtmets sätib paika kannatanu pea.

ESMAABIÕPETAJA OMADUSED

- Ta mõistab, et esmaabioskus on vajalik, isegi hädavajalik.
- Ta teab, mida oskab.
- Ta tahab oma oskusi ja teadmisi jagada.
- Ta on julge esineja ja hea suhtleja.
- Ta täiendab end pidevalt.
- Ta arvestab, et teisi õpetades õpetab ta omaenda elu päästajaid.

KURSUSEL OSALESID

Karmen Ernesaks-Meltsas (Harju ringkond)
 Angelina Oblikas (Harju ringkond)
 Kaja Mander (Harju ringkond)
 Tiiu Lambur (Harju ringkond)
 Ulvi Kark-Jaarma (Lääne ringkond)
 Kaarin Peet (Saaremaa ringkond)
 Ene Vokk (Saaremaa ringkond)
 Kristiina Vaas (Tallinna ringkond)
 Elina Aslett (Tallinna ringkond)
 Riina Sindonen (Tartu ringkond)
 Marina Kondoja (Viru ringkond)
 Maret Kommer (Pärnu ringkond)
 Tuulike Mölder (Põlva ringkond)
 Helena Minina (Sakala ringkond)
 Jaana Ukkur (Valga ringkond)
 Kristiina Pärnik (Pärnu malev)
 Kursuse ülem Triin Tõnsing
 Liidia Tamela (Valga ringkond – läbis esimese osa kursusest)

esmaabikursuse läbiviimiseks vajalikust materjalist. Kordamööda kanti oma osa ette ning arutleti, kuidas ettevalmistustöö õnnestus. Kui vaja, tehti parandusi. Lõpuks saadavad kõik osalejad üksteisele oma materjali ja nii saabki põhjalik ja korrektne programm kokku.

On juba tava, et patrullvõistlustel (nii kaitseväelaste kui ka noorte kotkaste ja kodutütarde omadel, samuti naiskodukaitseliste koormusmatkadel) nõuab üks võistlusülesanne esmaabioskusi.

Leitnant Lehtmets jagas ka Kaitseväe Koolis õppinud naiste-

Esmaabikursustel kuulu tekitas osalejate hulgas hilistel õhtutundidelgi elavat arutelu.

le soovitusi, kuidas ülesandeid koostada. Eraldi õppeosa käsitles võistluste hindamissüsteemi. Kursuslased said põhjaliku, videomaterjalidega ilmetatud ülevaate hindamissüsteemi kriteeriumidest ja põhimõtetest. Õpetaja rõhutas: eesmärk ei ole võistlejatele “ära teha” ehk ruttu kuulutada, et mängukannatanu on surnud ja ülesanne jäi sooritamata. “Tähtis on ikka punkte anda. Seepärast on neid tegevusi, mille eest hindeid panna, palju. Midagi võistkond ju ikka

teeb, seepärast päris nulli panna ei saa. Ära ei tohi unustada näiteks patsiendiga rääkimise või kannatanule soojuse tagamise oskust. Ka meeskonnaliikmete omavaheline suhtlemine on ülioluline,” loetles leitnant Lehtmets.

KOGETUT SAAB KASUTADA

Elupäästvaid võtteid õpetama oli leitnant Andrus Lehtmetsale appi tulnud tema vend, Väike-Maarja kiirabis töötav Margus Lehtmets. Tegelikult ei vajanud Andrus abi – venna kaasamine teenis taas näitlikku eesmärki. Samal ajal, kui Andrus Lehtmets analüüsis suures saalis kursuslaste ettevalmistatud materjale, käisid naised kolme

kaupa teises toas Marguse õpetusi kuulamas. “Siit saavad nad kogemuse, kuidas tundi liigendada. Tegutseda võib mitmes grupis – osa on loengus, teised praktilisel harjutusel,” selgitas Andrus Lehtmets venna kaasamise põhjusi.

Esmaabiõpetajate kursuse ülem Triin Tõnsing kiitiski Lehtmetsa oskust kogu aeg selgitada, kuidas kõiki materjale ja võtteid, mida naised õpivad ja läbi teevad, ka hiljem kasutada. “Ta jagas pidevalt näpunäiteid, kuidas

tundi põnevamaks muuta,” ütles Tõnsing.

Pärnu ringkonna naiskodukaitsja Maret Kommer ütles, et esimesel kolmel päeval oli ta esialgu kohati segaduses. “Kui varem on õpetused ikka keskendunud esmaabioskustele, siis Lehtmets põimis praktilised tõesed nii osavalt õpetamise metoodika tutvustamisse, et raske oli aru saada, kus algab üks ja kus teine. Esmaabi sisuline pool käis käsikäes õpetamise õpetamisega,” rääkis Kommer.

Kommer ütles, et hästi mõjus ka teiste õpetajate kaasamine. “Vahur-Paul Põldma rääkis jutukesi. Mõtlesin hetkeks, et miks ta neid jutustab.

Kui ta oli rääkimas kolmandat juttu, siis taipasin. Me alustame oma etteasteid sageli sõnadega: minu tänase tunni teema on... Pärast jutustuste kuulamist sain aru, et teeme enamasti seda, mis on turvaline ja vastab üldistele arusaamadele. Andrus Lehtmets aga tõi oma kursusele uut ja põnevat sisse ja see toimib, see teeb asja põnevaks,” kirjeldas Kommer.

ÕPETATUD INIMESED TAGAVAD JULGEOLEKU

Nakatamise, hasartse huvi ülesärgitamisega sai leitnant Lehtmets suurepäraselt hakkama. Naised olid õhinas ja hooga valmis aina rohkem ja rohkem teadmisi omandama. Pausid unustati ära, õppetöö lõppes plaanitud kella seitsme asemel kell pool kümme õhtul. Lõuna- ja õhtusöögi kõrval puhuti juttu ikka teemal, kui tähtis on osata esmaabi anda ja veel tähtsam seda oskust kõigile õpetada.

Kommer arutles, et Kaitseliit on siseriikliku julgeoleku tagamiseks inimeste poolest rikas, vajaka on aga teadlikkusest ja suutlikkusest. Jaanuaritorm Pärnus oli Kommeri meelet hea näide: tahe midagi teha oli suurem kui teadlikkus, mida täpselt ja kuidas teha ning kelle korraldusi kuulata.

“Olen osalenud päästeameti suurte õppustel. Kaitseliitlased on seal sageli vaatleja või abitöölise rollis (tõstavad kanderaame autodesse). Vaatame tõe näkku. Mitu aastat on räägitud, et malevate juurde on vaja luua meditsiiniüksus. Aga mitmes malevas see täna on? Kui oleks õpetatud ja toimivad meditsiiniüksused, milline võimas ressurss see siis oleks,” arutles Kommer. Ta mõistab, et esmaabiõpetajate kursusel osalenute ülesanne on minna ja õpetada. “See ei ole aga nii lihtne, selleks on lisaks inimestele ka teisi ressursse vaja. Suur töö seisab ees,” tõdes ta ja ütles kõigi osalenud naiste nimel, et kindlasti on vaja jätkukursust ning edaspidist kogemuste vahetust.

Kuid naiskodukaitsjatest esmaabiõpetajate üle-eestiline võrk on juba loodud. **KK!**

ESMAABIÕPE KÕIGILE KÄTTESAADAVAKS

KAARIN PEET, Saaremaa naiskodukaitsja

Läksin kursuse esimeselt etapilt koju, kutsusin sõbra jalutama ja muudkui rääkisin ja rääkisin. Olin nii eevil ja juba siis veendunud, et esmaabiõpetusele peab palju suuremat tähelepanu pöörama, kui seda seni on tehtud.

Paljud tuttavad küsisid, kus ma käisin. Vastasin, et esmaabikursusel. Reaktsioon oli, et seal ei õpi ju midagi. Tundsin, et ärritun, läksin nii põlema. Ja siis ma jälle rääkisin ja rääkisin.

Kõik inimesed peaksid teadma esmaabitõdesid. Tabasin end mõttelt, et paljud ei tea, kui oluline see on. Mina olen nüüd veendunud, et väga oluline. On vaja oskust, et seda teadmist edasi anda. Sain teada, et tähtis on suhtumine, motiveeritus – õpetaja ülesanne on tekitada indu.

Töötan koolis õpetajana. Kõik inimesed käivad koolist läbi. Ka õpetajad on need inimesed, kellele ma pean rääkima esmaabist, et nemad räägiksid siis edasi oma õpilastele. Koolis peaks istutama lastesse selle seemne, et esmaabi on oluline.

Olen õppinud eripedagoogikat – esmaabi seal ei õpetatud. Mäletan, et neljandal kursusel küsisime esmaabikursuse kohta. Vastati ebamääraselt, et minge ja hankige need teadmised. Soov omandada esmaabiandmise oskusi oli üks põhjusi, miks astusin Naiskodukaitsesse. Minu hinges on esialgu veel kõhklus, et kas ma nüüd, kus olen kuus päeva kursustel käinud, ikka olen juba esmaabiõpetaja. Kuid esmaabi andes ei saa kõhelda, peab oskama. See on iseäranis tähtis ja oluline.

Kursus kestis kohutavalt lühikest aega, nii palju tahaks veel kuulata. Lehtmetsa kursusel on kõik väga paigas, midagi pole ülearu. Kindlasti on vaja, et õpetus muutuks süsteemseks – mõne aja pärast peaks tulema täiendõpe.

Esmaabiõpe peaks olema kõigile kättesaadav. See peaks olema elementaaroskus.

Alu Kaitseliidu Kooli Naiskodukaitses esmaabiõpetajate kursustest osavõtjad on valmis korraldama kodumaleva kaitseliitlastele ja naiskodukaitsjatele 16-tunnise esmaabikursuse.

24 tundi 2006

Tartu maleva ööpäevane sajakilomeetirännak

Tekst: LEMBIT LILLENBERG

Kaitseliidu Tartu maleva võistlusel 24 tundi 2006 võistles 21.–22. oktoobril 22 võistlejat, kellest lõpuni jõudis ainult neli.

Siinkirjutaja oli üldarvestuses viies ja viimane katkestaja. Kõnnin ikka veel 80. kilomeetri peal. On teine päev pärast võistlust ja elu läheb edasi, ent mina viibin ikka veel rajal, näen silme ees pimedat maanteed, mobiiltelefoni valgusvihku, uduvihma. Maailm ja inimesed mu ümber on irreaalsed, ma ei istu praegu koolis 12. klassi matemaatikatunnis, ma ei muretse õppetöö pärast, mis mu ümber käib – olen sõdur igavesti. Kõnnin ikka veel maantee kõrval. Põlvedes on valu, ma ei suuda oma jalgu liigutada, nutt tikub veidi peale, lonkan edasi...

ALGUSE ULJUS

22 inimest, kõik lähevad koos. 100 kilomeetrit, aega 24 tundi. Kerge vihm. Võtan tempo üles. Kõnnin Kevo Jürmanni kõrval: “Noh, tulevane lipnik! Jalad käima!” Lähen teistest mööda. “Lillenberg läheb nagu Robocop!” Kevo jookseb mulle järele. “Üksinda hakkaks igav...” Paari kilomeetri pärast küsib ta: “Jookseks natuke?” – “Ma ei tea. Jookseme.” Sörgime mõnisada meetrit. Teises kontrollpunktis oleme 5.–6. kohal. Pärast kolmandat kontrollpunkti liitub meiega kolmas kaaslane.

Esimesed 35 km söön ainult karamellkomme. Kõik ajab naerma. Kevo küsib: “Kas katus sõidab?” Arvan, et saan aru mehest, kes eelmisel aastal katkestas 20. kilomeetril sõnadega: “Ma ei viitsi enam!” Rajale helistab Jürmanni naine. Mees vastab telefoni: “Jah, koos mungaga olen.” Naeran. Jutt käib minust.

ESIMESED RASKUSED

Kontrollpunktides saan süüa. Kõik poputavad. Pärast 40. kilomeetrit

küsi Kevo ibuprofeini. 50. kilomeetrini oleme 3.–5. koht. Siin lahkub rajalt meie kolmas kaaslane. Põlved. 50. kilomeetri kontrollpunkti jõuame 9 tunniga. Hakkab pimenema. Enne 59. kilomeetri kontrollpunkti oiatab Kevo äkitselt. Hakkan otsekohe muretsema. “Mis on?” “Vill vist lõhkes... Ai, raibe!” Palvetan. Olen harjunud, et Jürmann on mul öla kõrval.

59. kilomeetri kontrollpunktis kuuleme, et teine koht (Tanel Järvet) on meist ainult 15 minutit ees. Küsitakse, kas mul on midagi vaja. Ütlen, et praegu vist mitte. Lipnik soovib mul edasi minna. Kevo teeb viimase katse. Ta lonkab minuga 40 meetrit pimeduses edasi.

“Ma ei saa,” ütleb ta siis. Mõtlen, et istun maha ja hakkan nutma. Ei istu. Võtan Kevo käest šokolaadid, toitu, kaardi ja pealambi ning lähen üksinda edasi. Olen mõnikord mõelnud, et sõjas ei katkestata. Kui katkestad, siis sured. Siiani olen kõik võistlused läbi tulnud.

Helistan Andrale, et kellegagi rääkida. Ta ei vasta. Pime mets, kruusane ja porine tee. Taskulambi valgusvihk. Tuigerdan nagu jooonu, vaarun ühest teeservast teise. Kardan, et eksin. Pean üksi pimedas kaarti lugema. Koerad hauguvad taludes vihaselt, lõrisedes. Ootan, et saan pureda. “Jeesus, kaitse mind...”

Auto peatub. “Lillenberg, kuidas sa ennast tunned?” Ma ei oska vastata. “Väga hullu pole...” Jõuan 69. kilomeetri kontrollpunkti. Istun autosse. Võtan jalad lahti. Saan šokolaadi, komme, juua. “Lillenberg, sa tõesti üllatasid mind. Lillenberg, ma poleks seda sinust uskunud.”

Hakkan väsima, pean istuma ja puhkama. Pärast 75. kilomeetrit

ütlevad põlved järsult üles. Ma ei taha veel uskuda, et mäng on läbi. Järgmisesse kontrollpunkti (80 km) kõnnin kaks tundi ja 15 minutit. Auto peatub mitmeid kordi mu kõrval. “Kuidas sa ennast tunned? Tahad katkestada?” – “No kui te mu maha võtta tahate, ei hakka protesteerima.” – “Ise tead.” Teangi. Rühin edasi. Suudan hädavaevalt üle maanteepiirde ronida, kui auto tuleb.

Kui järgmises kontrollpunktis saaks puhata ja magada, võib-olla saaksid põlved terveks...

PÕLVED SUNNIVAD KATKESTAMA

Tagant tulevad Aune Surva ja Janno Remmelgas. Nad on väga lahked mu vastu ja juhatavad mind uuesti teetsale. Soovin õnne 3. ja 4. kohale jõudmise puhul. Surva küsib, kas ma tahan katkestada. “Kas kutsume sulle meediku järgi?” Vastan, et kui rajajulgestajad mult järgmine kord sama küsivad, ütlen jah. Surva vilgutab mulle eespoolt taskulambiga valgust, kui nad tee pööramise kohani jõuavad.

Kõnnin nüüd nii aeglaselt, et saan hingamise kõrvalt laulda. Pime mets kajab laulust valjult vastu. Lipnik ütles, et siiani on ainult kolm inimest esimese korruga lõpuni käinud. Meenub tuttav tüdruk, kes esimese korruga lõpuni käis. Meedik Anne Altmäe ja lipnik Heinar Väljak peatuvad kõrval. “Tahad peatuda?” – “Lähen järgmise kontrollpunktini, siis vaatab...”

Arstitädi pole tuntud pehme iseloomu poolest. Lonkan 80. kilomeetri kontrollpunktis oleva auto valgusvihku poole 10-sentimeetriste sammudega. Mõtlen, mis näoga ta mind autost vaatab, ja arvan, et nüüd vist on läbi. “Sellest ma pilti ei taha, Altmäe!” – “Ole nüüd! *Especially for you!*” Mind viiakse autosse.

Kaitseliidu Tartu maleva 24-tunnise rännaku stardis olid kõik 22 rajale minejat hoolimata "tõelisest jalaväeilmast" veel rõõmsatujulised.

NEIST, KES VÕITSID JA LÕPETASID

Tänavuse kestvusrännaku lõpetada neli võitlejat. Tavaliste inimeste võimete piire on järjekordselt edasi nihutatud. Võitja ja eelmiste aastate üks favoriite Tartu maleva Elva kompanii kaitseliitlane kapral Indrek Roos kõndis distantsi lõpuni ja avaldas rahulolematust, et võistlus juba läbi sai. Ta lõpetas kell 1.55, läbides vahemaa 16 tunni ja 40 minutiga. Tema sõnul oli tänavune rännak eelmistest raskem.

Teist kohta hoidev nooremleitnant Tanel Järvet lasi lõpupoole tempot alla, kuid malevlane Lembit Lillenberg, kellele alates 60. kilomeetritest hakkas häda tegema üks põlv, lisas kiirust hoopis juurde ning lähenes 75. kilomeetril Järvetile juba ohtlikult lähedale – vahe alla poole kilomeetri. Mees oli nii hasardis, et jooksis kontrollpunktist peatumata edasi. Viis kilomeetrit hiljem oli ta jalg juba nii läbi, et jätkamine osutus võimatuks, millest on muidugi tuline kahju. Koos Lillenbergiga lähenesid "vanale kamraadile" Järvetile Aune Surva ja Janno Rimmelgas ning 6,4 km enne lõppu oli nende vahe kõigest 3 minutit. Finišisse jõudsid need kolm koos kell 7.10, mis teeb 100 kilomeetri läbimise ajaks 21 tundi ja 55 minutit. Niisiis läksid 2, 3. ja 4. koht sõbralikule jagamisele Tallinna maleva esindajate vahel. **KK!**

Pärast 100 kilomeetrit

Tekst: TANEL JÄRVET, nooremleitnant, Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii

Foto: ANNE ALTMÄE, Kaitseliidu Tartu malev

21.-22. oktoobril läbisin minagi Kaitseliidu Tartu maleva 100 km rännaku. Tallinna malevast olid lisaks allakirjutanule kohal reamees Janno Rimmelgas ja kaitseliitlane Aune Surva.

Teekond kulges mööda Põhja-Tartumaa külavaheteid, vahel ka maanteedel. Läbisime Pilka, Sääsküla, Viira, Tähemaa, Viidike, Möllatsi, Lombi, Võibla, Sojamaa, Kärevere, Kämara, Kardla ja Vorbuse küla. Kaart, mis meile kätte anti, oli mustvalge koopia 1:50 000 kaardist. Tunnista, et 4-5 teekäänakut nõudsid korralikult kaardile keskendumist.

Start anti 21. oktoobri hommikul kell 9.15 Raadi lennujaama värvate juurest Rõõmu teelt. Hea meel oli näha rännakule asumas patrullvõistlustelt tuttavaid Tartu maleva võitlejaid Kevo Jürmani, Kairit Hennot ja mitmeid teisi. Seadsin eesmärgi, et esimesed 25-30 km jooksen, siis on lihtsam – käia jääb vaid 70 km. Esimesed 25 km saigi joostud. Tempo oli ühtlane ja tagant tuli vaid

Indrek Roos, kes oluliselt kiiremana möödus neljandal kilomeetril. Ta jäigi pikalt ette ja finišeeris öösel võidukalt ajaga 16 tundi 40 minutit. Vihma sadas, sooja oli 2 kraadi, tingimused olid päris karmid. Jooksmisel oli vihm jahutuseks ja igati asja eest.

Trassiteenistus oli tasemel. Kontrollpunktides olid ootamas meditsiini-Unimog ja meedik Anne Altmäe, kes hea ja sooja suhtumisega andis tahtmist trassil tõsiselt pingutada. Samuti liikus teedel – seekord korraldajana – eelmiste aastate võitja nooremveebel Lauri Vesnenko, kes jõudis autoga kõige vajalikumasse kohtadesse. Joogipunktides saime kuuma puljongit ja kuuma vett, millest sai spordijooki valmistatud. Sügisestel ja talvistel võistlustel on üks olulisemaid eduvõtmeid juua sooja jooki. Söögiks olid kaasas mõned lihavõileivad, mis maitsesid tõeliselt hästi. Corny batoonid – need mida igal patrullvõistlusel sööme – on küll vajalikud energia saamiseks, kuid isegi praegu, neid ridu kirjutades, ei taha ma nendest mõeldagi.

50 km punkti jõudsin kell 17.30, kui hakkas hämarduma. Vihm lakkas ja Goretex kuivas seljas kiirelt. Pimedas käimine andis taas hea patrullvõistluste tunde ning lisas otsustavust retk lõpuni käia. 75 km punkt oli Tallinna maanteel Kärevere teemaja parklas. Rakmed seljast ja pikem paus rakmetel lamades. Rännakul igati õigustanud võte, et mitte lamada maapinnal. Samas sai 10 minutiga jalad taastada ja võis edasi liikuda.

Pärast Kärevere silda siirdus trass paremale metsateele. Vihm oli lakanud, kuid udu oli metsa vahel tihe. Kui 80 km kontrollpunktist teele asusin, oli kell juba 1 öösel. Nüüd hakkas raskeim osa. Taas sadas. Patrullvõistlustel käies on pimedas isegi parem astuda. Lagendike ja metsade foonil näeb, kui palju edasi liigub. Aga nüüd näitas pealamp vaid 4-5 meetrit ette ja tunne oli, et edasi suurt ei liigugi. 87. kilomeetril hakkasid tagant paistma kaks sinist pealambituld. Ootas auto juures pisut ja oodatud tulidki – Janno Rimmelgas ja Aune Surva olid tagant tulijatest ainsatena rivis. Pikka aega kolmandal kohal püsinud kaitseliitlane Lembit Lillenberg oli katkestanud 80. kilomeetril – ta jalad olid tõsiselt katki.

Jätkasime teekonda kolmekesi, samas koosseisus olime ka septembris Järva maleva patrullretkel. Iga 3 km tagant ootas meid saatemasin: lipnik Heinar Väljak ja meedik Anne Altmäe. Saime kuuma vett ja natuke puhata. Sadu läks tihedamaks. Lagedatel oli tuul, kuid ilm läks soojemaks, nii et jahtumist ei tekkinud. Kell 7 hommikul olime Tallinna maanteel Vorbuse ristis, kell 7.10 kolmekesi korruga finišis EPA torni juures, jagades 2.-4. kohta. Teel olime olnud 21 tundi ja 55 minutit.

Saime tõeliselt sooja kallistuse meedik Altmäelt. Selle kallistuse nimel tasub ka järgmisel aastal osaleda. **KK!**

24 tunniga 100 km läbimiseks (säilitades seejuures veel head tuju) on vaja:

- häid ja mugavaid saapaid ja sokke;
- toilustust trassil;
- 7-10 minuti pikkust puhkepausi iga 50 minuti, et jalalihased taastuksid.

Naiskodukaitse koormusmatk kui mõnus jalutuskäik pargis

**Tekst: LEMME BERKIS,
nooremseersant, Naiskodukaitse
Tallinna ringkonna Nõmme jaoskond**

Naiskodukaitse Põhja piirkond korraldas 30. septembril Raadiku-Männikukandiskoormusmatka. Võistkonnadpidid umbes 25 km pikkusel teekonnal üles leidma postkastidesse peidetud vanasõnad, andma esmaabi, läbima takistusriba, lahendama sideülesande, määrama ilma kompassita ilmakaari, vastama Naiskodukaitset puudutavatele küsimustele, panema kokku kaardipusle ja näitama oma vilumust relva kokkupanemisel. Võistluse lõpetas spordipüstolist laskmine.

VAIM VALMIS, MATKATEE EES

Olin 30. septembri hommikuks pannud vaimu valmis matkale minekuks. Lootsin, et mu võistkonnakaaslased Kadi Kalbin ja Malle Pikksaar on teinud sama. Nelja aasta pikkuse staažiga kaitseliitlasena oli mul selliseid matku tulnud läbida juba mitmed ning eelinfost järeldasin, et seekordne saab olema lihtsamate killast.

Kergest matkast andis tunnistust ka fakt, et meil polnud vaja võtta kaasa relvi, mis oleksid lisanud varustusele vähemalt 4 kg. Et olen korra läbinud isegi Scoutsrännaku, tundsin end vähese varustusega ja relva puudumise tõttu suhteliselt mõnusalt.

Matka pikkus pidi juhendi järgi olema 25 kilomeetrit. Kuna kogu võistluseks oli aega kuni 10 tundi, tuli keskmiseks liikumiskiiruseks ainult 2,5 km/h. Võttes arvesse, et varustust oli vähe ja tänu vastutegevuse puudumisele või käia teid mööda, tundus eelolev lausa puhkepäevana.

Meid viidi Raadiku kanti põlluservale stardijärjekorda ootama. Võist-

lusmatka korraldaja Helle Jürna teatas, et meie võistkond (Tallinna III) stardib loosi tahtel kolmandana.

Enne startimisaja kättejõudmist tuli kuuekohaliste koordinaatide järgi märkida kaardile kontrollpunktid. Sellega sain kenasti hakkama ja avastasin koguni väikese näpuka, mille kohtunikud koordinaatide andmisel olid teinud. Tunne oli tõesti nagu pargis, sest läheduses mängisid lapsed ja neile oli loomulikult ka paar mänguasja kaasa toodud. Nimelt oli paljudel matkajatel kaasas pisipere, mille liikmed agaralt loodusega tutvusid.

Enne oma starti jälgisin eelnevalt rajale minevate võistkondade suunavalikut. Et isegi pargis ei ole meeldiv märja rohu sees astuda, ei saanud olla eriti hea mõte lõigata esimesse kontrollpunkti läbi võsa ja üle heinamaa. Kuna parkides tavaliselt vastutegevust ei esine (v.a Tallinnas Kopli pargis, kui mõelda irooniliselt pealinna ebatavalistest paikadest), otsustasin marsruudivalikul, et tuleb piirduda teedel käimisega.

EBAEDULE JÄRGNES EDU

Esimesse kontrollpunkti jõudsimine õnnelikult pool tundi hiljem. Kahjuks esmaabiülesanne nii õnnelikult ei läinud, tulemuseks oli viimane koht ja minul raske kannatanu (~90 kg) tassimisest peaaegu et nabasong. Nojah, aga vähemalt olime "päästnud" kannatanu autosse elusalt sisse põlemisest.

Edasi liikusime veidi masendunult ja arvasime, et on juba suhteliselt mõttetu võidulootusi hellitada. Otsustasime siiski, et teeme kõik endast oleneva, et asja parandada.

Järgmises punktis pidime tükkidest kokku panema kaardi ja vastama

NAISKODUKAITSE PÕHJA PIIRKONNA KOORMUSMATKA TULEMUSED

1. Tallinna ringkonna III võistkond (Lemme Berkis, Kadi Kalbin ja Malle Pikksaar)

2. Rapla ringkonna võistkond (Milvi Kruustalu, Airika Troost ja Aivi Tarvis)

3. Tallinna ringkonna I võistkond (Riina Mäemets, Tiina Jaksman ja Marina Aljautdinova)

organisatsioonilistele küsimustele. Edasi jalutasime mööda gaasitrassi omavahel lobisedes ja väisasime vahepeal ka kontrollpunkti ehk postkasti. Päev oli kena, vihma ei sadanud ja jalutuskäik möödus meeldivas seltskonnas kiiresti.

Jõudsimme külavahetele ja sellest järeldasin, et oleme jõudmas vanas karjääris asuvasse kolmandasse kontrollpunkti, kus ootasid sideülesanne ja ilmakaarte määramine. Kogu võistluse "intellektuaalselt" huvitavaim ülesanne oligi ilmakaarte määramine, mis andis võimaluse elava fantaasia kasutamiseks. Kaevasin mälusopist välja nooremallohitseri kursusel õpitud teadmised ja selgitasin enesekindlalt, kuidas seieritega kella järgi ilmakaari määrata. Järgmiseks kujutasin vaimusilmas ette Kaarli kirikut ja dedukteerisin, et kirikud on alati ehitatud ida-lääne suunaliselt. Veel paar vaimuvälgatust võistkonnakaaslastelt ja tulemuseks oli alavõit.

Sellest julgustust saanuna suundusime teise karjääriserva sideülesannet sooritama. Paraku tuli sealt teine koht, sest kaotasin aega tõrksat telefonijuhet karpi tagasi toppides.

Edasi tuli pikk jalutuskäik ja paar postkasti. Kõik läks vahejuhtumiteta ning möödumatel karjamaadel pakkusid silmailu pikkade teravate sarvedega pruuni-valgekirjud lehmad. Riskisime sarvehoopide,

elektrikarjuselt siraka saamise ja lehmasõnniku sisse astumisega ning lõikasime üle karjamaa kontrollpunkti poole.

Jõudsime takistusriba läbimise punkti esimestena, kuigi olime startinud kolmandana. Julgustuseks pakuti meile Kasekese kommi ja suundusimegi takistusrajale. See oli retke jooksul ainus kord, millal sai põlved ja käed veidi mudaseks. Raja äärde olid kogunenud veidi külmetavad ja kiibitsevad pealtvaatajad, kes huviga jälgisid, kuidas me naba paigast pingutame. Tulemuseks tubli teine koht.

VÕIDULE VASTU

Vahepeal oli meid kurssi viidud järgmise postkasti asukoha muudatusega ja selle poole suundusimegi. Põikasime teel mööda seeneliste hordidest ja ATVdest. Jõudsime Männiku lasketiirus asuvasse finišisse esimese võistkonnana, mis tegi kogu meie matka ajaks 5 tundi 18 minutit. 5 tundi oma ajast võiks küll igaüks ohverdada väikese jalutuskäigu ja sotsiaalsete meelelahutuste peale.

Männiku tiirus võistlesime veel spordipüstoli laskmises ja relvatundmises. Püstolilaskmises jäime paraku teiseks, sest Rapla ringkonna võistkonnas olid nii head laskjad, kes saavutasid ülekaalukalt parima tulemuse.

Relvatundmisülesanne seisnes automaadi Galil AR ja püstoli PM aja peale lahtivõtmises ning kokkupanemises kõiki ohutusnõudeid järgides. Kõik kolm võtsime lahti ja panime kokku automaadi, lisaks võtsin mina lahti ja panin kokku PMi. Aega kulus uskumatult vähe – 3 minutit ja 16 sekundit, mis tagas meile relvatundmises kindla esikoha. Automaadi peale kulus igal võistkonnaliikmel aega umbes minut ja lisaks minul 16 sekundit püstoli lahtivõtmisele ja kokkupanemisele.

Nüüd jäi oodata, millega vastavad teised võistkonnad. Käisime natuke aega ringi nagu peata kanad ja siirdusime siis lähedalasuvasse hotelli Trapp vaatama, kas saun on juba soe.

Riskisime sarvehoopide, elektrikarjuselt siraka saamise ja lehmasõnniku sisse astumisega ning lõikasime üle karjamaa kontrollpunkti poole.

Pärast õhtusööki tuli oodata veel paar tundi hotelli baaris, kuni kõik võistkonnad lõpetavad. Et meil oli värskelt meeles meditsiiniülesande ebaedu, ei uskunud me võitu. Siiski selgus, et olime suutnud apariduse tasa teha ja tõestada ennast ilmakaarte määramises ja relvatundmises. Nii võisimegi õnnelikkena võtta vastu esikohadiplomid ja

auhinna. See oli päevale kena lõpp ja kindel julgustus uuesti sellisel matkal osalemiseks. Omakeskis

olime ühel meelel, et tegelikult olimegi selgelt parimad.

Matk mulle väga meeldis, õnnestunud oli ka korralduslik pool. Ülesanded oleksid võinud olla natuke põnevamad, kuigi olemasolevate vahenditega oli tehtud väga hea töö.

Julgustan kõiki kõhkvel naiskodukaitsjaid sellistel matkadel osalema, sest ühepäevaseks matkaks pole vaja erilisi ettevalmistusi ega treeningut, ka pole vajadust kavandada metsas ööbimist. **KK!**

PAINTBALL

MÜÜK + RENT + MÄNGUD

Kas oma tarbeks, nii noh harrastuse mõttes. Või tahad oma seltskonnaga laheda taktikalist meeskonnamängu mängida. Või soovid alustada hoopis paintballi rendiäri. Hr Surmal on Sinu jaoks lahendus!

Eelmisel aastal sai tõesti tublit tööd tehtud ja müüdnud üle 100 paintballi komplekti. Selle aasta plaanid on tunduvalt suuremad. Selleks olen suurendanud märgatavalt laoseisu, et Su vajadused saaksid kiiremini ning kvaliteetsemalt lahendatud. Kui Sul vähegi on paintballi kohta küsimusi – võta ühendust!

www.surm.ee ☎ surm@surm.ee ☎ 50 41 346

Propagandapealikud seadsid paika tegutsemispiire

Tekst: TAIVE KUUSE

Miks peaksid lugejat huvitama kirjutised Kaitseliidust? Milliseid põhimõtteid järgib oma töös kaitsejõudude peastaabi teavitussakond? Kuidas näeb välja väeosa teabeohvitseri argipäev? Missugune on teabeohvitseri töö missioonil Iraagis? Mis toimub maailmas – milline on uus viis sõda pidada? Kuidas peaks käima teavitustöö Kaitseliidu malevates? Missugune peaks olema Kaitseliidu ajakiri?

Nendele küsimustele otsisid ja leidsid vastuseid 12 maleva propagandapealikud, kes osalesid oktoobris Hiiumaal korraldatud õppepäeval.

ETTEKANDJAD JAGASID KOGEMUSI

Kokkusaamise eesmärk oli omandada uusi teadmisi teavitustöö valdas ning määrata edasised tegutsemisviisid ja -eelistused.

Ülevaate Eesti meedias toimuvast tegi endine telejuht Ilmar Raag. Tema sõnul on suurim paradoks, et Kaitseliit satub lehte siis, kui on juhtunud midagi halba. Sama kehtib ka politseinike ja meedikute kohta. “Siin on probleem nende ühiskondlikus missioonis: olla valmis kaitseks. Ehk olla valmis millekski, mida me ei näe. Kuidas aga kirjeldada olukordi ja ettevõtmisi, mida ei olegi toiminud, sest need on ära hoitud?” arutles Raag ning andis mõned vihjed ja nõuanded, kuidas muuta lugejatele huvitavaks ka Kaitseliitu puudutavad lood.

Kaitsejõudude peastaabi teabeosakonna ülem major Peeter Tali rääkis oma töö põhimõtetest ja kogemusest. Tema ettekandest jäi kõlama, et mundris inimeste maine kujundamise protsess ei katke kunagi. “Iga vormikandja on meedium – ta suhtleb kellegagi. Ja kuidas ta seda teeb, see

määrab avalikkuse suhtumise,” ütles Tali.

Tapa Väljaõppekeskuse teabeohvitser nooremleitnant Karin Kanarik andis malevate vabatahtlikele propagandapealikele ülevaate, milline näeb välja palgalise teabeohvitseri argipäev. “Teavitustöö on lai valdkond,

väga oluline on süsteemne lähene mine ja loomingu line tegutsemine,” lausus nooremleitnant Kanarik.

Leitnant Ülo Isberg rääkis õppepäe

vadel osalenutele oma kogemusest pooleaastasel missioonil Iraagis. Kirjanik Mihkel Mutt jagas propaganda pealikele tähelepanekuid tänapäeva sõdadest ning meedia osat nende kajastamisel ja mõjutamisel.

KUIDAS EDASI?

Ühises vestlusingis lahkasid kõik kohalolnud tõsiselt ja ettepanekuterohkelt Kaitseliidu sise- ja väliskommunikatsiooni probleeme ning võimalusi. Arutati, milline on propagandapealike koht. Nii ühel kui teisel rindel nähti puudujääke ning sellest lähtuvalt vajadust tegutseda ja võimalust areneda. Ühelt poolt igatseti tõhusamat Kaitseliidu-sisest infovahetust ja suhtlust, et tekiks aktiivne siseelu, teisalt peeti oluliseks levitada kaitseliitlike väärtusi ja tõekspidamisi väljapoole organisatsiooni, et näidata ka teistele, kui võimekad ollakse. Leiti, et välisuhtluse vaatenurgast on oluline tegelda veebilehtedega. Propagandapealikud märkisid, et seni on malevate veebilehed arenenud üksikute entusiastide põlve otsas nikerdamise toel. Leiti, et tehnilised tingimused ja lahendused kodulehtede loomiseks peaksid olema ühtselt välja töötatud. Malevate asi oleks need siis isikupäraseks kujundada ja värske infoga täita. Sisemiseks suhtlemiseks on kaitseliitlastel

Kaitse Kodu! – organisatsiooni oma ajakiri.

Arutelus jäi kõlama soov, et ajakirjast peaks leidma lugemist iga lugejarühm. Rohkem oleks vaja kajastada malevate elu. Mitte kirjutada ainult suursündmustest, vaid anda kroonikavormis ülevaade ka väiksematest tegemistest. Samuti sooviti näha rohkem kaitseliitlaste arvamused ühe või teise küsimuse kohta – ikka nii poolt- kui ka vastuargumente, et tekiks arutelu. Eraldi teemana mõtiskleti, kuidas anda noortele teada Kaitseliidu väärtustest ja muuta see neile kättesaadavaks ja huvitavaks. Just siin peeti kõige olulisemaks internetti, st veebilehtede arendamist.

Et mõttetöö leiaks meeldiva vahelduse, osalesid kõik propagandapealikud oma ametivenna, Hiiu malevanna mh ka teavitustööga tegeleva pealiku leitnant Urmas Seliranna korraldatud Tahkuna kaitserajatisi tutvustaval matkal, mis tänu leitnant Seliranna meisterlikkusele toimus kui näitlik õppematerjal, kuidas tavainimesele tuima ja karmina tunduv sõjaajalugu huvitavaks ja sekluslikuks muuta. **KK!**

Hiidlased luurasid propagandapealikuid

Tekst: URMAS SELIRAND,
leitnant, Kaitseliidu Lääne maleva
Hiiumaa malevkonna pealik ja
propagandapealik

Samaaegselt Kaitseliidu propagandapealike sügiskooli-ga 13.–15. oktoobril korraldas Kaitseliidu Lääne maleva Hiiumaa malevkond järjekordse õppuse, mida juba oma kümme aastat aitavad teha Soome relvavennad. Propagandapealike õppepäeval osalejad seati Hiiumaa malevkonna õppusel vaenlase rolli.

JUSTKUI KAHEL RINDEL

Kirjatüki autor pidi niisiis “sõdima” kahel rindel – osalema ise koolitusel ja samal ajal etendama koos teiste osalejatega õppustel vaenlast, keda üsna usinasti luurati. Samal ajal, kui propagandistid loenguid kuulasid ja diskuteerisid, käis Kaitseliidu Hiiumaa malevkonna staabis juba teoreetiline õppus enne maastikule väljasõitmist. Taas kord oli Soomest kohal veebel Esa Piisilä, kes aitas teostada luurealast koolitust ja löögirühma tegevusi kuni objekti rünnakuni välja.

Kohale oli tulnud 31 kaitseliitlast. Õppused viis läbi Hiiumaa ma-

levkonna ainuke palgaline tegija instruktor vanemseersant Taimo Juhe. Poolteisetunnise siseõppuse järel sõideti Tahkunasse, kus esmaseks ülesandeks oli maastikuluu-re ja vaatluspostide paigaldamine vaenlase oletatavale liikumisteele. Propagandapealike kehastatud vaenlane liikus leitnant Seliranna juhtimisel mööda Hiiumaa põhjaranniku militaarobjekte ehk oli ekskursionil. Uudistati objekte nii Esimese kui ka Teise maailmasõja aegadest.

Luuretegevus toimus üldjoontes hästi – info liikus, igal pooltunnil saabus teavet vaenlase (eksursantide) kohta. Muidugi paljastati end teinekord ka vaenlasele (propagandapealikud nägid noorte mundri-meeste liikumist ja kuulsid kauget jutukõminat).

Õppuse teises etapis püstitati baaslaager, töödeldi luureandmeid, vaadati üle luureobjekt ja valmistati ette öist löögirühma rünnakut. Toimus maastiku analüüs, pandi paika suunad ja öise rünnaku plaan. Propagandapealikud, keda püüdsin ak-

tiviseerida ehk värvata objekti kaitsmisele, eraldasid neli vabatahtlikku, kes koos kahe Hiiumaa kaitseliitlasega võtsid objekti ringkaitsesse. Ette võeti luurerünnak ja kaks päris karmi rünnakut, mis lõppesid siiski kaitsjate hävimisega, sest firma Arsenal lõhkepaketidest oli kasutus-kõlbulik vaid umbes iga viies, ülejäänud lihtsalt kukkusid maha, ilma et mingit müra oleks järgnenud.

KUIDAS EDASI?

Siinkohal on hea võimalus öelda, et propagandat saab teha, kui peale ajakirja Kaitse Kodu! on jagada mingitki muud materjali. Kurb küll, aga see muu “nänn”, st voldikud, pisikesed reklaamkingitused jms, on propagandapealikele raskelt kättesaadav või pole seda üldse.

Sama lugu on õppuste moonaga, sest relvadel puuduvad korralikud paukmoona kompensatorid ja Arsenalis valmistatud lõhkepaketid ei ole keelatud hiinakatega võrreldavad. Siit küsimus – kas on võimalik mingit organisatsiooni tänapäeval tutvustada ilma ajakohaste reklaamivahenditeta või pidada korralikke õppusi, et ei peaks kogu aeg kisma “pauk”, “valang”?

Üheks oluliseks tähelepanekuks õppusel kujunes tõdemus, et vanemad kaitseliitlased lähevad teenitult reservi ja puhkama ning noored tulevad peale – seega tuleb tihti pöörata tähelepanu igakülgse koolituse taasalustamisele, et ei katkeks järjepidevus ja meile nii oluline territoriaalkaitse areneks edasi. Eestisarnast pisiriiki on võimalik kaitsta, rakendades ennekõike territoriaalkaitset, seda koos operatiivstruktuuridega. Hiiumaa näiteks on saar, geograafiliselt eraldatud piirkond, ja sellises situatsioonis vajame kindlasti läbimõeldud territoriaalkaitset, kus iga kaitseliitlane tunneb oma piirkonda ja suudab muuta viimasegi koha vaenlase pihta tuld sülitavaks punktiks. **KK!**

Kaitseliidu malevate propagandapealikud uudistamas Hiiumaale Teise maailmasõja eel Nõukogude vägede poolt rajatud militaarrajatiste jäänuseid.

Koerajuht õpib õpetades koerast rohkemgi

Tekst: VIIRE VILLANDI

Zirelle, täpsemalt Estrellest Zirelle on üheksa-aastane saksa lambakoer, kelle aktiivsed tööaastad päästekoerana on seljaga. Looma elav loomus ja tegutsemistahe on aga sedavõrd suured, et tema perenaine, kaitseliitlane erukapral Elle Tamm on kindel, et vajadusel võib loom endiselt otsitatega liituda.

ÜKS NELJAST ESIMISEST

Ent Eesti päästekoerakasvatuse ajalukku on Zirellel oma kápajalg vajutatud – ta on üks neljast esimesest, kes 1998. aastal Rootsi Töökoerte Assotsiatsiooni (*Svenska Bruks-hundklubben* = SBK) eestvõttel Nee-me Piirivalvekoerte Koolis (NPKK) päästeõpet saanud neljajalgsetest päästekoera sertifikaadi kätte sai. Ja viimane neist neljast, kes veel läinud aastal päästekoerte võistlustel kaasa löi.

Oma koera kiidab ilmselt iga koeraomanik. Zirelle kohta ütleb Tamm, et loomal on erakordselt hea haistmine. Seda olevat märganud ka Gerhard Lindberg, Rootsi instruktor, kes koos kolleeg Hans-Olof Söderströmiga eestlastele päästekoeran-

duse A-d ja B-d selgeks tegid. Nad ei aidanud välja õpetada ainult koeri, vaid kasvatasid ka koerajuhtidest omakorda instruktorid, kellel õigus saadud tarkust edasi jagada.

Sõnaga, koera õpetades tuli eelkõige koerajuhil ennast harida. Tollane NPKK ülem reservkapten Tõnu Lauter ütleb, et koera õpetamine nõuab inimeselt erilist kannatust ja sugugi igapäev ei suuda looma treenida. Õpetust vajabki eelkõige inimene, loom hoopis vähem.

Elle Tamm tunnistab, et temagi õppis koera õpetades inimese päästmise tarkusi. Kuigi Zirellel, kes on küll otsingutel käinud, pole olnud juhust otseselt kedagi päästa, on ta kaudselt seda siiski teinud.

Kord sõitis Tamm väljakutse peale koos Zirellega otsima enesetapumõtete pagenud noormeest ja kui koerajuht ise otsitavat teeveerel poleks kohanud, kulunuks koera abi ära. Tamm, kes tänu koera väljaõpetamisele oli ka ise õppinud, kuidas käituda kriisi sattunud inimesega, suutis noormehega kontakti luua, tema usalduse võita ja teda ümber veenda – ning mees elab tänini. Ent polnuks Zirellet, poleks ka Elle Tamm noormeest otsima sattunud.

ZIRELLE LEIDIS!

Rull hambus, on ta jõudnud Elle Tamme juurde. Nüüd tuleb koerajuhul vaid rull loomalt ära küsida, koer rihma otsa panna ja lasta end kõige otsemat teed leiu juurde juhatada.

Foto: Ivar Jõesaar

ZIRELLE ON RULLIKOER

Mida tähendab rullikoer? See sõna kuulub päästekoerajuhtide terminoloogiasse ja näitab seda, kuidas päästekoer oma leiust teada annab. Eestis on suurem osa päästekoeri õpetatud päästetavat leides haukuma hakkama, kuid Skandinaavias on ka nn rullikoerad tavalised. Rullikoer peab inimese leidmisel rulli suhu haarama ja jooksmata kõige otsemat teed koerajuhi juurde. Viimane võtab rulli loomalt ära ja paneb koera rihma otsa ning siis viib koer koerajuhi jälle kõige otsemat teed mööda leitud isiku või kohani, kus ta avastas inimese lõhna.

“Alati haukumine ei sobi, näiteks siis, kui otsida tuleb suure müra sees – haukumine võib lihtsalt tähelepanuta jääda,” selgitab Tõnu Lauter. Ka ei ole sugugi lihtne kott-pimedas metsas oma haukuva koerani jõuda. Elle Tamm ütleb, et rulliga teatamine on sobilikum laste ja vanainimeste otsimisel, sest nii mudilane kui ka vanur võivad koera haukumise peale ehmuda, looma pelgama hakata ja end veelgi kindlamini ära peita.

Eesti esimesed sertifikaadiga päästekoerad. Kolme piirivalvuri hulgas vasaakult teine Elle Tamm Zirellega. Foto: Erakogu

ZIRELLE: "RASKELTKASVATATAVA" KUTSIKA LUGU

Zirelle oli n-ö raskeltkasvatatav kutsikas, ütleb Elle Tamm. Tema elamisse tuli Zirelle kolmanda koerana valvekoer Hasso ja pommikoer Xonda kõrvale. See oli kange iseloomuga kutsikas, kes kuidagi õppust võtta ei tahtnud. Kuni tänini Zirelle kaaslaseks olev Xonda noorema "pereliikme" paika pani. Ühel päeval andis Tamm igal loomale maiuspala. Zirelle neelas enda oma kiiresti alla ja haaras siis Hasso oma, mispeale muidu rahuliku Xonda vihastas ja teda õiglaselt karistas.

Siitpeale hakkas Zirelle vaikselt muutuma ja Elle Tamme vahepeal juba kustuma hakanud lootus loomast korralik päästekoer kasvatada sai uut tuld. Ta tunnistab, et selle koera pärast tuli ennast kõvasti pingutada, kuid et loom oli perspektiivikas ja füüsiliselt tugev, tasus ennast kokku võtta. 1998. aasta võitjanäitusel tuli Zirelle võitjaks," räägib Tamm. "See innustas. Aasta pärast treenisime juba mõnuga ja võidud tulid ka dressuurinäitustel."

Zirellest kasvaski selline töökoer, kellele päästetööd, tegelikus elus eelkõige päästetreeningud pakuvad juba iseenesest sellist rõõmu ja rahuldust, et ta selle eest enam maiustust või muud meelega just nagu ei ootagi. **KK!**

nad figurandi juurest enam rulli kätte ei saa, kuid "leiavad" selle otsides hoopis oma kaelarihma küljest. Nii õpetatakse looma samm-sammult inimesest või esemest teatama.

Koolitajad jagavad koeri koolitavuse järgi kergeteks ja rasketeks, selgitab erukapral Tamm ning lisab, et parimad töökoerad saavad just nn rasketest koertest. Kui nad aga kord juba õppust võtavad, saab neid kindlalt kasutada ükskõik milliseks õpetatud tööks.

KOMPETENTSED FIGURANDID

Võtmeisikuks päästekoera õpetamisel on figurant, st inimene, kes ennast otsingumängudeks ära peidab. Figurant teebki koerast päästekoera, sest koerajuht ei saa figurandi leidmise ajal koera enam kuidagi mõjutada. Figurant on see, kes peab koerale selgeks tegema, kuivõrd vahva on inimest leida ja leitud inimesest teatada.

Figurant peab olema väga hea koeratreenner, -psühholoog, orienteeruja-matkaja, ta peab oskama koera "lugeda" ja leidma üles selle müstilise salaluku, mille kaudu saab looma tööle innustada. Figurant peab olema otsast lõpuni "koerainimene", fanaatik, kes koera õpetamise nimel on nõus lõputult ladiseva vihma käes põõsa all lamama, haisvas prügikon-

teineris peidus istuma või kusagil pimedas keldris varemtehunniku all kükitama. Ilma figurantideta ei oleks meil ühtegi päästekoera.

Elle Tamm ning tema sõbranna ja treeningukaaslane Heli Talvik meetavad selle kinnituseks 2003. aasta päästekoerte maailmameistrivõistlusi Frederikssundis Taanis. Eestlasi välja õpetanud Rootsi instruktorid olid nad kogemuste saamiseks kaasa kutsunud ja koos rootslaste-taanlastega täitsid eestlased ka figurandi ülesandeid. Esimesel võistluspäeval sadas hommikust saati. Eestlased olid ennelõunal "peidus" nn varemteelinnakus maa sisse kaevatud betoontorude sees – seega kindlalt katuse all. Taanlastest figurandid seevastu vettisid metsas ning keeldusid pärast lõunat läbimärgadena oma tegevust jätkamast.

Ettevaatlikult tulid võistluste korraldajad siis eestlasi paluma – äkki on nemad valmis pärastlõuna vihmas metsas veetma. Mis siis ikka – kui vaja, tuleb minna. Aga ju oli vanajumal seekord eestlane – igatahes selleks hetkeks, kui figurandid end metsa peitma pidid, vihm lakkas ja et küljealused matid ka märja maa eest kaitsesid, polnudki asi hull. Tõsi, Heli pidi ligi kolm tundi puu otsas veetma, sest esimesed otsijad ei leidnud teda üles ja reglemendi järgi pidi figurant nii kauaks oma esialgsesse peidukohta jääma, kuni mõni koer ta leiab. Eestlastest abilisest Taani ja Rootsi töökoerte organisatsioonidelt aukirjad kui "kõige kompetentsemad figurandid". **KK!**

Kõnealune rull on keskmise kondi suurune nahast keeratud pulk, mis ripub päästekoera kaelarihma küljes. Koer on õppinud, et rull pole mänguasi, seda niisama hambusse võtta ei tohi, selle tohib suhu haarata vaid teatamiseks ja rulli toomise eest on tal koerajuhilt kiitust ning preemiat – maiustust või muidu paremat suutäit – oodata.

Koerad õpivadki otsima ja teatama mängides, leides algul rulli koerajuhi treeningupartneri, st tuttava inimese (asjatundjate keeles figurandi) juures oleva suurema õppevariandi – nn toraka või kapuka, millega ta koos abiliseega enne on sikutamismängu mänginud – ligidalt. Hiljem

Põlva noored püüavad saada aimu, kuidas oleks töötada päästjana.

PÕLVA KAITSELIITLIKUD NOORED KUTSEVALIKU EES

Kaitseliidu Põlva maleva kodutütred ja noorkotkad kogunesid koolivaheajal kutsesuunitluslikku linnalaagrisse. Kahe päeva jooksul külastasid noored Põlva linnavalitsust, maavalitsust, postimaja, raamatukogu, päästeametit, politseid, Autoregistrikeskuse bürood, Maakera supivabrikut ja Ihamarus tegutsevat Cista paberivabrikut. Meeldejäävaks kujunes kohtumine maavanema Urmas Klaasiga, kes andis lootust, et igas laagrilises võib peituda tulevase maavanema kandidaat. Laagrit külastas Lõuna Politseiprefektuuri korrakaitseosakonna preventsiioonitalituse vanemkonstaabel Peeter Pau, kes oli kutsutud rääkima alkoholi, tubaka ja narkootiliste ainete kahjulikust mõjust organismile. Üllatusena tõi ta tutvumiseks kaasa märlipolitsei varustuse ning kriminalisti töökohvri, mille sisu uuriti suure huviga. **KK!**

RÄPINA NOORKOTKAD VÕITSID PÕLVAMAA KOTKARÄNNAKU

Novembri esimestel päevadel peetud Põlvamaa Kotkarännaku võitis Räpina Noorte Kotkaste rühm koosseisus Ainar Härm, Märt Juhanson, Kauri Kütt ja Andrei Svištš. Teiseks jäid Leevi poisid ning kolmandat ja neljandat kohta jagasid Saverna ja Intsikurmu rühmad. Võistlustules oli viis meeskonda ja üks naiskond.

Rännakul tuli kanda varustust, mis kaalus kuni 10 kg. Retke pikkus oli 40 km. Metsades liikumise tegi raskeks äsja mahasadanud paks lumekiht. Kaitseliitlastest vastutegevus varitses ainult suurte asfalt- ja kruusateede ääres. Punktides testiti mälu, lasti kodeeritud teksti dekodeerida, looduses kaugusi määrata, miinivälja ületada, sooritada tuli esmaabiteid ja täita luureülesanne. Rännaku lõpetas 5 km pikkune lõpujooks.

Andrei Svištš ja Ainar Härm Räpina rühmast selgitasid, et rännakuga mälestatakse luureüksust Erna grupp. Võistlusrajal oli Räpina poiste eesmärk lisaks võidusoovile ka vastuluurele mitte vahelejäädmine, mis ka õnnestus. Võit oli neile aga suureks üllatuseks, sest võistluse keskel tundusid nende saavutused suhteliselt keskmised. "Kui koju sõitsime, ei huvitanud meid eriti võistluse tulemused, sest jalad olid täiesti läbi ja unipippus vägisi peale," ütles Ainar Härm. **KK!**

Räpina poisse ei seganud mahasadanud esimene lumi ega teedel luuranud "vastutegevus", Põlvamaa Kotkarännakul olid nad võitmatud.

KODUTÜTARDE MATKAMÄNGUL OSALES KAHEKSA RINGKONDA

Oktoobri keskel peeti Tartus 7–14-aastastele kodutütarde Kavlida matkamäng 2006. Osalejatel tuli võistkonniti maastikul liikuda, jõuda õigeaks ajaks kontrollpunkti ja lahendada seal etteantud ülesanne. Marsruut ja ülesanded olid eakohased. Näiteks tuli määrata 100 meetri raadiuses asuva nelja objekti asimuut ja otsida lindiga piiratult alalt esemeid. Ühes punktis leidsid tüdrukud mängupommi ja neil tuli käituda korrektselt ja reeglipäraselt, et tagada ohutus. Veel pidid lapsed näitama sõlmede tegemise oskust, ületama kinnisilmi kaaslaste juhendamisel kujutletava soo ja tundma Eestis kasvavaid seeni. Osales 25 võistkonda, neist kaheksa võistlesid üleriigilises arvestuses ehk olid erinevate Kodutütarde ringkondade esindused.

Kodutütarde peavanem Angelika Naris ütles, et mõte muuta Tartu ringkonna korraldatud matkamäng üleriigiliseks võistluseks tuli kaks aastat tagasi. "Et Tartus on seda üritust juba mitu aastat korraldatud, on neil hea kogemus ja nii tekkiski mõte muuta see üle-eestiliseks," ütles Naris. Üldarvestuses saavutasid matkamängul esimese koha Põlva tüdrukud, neile järgnesid Võru ja kolmanda koha saavutasid Tallinna kodutütred. Veel löid võistlusel kaasa Tartu, Valga, Harju, Sakala ja Järva kodutütarde võistkonnad. **KK!**

Laskeorienteerujad tulejoonel: Eesti edulugu

Tekst: VIIRE VILLANDI

Laskeorienteerumine ühendab kahte militaarse taustaga spordiala – orienteerumist ja laskmist. Ala ingliskeelne nimetus *biathlon orienteering* tähendab otsetõlkes orienteerumise kahevõistlust. Võistlusspordialaks sai see alles 1990. aastatel, Rahvusvaheline Laskeorienteerumise Föderatsioon (*International Biathlon Orienteering Federation* = IBOF) loodi kaheksa aasta eest – 1998. aastal – ja esimesed maailmameistrivõistlused peeti 2005. aastal Norras.

MILITAARLAST VÕISTLUSSPORDIKS

Eesti Orienteerumislüüdi tegevdirektor reservkapten Tõnu Lauter on orienteerujate ringkonnis teada kui Eesti laskeorienteerumise isa. Mees ise ütleb tagasihoidlikult, et ta lihtsalt oli jõudnud tegelda juba nii laskmise, orienteerumise kui ka laskesuusatamisega, seepärast oli ka jõudmine laskeorienteerumise juurde endastmõistetav. Seda enam, et Lauter töötas 15

Tõnu Lauter võistlusrajal.

aastat jõustruktuurides, täpsemalt piirivalves – enne orienteerumislüüdi tegevjuhi tööle asumist juhtis ta Neeme Piirivalvekoerte Kooli.

Militaarse taustaga laskeorienteerumise ütlebki Lauter eriti sobivat jõustruktuuridele, sest kaitsejõududes on nii laskmine kui orientee-

rumine prioriteetsed spordialad. Ja mõistagi on jõustruktuuride inimestel relvadega varustus parem. Sest laskesuusatamine – nagu iga tehniline spordiala – on kallis. Vajab ju selle ala harrastaja peale hea tahte ja visa treenimise veel relva, täpsemalt väikesekaliibrilist (5,6 mm) vintpüssi. Just selle ka laskesuusatajatele tuttava relva on IBOF nüüd, mil võistlusala harrastavad ka tsiviilportlased, sh noored, võistlusrelvaks standardiseerinud, kuigi sõjaväelastest sportlased on varemalt võistelnud ka täiskaliibrilise vintpüssi ja koguni automaadiga.

LASKEORIENTEERUMINE

- Laskeorienteerumine (ingliskeelse nimega *biathlon orienteering* ehk orienteerumise kahevõistlus) ühendab orienteerumise ja laskmise. Võisteldakse kolmel alal: sprindis, taarajal ja teatevõistluses.
- Sprindidistantsil võisteldakse suundorienteerumises ja laskmises (5 lasku lamades ja 5 püsti).
- Tavarajal võisteldakse suundorienteerumises, laskmises (10 lasku lamades ja 10 püsti) ning märkeorienteerumises (kantakse maastikul märgitud rajal läbitavad kontrollpunktid nõelatorkega stardist saadud kaardile).
- Teatevõistlus koosneb laskmisest ja suundorienteerumisest. Meeste teatevõistkonnas on kolm, naiste teatevõistkonnas kaks liiget.
- Laskerelvaks on väikesekaliibriline (5,6 mm) vintpüss.
- Rahvusvaheline Laskeorienteerumise Föderatsioon (*International Biathlon Orienteering Federation* = IBOF) loodi 1998. aastal.
- Esimesed maailmameistrivõistlused peeti 2005. aastal Norras.

Eesti koondis laskeorienteerumise maailmameistrivõistlustel 2005. aasta augustis Haanjas.

Pronksine teatritrio: Janek Lauter, Rain Eensaar ja Armo Hiie.

ka näiteks Eesti Reservohvitseride Kogu patrullvõistlustel võistlevad militaarsportlastest liikmed.

Teisalt näeb kõigi orienteerumisaladega sinasõprust pidav Lauter laskeorienteerumist tavalisest suund- ja märkeorienteerumisest atraktiivsemana – eelkõige pealtvaatajate seisukohalt. “Tavalist orienteerujat näeb spordihuviline vaid stardis ja

finišis, aga seni, kuni tehnika ei luba võistlustest veel pidevat õhupilti anda, et näha mehi ja naisi maastikul kui peopesal liikumas, vaataja tegelekult oma lemmikuile kaasa elada ei saa,” selgitab ta. “Laskeorienteerumises aga lisandub tiiruetapp ja see on üks lisapaik, kus vaatajad saavad võistlejaid näha.”

Lisaks sellele on laskeorienteerumine kui kombineeritud ala on üks võimalus sportlaskarjääri pikendamiseks. Näiteid pole vaja kaugel

Maailmameister Eveli Saue.

otsida: praegune selle ala tipptegija Armo Hiie on endine tipporienteeruja. Sõnaga, kui noored orienteerujad või laskjad peale kasvavad ja vanade olijate eest pjedestaalikohti ära napsama hakkavad, saavad need siirduda suuremat süvenemist, mitmekülgsemaid oskusi ja rohkemaid teadmisi nõudva kombineeritud ala – laskeorienteerumise – juurde.

Samas on sellel alal juba praegugi edukad ka noored, keda paelub võimalus end mitmekülgsemalt proovile panna. On ju teada, et orienteerumine harrastusspordina on keskmiselt haritumate ja taibukamate ala, laskeorienteerumine nõuab nutikust ja arvestamisoskust seda enam. Mitte ainult seda, et oskad kaardiga liikuda ja täpselt lasta, vaid sa pead suutma need asjad ka kokku viia – näiteks rajalt tiiru tulles oma hingamise sedavõrd rahulikku rütmi suunama, et käsi relva hoides ei väriseks.

Tõnu Lauter tegeleb ka noorte juhendamisega.

Lisaks sellele, et tema kaks vanemat last on laskeorienteerumise koondislased ning pere kolmas laps, seitsmeaastane tütar teeb esimesi samme kaardiga metsas liikumises (esimest eluaastat käiv pesamuna Jesse mõistagi veel suuremate sportimisest suurt ei taipa), juhendab Lauter PK SKK egiidi all Jöelähtme vallas (ja õnneks ka mõistva vallavalitsuse toetusel) laskeorienteerujatest noorsportlasi. Rühmas käib 16 last, neist üheksa võtab treeninguid aktiivselt.

“Arvan, et kui suudan ühegi lapse nende treeningutega väärarvatlustest eemal hoida, olen teinud ühiskonnale vajalikku tööd,” ütleb nelja lapse isa Lauter. “Arvan, et riigile tuleks see raha, mis laste sporditegemise ja treenerite tasustamise peale kulutatakse, kuhjaga tagasi. Minu veendumus on, et kuni 14-aastaste sportimise peaks igal juhul riik kinni maksma, see ei tohiks sõltuda isemajandavate klubide, st lapsevanemate rahakotist.”

EESTLASTE LASKEORIENTEERUMISE EDULUGU

Laskeorienteerumine sai võistlusspordiks Põhjamaades (on ju orien-

Praegugi on peamine laskeorienteerumise edendaja Piirivalve Spordi Keskkubi (PV SKK), mille värvides lähevad võistlusrajale ja tulejoonele nii Tõnu Lauter ise kui ka tema poeg Janek (19) ja tütar Jane (15). Kõik nad kuulusid tänavusel maailma-meistrivõistlustel edukalt esinenud Eesti koondisse.

PV SKK asutati esimest korda 12. detsembril 1927 ja selle taasasutamiskoosolek peeti 5. detsembril 2000 Neeme külas. Klubi tegeleb muudegi spordialade (laskmine, orienteerumine, suusatamine, krossi- ja laskejooks ja võrkpall, aga ka kalapüük ja rannavõrkpall) edendamise ning vastavate võistluste korraldamisega. Klubi on Eesti Orienteerumisliidu ja Eesti Laskurliidu liige.

Praeguseks on laskeorienteerumises aga edukad ka mitmed orienteerumisklubid. Eriti tõstab Lauter esile OK Võru ja Põlvamaal tegutseva OK Kobras tegevust, aga lisab kohe ka Läänemaa orienteerumisklubi Okas ja Harjumaal tegutseva OK Rae.

NOOR, AGA TULEVIKUGA

Kuigi laskeorienteerumine on noor võistlusala, näeb Tõnu Lauter sellel tulevikku.

“Militaarspordina on ta seetõttu oluline, et ühendab kaht kaitsejõududes prioriteetset ala laskmist ja orienteerumist,” selgitab ta. Seetõttu on selle ala vastu huvi tuntud

teerumisegi sünnimaa Norra) ja jõudis sealt Eestisse. Ja eestlastelegi paistab see ala sobivat. Kuid praegu on laskeorienteerumise harrastamine kandunud edasi juba lõuna poole – Belgiasse, Hollandisse ja Saksamaale, Lätist rääkimata.

“Eesti laskeorienteerumisest rääkides ei tohi kindlasti jätta nimetamata praegu Eestis keskkonnaministeeriumi peaspetsialistina töötava Taani erumajori Kai Niels Willadseni nime. Tema tugi ja oskusteave on olnud iga meie ettevõtmise juures,” rõhutab Lauter.

Tõnu Lauter ise läks laskeorienteerumise võistlusrajale 2001. aastal – just siis korraldas PK SKK esimese võistluse sarjas Tulejoon. Järgmisel aastal oli Tulejoonel juba 50 osalejat, mis on uue ala kohta üllatavalt palju. Tõsi, Eestis peeti esimene laskeorienteerumise võistlus 15. mai 1994 Männikul, korraldajaks Saku OK ja esimene võitja oli 1991. aasta orienteerumise MMi pronksmedalimees Sixten Sild (OK Võru). 2000. aasta oktoobris viidi Võrumaal Kirikumäel Kai Willadseni ja Urmas Kannumäe tehtud rajal läbi selle ala Euroopa meistrivõistlused, kus Ruth Vaher pälvis kaks kulda – nii individuaalselt kui ka teatevõistluses koos Kirti Rebasega.

Oma tõelisi võimeid näitavale tulejoonele astusid Eesti laskeorienteerujad tänavusuvel Haanjas, kus peeti 17.–20. augustini laskeorienteerujate 2. maailmameistrivõistlused. Kui aasta varem Norras Kristiansandis polnud eestlastel esikümnesse asja ja Armo Hiie sprindistantsi koht esitosina lõpus tundus juba saavutusena, siis Haanja oli eestlaste kahedne triumf – nii medalivõitjate kui ka korraldajatena.

Võistluste korraldamise au tuli seekord Eestisse n-ö plaaniväliselt, sest belglased loobusid. Orienteerumise ja suusatamise suurvõistluste korraldamisega varemgi kokku puutunud eestlased võtsid väljakutse vastu ja tulid edukalt toime. Võistlused peeti Haanja spordi- ja

EESTLASTE MEDALID LASKEORIENTEERUMISE MMi HAANJAS

KULDMEDALID

EVELI SAUE, naiste sprint

ÜLLE RAUDSEPP, naisveteranide tavarada

TÕNU LAUTER, meesveteranide sprint (noorem vanuserühm)

TÕNU TÄNAV, meesveteranide tavarada (noorem vanuserühm)

TOIVO SAUE, meesveteranide sprint (vanem vanuserühm)

HÖBEMEDALID

ÜLLE RAUDSEPP, naisveteranide sprint

JANE LAUTER, naisjuunioride sprint

JANE LAUTER, naisjuunioride tavarada

TOIVO SAUE, meesveteranide tavarada (vanem vanuserühm)

PRONKSMEDALID

JANEK LAUTER, RAIN EENSAAR, ARMO HIIE, meeste teade

TAIMI ÖUNAPUU, naisveteranide sprint

TÕNU TÄNAV, meesveteranide sprint (noorem vanuserühm)

puhkekeskuses, kus on nii äsja valminud lasketiir kui ka üks Eesti paremaid orienteerumismaastikke. Võistluse korraldasid OK Võru ja PK SKK, rajameister oli Sixten Sild, rajainspektor Kai Willadsen, laskmise peakohtunik Mati Jaeski (PK KSK) ja võistluste patroon oli Piirivalvemeti peadirektor kolonel Roland Peets.

Arvan, et kui suudan ühegi lapse nende treeningutega väärarvatlustest eemal hoida, olen teinud ühiskonnale vajalikku tööd, ütleb nelja lapse isa Tõnu Lauter.

Korraldustööst enamgi on eestlastel õigus uhkust tunda saavutatud tulemuste üle. Eveli Saue sprindikulla

kohta ütleb Lauter, et selle saamine tundus lausa loomulik. Kui kulda poleks tulnud, siis olnuks põhjust küsida, miks ei tulnud, iseloomustab ta varem nii olümpiakoondislasest laskesuusataja kui ka tipporienteerujana tuntud neiu taset. Tavarajal Sael küll nii hästi ei läinud – tuli seitsmes koht. Selle põhjuseks peab Lauter tavarajal lisanduvat märkjooksuetappi – joostakse mööda maastikul märgitud rada ja märgitakse seal asuvad kontrollpunktid nõelatorkega kaardile –, milles neil veel piisavalt kogemusi pole.

Meeste teatevõistkond (Janek Lauter, Rain Eensaar ja Armo Hiie) teenis soomlaste ja rootslaste järel välja pronksmedali. Viimane neist, kahtlemata Eesti praegune kõige

stabiilsemate tulemustega tipp-laskeorienteeruja tuli individuaalvõistlustel tavarajal seitsmendaks ja sprindis neljandaks. Sama koha saavutas ta ka tänavuse laskeorienteerumise maailmakarikasarja kokkuvõttes. Kuid pjedestaalikohti jagus ka Eesti veteranidele ja juunioridele. Teiste hulgas sai meesveteranide noorema vanuserühma sprindidistantsi võitjana tamme pärja kaela Tõnu Lauter. Siinkohal palub Lauter edastada Eesti koondislaste tänu laskeorienteerumise suurtoetajale ärimees Lauri Lahtmäele, kes on seda spordiala ka ise edukalt harrastanud.

Et ala paremini edendada, võtsid praegu Eesti Orienteerumislidu alla kuuluvad laskeorienteerujad vastu otsuse asutada oma alaliit ja astuda IBOF liikmeks. “Ühelt poolt jääme muidu orienteerujate kõrval äärealaks,” selgitab Lauter, “teisalt aga peab laskmise tegeleva spordiala liidul olema näiteks relva kasutamine juba põhikirjas sees – nii et mõneti on oma esindusorganisatsioon hädavajalik. Nagu ka selleks, et liituda rahvasvahelise föderatsiooniga.” Kuigi laskeorienteerumine pole seni ajakirjanduses olulist tähelepanu leidnud, teab Lauter sellel alal olevat oma 60–80 harrastajat, mida tehniliselt kalli ja uue ala kohta on üllatavalt palju. **KK!**

ORIENTEERUMISÜLESANDED

1. Koostage Kaitse Kodus! 3 ja 4 ilmunud Tähtvere kaardil olevate kontrollpunktide sõnalised legendid.
2. Joonistage enda jaoks kontrollpunktide legendid piktogrammna, st joonise – nii, nagu need antakse orienteerumiskaardil. Meile vastake, milliste (numbrid) kontrollpunktide legendi tuli edasi anda rohkem kui ühe piktogrammi abil (nt künka idanõlv vms).

Vastuseid ootame 20. detsembriks 2006 aadressil postkast@kailseliit.ee.

Kaitse Kodus! nr 5 ilmunud küsimuste vastused

1. Orienteerumiskaardil kasutatakse musta, pruuni, sinist, rohelist, kollast, halli ja violetset (punast)
2. 2,5 m, 1 km.

Auhinna võitis **JAAN KARELSOHN**.

KAITSE KODUS! 5/2006 ILMUNUD MÄLUMÄNGUKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Tuleb aknad lahti teha, tekitades tuuletõmbust (hüdrostaatilised rõhud sees ja väljas ühtlustuvad).
 2. Abruca.
 3. Vikerkaar on kirdetaevas. (Kui näeme vikerkaart, on päike meie selja taga. Kella nelja ajal pärastlõunal on päike edelas.)
 4. Tehumardi öölahing.
 5. Harald Riipalu.
 6. See mees oli Michael Andreas Barclay de Tolly, tema perekonna hauakamber asub Jõgevastes.
 7. Vana kellamees Kristjan Lible oli Oskar Lutsu romaanis "Kevade" 36-aastane.
 8. Tähemärk õ on peale eesti keele ka kasutusel portugali keeles, märkides seal nasaleeritud o-häälikut.
 9. Lydia Koidula näidendist "Säärane mulk" kärbiti 1903. aastal välja enesevigastamisega (sõjaväest pääsemiseks) seotud kohad.
 10. Pildil on Ruhnu tuletorn.
- Auhinna võitis **Piret (piltsu1993)**.

TÄHELEPANU! Viktoriin "VASTAJA VÕIDAB ALATI" jätkub!

1. See kirjanik (1922-1971) sündis Muhumaal Koguva külas. Praegu on ta sünnikodus majamuuseum. Aastal 1941 mobiliseeriti ta Punaarmeesse, tervise tõttu aga rindele ei saadetud ning demobiliseeriti 1944. aasta alguses. Ta tegi kaasa ekspeditsioonid heeringalaevaga Põhja-Atlandile, polaarekspeditsioonilaevaga Antarktisesse ning uurimislaevaga Jaapani merele ja Teravmägedele. Küsitava tuntumad teosed on "Muhulaste imelikud juhtumused Tallinna juubelilaulupeol", "Jäine raamat" ja "Muhu monoloogid". Kellest käis jutt?

2. Kes on pildil? Eluaastad 1894-1919.

3. Saarlastelt on pärit ütlus: Loodetuul on taevaluud. See tähendab, et loodetuule puhudes on oodata kuiva ilma. Millist ilmakaart aga nimetavad saarlased vesikaareks (see tähendab, kui tuul puhub sellest ilmakaarest, siis on oodata vihma)?

4. Küsitav jõgi (pildil) on pikkukselt neljas Eestis. See saab alguse Pandivere kõrgustikult ühe Simuna-lähedase talu hoovist. Jõgi suubub Suurde Emajõkke. Jõe ääres asuvad Jõgeva alevik ja Jõgeva linn. Tallina-Tartu maantee ületab selle jõe 148. kilomeetril. Mis jõest on jutt?

5. Eesti esimesed presidendivalimised pidid toimuma 1934. aasta kevadel, kuid jäid ära sõjaväelise riigipöörde tõttu. Peale Rahvaerakonna olid kõik suuremad parteid üles seadnud oma kandidaadi. Põllumeestekogude kandidaat oli Voldemar Päts ja sotsialistide oma August Rei. Valimiste kindlad favoriidid, vapside ja asunike kandidaadid, olid mõlemad sõjaväelased. Vapside kandidaat oli kindral Andres Larka. Kes aga oli 1934. aasta valimistel asunike kandidaat?

6. Millega on läinud Eesti Televisiooni ajalukku daatum 30. detsember 1972?

7. Pildil olev Eesti ajakirjanduse *grand old man* sündis Põide vallas Saaremaal 1921. aastal. Enamik tänaseid Eesti ajakirjanikke võib end pidada tema õpilaseks või õpilaste õpilaseks. Ise on ta ajakirjanduse kohta öelnud järgmist: "Ajakirjandus on kultuurinähtus. Eriti väikesel rahval on ajakirjandus eelkõige kultuurinähtus." Ta on tuntud ka kui kirjanik. Tema üks tuntumatest teostest "Ma langesin esimesel sõjasuvel" käsitleb üsna objektiivselt 1941. aastal Punaarmeesse mobiliseeritud eesti poiste käekäiku. Kellest käis jutt ehk kes on pildil?

8. Hiiumaale Kassari surnuaeda on maetud Villem Tamm. Omaelu jooksul paistis ta silma kõige muu kui positiivsena. Tuntuks sai ta eelkõige kui joodik ja kõrtsikakleja, tema hingele jäi kaks nimelü. Ometi jättis see mees oma jälje eesti kultuurilukku. Ta oli nimelt modell, kelle järgi Johan Köhler maalis ühe kiriku tarbeks Jeesus Kristust. Kirik valmis Tallinnas 1872. aastal. Millises kirikus asuval pildil olev Jeesus Kristus on maalitud Villem Tamme näo järgi?

9. See dessant leidis aset 1944. aastal ööl vastu 13. oktoobrit. Sõjaajaloolased peavad seda dessanti Punaarmee üheks suuremaks strateegilis-taktikaliseks mõõdalasuks. Dessandist võttis osa 745 meest. Selle eesmärk oli Sõrve poolsaare sakslastelt tagasivallutamine. Idee oli teha dessant sakslaste selja taha ning nende kaitse purustada. Dessant lõppes sellega, et enamik mehi kas sai surma või langes sakslaste kätte vangiks. Mis nime all läks see dessant ajalukku?

10. See kirjanduslik rühmitus sai alguse 20. sajandi alguses loodud salajastest õpilasarühmitustest. Rühmituse sünniaastaks võib pidada aastat 1905. Selle rühmituse motoks sai: Jäägem eestlasteks ning saagem eurooplasteks. Rühmituse liikmed tõid unustuse hõlmast välja Kristjan Jaak Petersoni luule ja hoolitsesid majanduslikult haiglaste luuletaja ja proosakirjaniku Juhan Liivi eest. Tuntumatest tollastest kultuuritegelastest kuulusid rühmitusse Gustav Suits, Friedebert Tuglas, Johannes Aavik, Bernhard Linde ja Villem Grünthal-Ridala. Kuidas oli selle kirjandusliku rühmituse nimi?

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

Vastuseid ootame 20. detsembriks 2006 aadressil postkast@kailseliit.ee. Samal aadressil ootame ka uusi küsimusi.

Mis sa passid!
Tule Kaitseliitu
ja ...

		õNU ★21272★ UNO	Mürk inglise keeles	Arv	↓	Poliitik	Kulturi- saade	Kerge- elut- kommetega naine
			Relv →					
			Loom →					
			Doonau lisajögi →				Vaikselt (muus.) Inglise k eessõna →	
		<i>Kuma</i>		Endine ansambel Rahvus- toit →				
			Pikad vokaalid →		Norra kroon →			
Vanaaja riik Mesopotaamias	Poliitik	Jo-le-mi- na...	Kaitse- liidu allüksus	<i>Kuma</i>	Lause- liige	Kerge- sisuline tantsu- etendus	Mäed Ameerikas Moes →	Rüdesort
Laevnik →			Kümme inglise k Küla Harjum-l →				Küla Tartum-l Endel Sõerde →	Vana- aegne kaalu- vahend
<i>Kuma</i>		Veevõtu- koht Lauljatar →					<i>Kuma</i>	
Mehe- nimi →				Kama kaks Rootsi m-nimi →				
Lind →						Kuju kr. müt.-st Tallinna linnaosa →		Reede → Arseen
<i>Kuma</i>	Linn → Loom				Lühend kirjal Järjest tähed →		Kuld → Ristiusu sümbol	Hõbeda sümbol → Lauljatar
Vaat →			USA kantri- laulja Sellega saksa k →				Lapse- vanem → Telg	
Kohtumiku või vaimuliku ametirüü		Anno Domini Ante meridiem →		Lind → Pikk vokaal				Lennuki- mark
						Gauss →	Kagu- Eesti elanik →	
Lutsima →					Kala → Lehk			
Rooma number →	Kuues → Ilmakaar			Harold Põllu- harimis- meetod →				
Hüüd- sõna →		Euroopa riik → Argoon						
Spordi- vahend →			Seks ja ... →					
Juustu- sort →								

**TELLI KUMA
RISTSÕNAAJAKIRJAD**

INTERNETIST WWW.POST.EE

Noorte Kotkaste male- ja kabevõistlusel võidutsesid Viljandi poisid

Noorte Kotkaste tänavune male- ja kabevõistlus peeti Järvamaal Paides. Korraldaja, Järva maleva instruktor-noortejuhi Urmas Piigerti sõnul on male- ja kabevõistluste eesmärk anda noorkotkastele võimalus arendada vaimseid võimeid, propageerida male ja kabe mängimist ning selgitada parimad mängijad. Võistkondlikult saavutas males esimese koha Sakala malev. Individuaalarvestuses oli parim Karmo Kiiman Viljandimaalt. Sakala maleva instruktor-noortejuht Priit Silla ütles,

et Kiimani malehuvi sai alguse koolist, kus ta lisaainena malet õppis. Silla sõnul on ta esimesi kohti Sakala malevasse toonud ka varasematel aastatel. Ta kinnitas ka, et Karmo on väga aktiivne noorkotkas ka organisatsiooni muudes tegevustes. Kabe arvestuses oli parim võistkond Võru Noorte Kotkaste maleva oma, individuaalarvestuses saavutas esikoha Jarmo Liiva Järva malevast. Võistlustest võtsid osa Noorte Kotkaste malevate neljaliikmelised võistkonnad kuni 17-aastaste mängijatega. **KK!**

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitab

VORSTIPADA JUURVILJA JA MAKARONIDEGA (1 PORTSJON = 5 DL)

Koostisained	1 portsjon	10 portsjonit	100 portsjonit
suitsuvorst	175 g	1,75 kg	17,5 kg
toiduõli	5 g	50 g	500 g
kaalikas	30 g	300 g	3 kg
porgand	30 g	300 g	3 kg
juurseller	20 g	200 g	2 kg
porrulauk	10 g	100 g	1 kg
kollane sibul	30 g	300 g	3 kg
vesi	1,5 dl	1,5 l	15 l
lihapuljongipulber	3 g	30 g	300 g
nisujahu	10 g	100 g	1 kg
kiirmakaronid	100 g	1 kg	10 kg
sool	1 g	10 g	100 g
terapipar	mõni tera	1 g	10 g

VALMISTAMINE

Eemalda vorstilt nahk ja lõika vorst 2 cm paksusteks viiludeks, seejärel iga viil 4 tükiks. Koori ja haki sibul ning pruunista õliga pannil. Puhasta kaalikas, porgand ja juurseller. Lõika need väiksemateks tükkideks. Pane juurviljad patta ja lisa osa veest, puljongipulber ja maitseained. Keeda umbes 10 minutit. Lisa sibul ja keeda veel umbes 10 minutit. Puhasta porrulauk ja lõika 1 cm paksusteks seibideks. Lisa katlasse vorst ja porrulauk. Aja keema ja lisa vähesest veest ja nisujahust paksendussegu. Keeda veel 5-10 minutit. Lisa kiirmakaronid ja keeda veel 2-3 minutit.

NÄPUNÄITED

- Kui kasutad kiirmakaronide asemel tavalisi makarone, tuleb need eraldi keeta ja seejärel patta segada.
- Värske salat pole ka välitingimustes praele liigne lisand.

SUMMARY

WOMEN'S HOME DEFENCE – FINDING ONESELF DURING CHANGING TIMES

Women's Home Defence (WHD) was brought to life in autumn of 1927 as an auxiliary organisation of Kaitseliit in order to function mainly as a support force organising the rear, catering and festive events for Kaitseliit. The new president of WHD Airi Neve finds that it is time for the organisation to widen its world of thought without getting caught in the strains brought along from the past: "Setting up as the president of Women's Home Defence, I have silently taken an obligation to provide conditions so the organisation can develop according to the norms of today and the expectations of society as well as of its members. Therefore, I see in the support programme for the families of cadre military men on mission and in other civil cooperation programmes the opportunity for WHD to perform a needed function in national defence which is so far unfulfilled." Pp. 10-11.

EXPERIENCES FROM ERNA RAID AND UTRIA ASSULT OR HOW TO ORGANISE MILITARY COMPETITIONS

The president of Erna Society captain Meelis Rätsep introduces to all future organisers of military competitions the annual genesis of Erna Raid and Utria Assult. The beginning of planning the competition should start at least a year before it will take place. Every competition should have its carrying idea according to what can the homework on different maps begin. The primary trace should be ready at least 2-4 months before the competition which gives a reserve in case it should be necessary to change the trace. The final phase of organising begins about 2-3 weeks before the competition and is really hectic. One thing is sure - if the organiser has to do something else besides directing and controlling, the homework has not been completed. Pp. 25-28.

WOMEN LEARNED HOW TO TEACH

The officer of medicine of Kaitseliit lieutenant Andrus Lehtmets has a wish that first aid training would be accessible to everybody. He is convinced that these skills should not be distributed only by the people who work in medicine. The basic knowledge of first aid - lifesaving manners - can be obtained by everyone and the knowledge can be distributed by people, who know how to pass forward what they have learned.

This is how the course for first aid instructors of Women's Home Defence was born and during two weekends in October 17 members of WHD from all over the country were taught by lieutenant Lehtmets at the School of Kaitseliit to become the instructors of first aid. The programme was composed so the learners would obtain both the skills of an instructor as well as of giving first aid. Besides practising lifesaving manners teaching skills, performing skills and oral speaking technique was studied. Lifelike places of training and imitations of wounds were prepared so the future learners can learn to handle them in a lifesaving manner. Pp. 29-31.

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 3 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- keskharidus
- läbitud ajateenistus
- vanus mitte üle 25 aasta
- vastavus lepingulisse tegevteenistusse võtmise nõuetele

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- kõigile kadettidele riiklikku stipendiumi 3190 krooni kuus
- tasuta majutust ja toitlustamist
- ohvitseri ametikohta kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

MAGISTRIÕPE SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 2 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- sõjaväelise kõrghariduse I aste või sellega võrdsustatud haridus
- vähemalt kolmeaastane teenistuskogemus pärast sõjaväelise kõrghariduse I astme läbimist
- positiivne atestatsioon
- jooksva aastal sooritatud kehaliste võimete test
- NATO STANAG 6001 tase 2222 (inglise keel)
- kõlblikkus tegevteenistuseks

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- senise teenistustasu, korteri- ja toiduraha säilitamist
- teenistust ohvitseri ametikohal kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

JahtiJakt saapad

Mugavad ja vettpidavad saapad metsameestele ja mundrikandjatele

HIND AINULT **1799,-**

JahtiJakt saabaste valmistamisel kasutatud kaasaegne tehnoloogia tagab nende veepidavuse ja hingavuse.

Saabaste disain tagab nende mugavuse, tugev kannakapp fikseerib jala vältimaks väänamist liikudes ebatasasel ja libedal pinnasel.

Vastupidavad AIR-TEX membraaniga nahksaapad

- 1 Vettpidav ja hingav AIR-TEX membraan saapa ülaservani
- 2 Saabas on hingav, lastes läbi jala poolt toodetava niiskuse.
- 3 Pinnamaterjaliks on vettpidav nahk, õmblused on eritehnoloogiaga töödeldud vettpidavaiks.
- 4 Vettpidav AIR-TEX membraan asetseb sukana ümber jala, kaitstuna eri materjalikihtide vahel. Nii on tagatud kulumiskindlus ja vastupidavus.
- 5 Pinnamaterjali all paikneb veel täiendav vettpidav ja hingav vahevooder, kaitsmaks AIR-TEX membraani.
- 6 Tald on pikisuunas jäik ja ristisuunas painduv, tagades nii head kõndimisomadused.
- 7 Tald on kulumiskindel ja heade pidamisomadustega.
- 8 Saapad on laia liistuga.

1. Kaasaegne membraantehnoloogia
2. Sobiva kõrgusega sääri
3. Vettpidav ülaservani
4. Vettpidav ja hingav AIR-TEX membraan
5. Õmblused teibitud vettpidavaiks AIR-TEX membraanteibiga
6. Vastupidavad aasad paeltele
7. Mugav paelte paigutus
8. Naturaalne vettpidav nahk
9. Membraan on kaitstuna kihtide vahel
10. Tugev kannakapp
11. Laia liistuga
12. Olulised õmblused on mitmekordsed
13. Kulumiskindel ja hästi pidav tald
14. Must värv, sobib ka mundrikandjatele

Tellimine internetis:
www.jahivarustus.ee

või telefonil E-R 9-17

6 778 111

Tähelepanu! Mõõtk oma jalalaba pikkus enne tellimist. Andke täpne mõõt, varusid lisamata. Õige tulemuse saate, joonistades jalalaba paberile ja mõõtes sealt.

